

Lagrådsremiss

Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 26 februari 2026

Benjamin Dousa

Rebecca Appelgren
(Utrikesdepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Förslagen i lagrådsremissen syftar i huvudsak till att omhänderta förändrade förutsättningar till följd av Sveriges Natomedlemskap och att åstadkomma ett mer ändamålsenligt regelverk för export av krigsmateriel.

Det föreslås bl.a. att

- anpassningar till Sveriges medlemskap i Nato ska göras i regeringens riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan,
- det ska krävas tillstånd enligt vapenlagen för att få tillverka skjutvapen och föremål som jämföras med skjutvapen enligt den lagen,
- regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för underleverantörers tillverkning av delar till krigsmateriel,
- straffen för grova brott mot lagen om krigsmateriel ska skärpas,
- reglerna för underrättelser om anbud eller ingående av avtal ska förenklas,
- beloppet för sanktionsavgift ska höjas och möjligheten till jämkning av avgiften ska utökas något, och
- sekretess ska gälla för vissa uppgifter som är föremål för kontroll enligt exportkontrollregelverket.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1	Beslut	4
2	Lagtext	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel.....	5
2.2	Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	9
2.3	Förslag till lag om ändring i vapenlagen (2026:000).....	12
3	Ärendet och dess beredning	19
4	Övergripande om svensk exportkontroll av krigsmateriel	19
4.1	Exportkontrollens syfte och ramverk	19
4.2	Huvuddragen i det svenska exportkontrollregelverket	20
4.3	Internationella samarbeten på exportkontrollområdet	22
4.4	Tillståndsprövningen av exportärenden.....	25
4.5	Särskild reglering av visst slags krigsmateriel	27
5	Anpassade riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan.....	27
5.1	Anpassning av riktlinjerna med anledning av Sveriges medlemskap i Nato	27
5.2	Riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan	34
6	Tillståndskrav för underleverantörer	39
7	Tillverkning av skjutvapen.....	43
7.1	Tillståndskrav för tillverkning av skjutvapen.....	43
7.2	Kraven för vapentillverkningstillstånd	47
7.3	Tillverkning utan tillstånd ska utgöra vapenbrott.....	50
7.4	Prövning och registrering av vapentillverkningstillstånd	52
7.5	Anpassningar av lagen om krigsmateriel.....	55
8	Straff för brott mot exportkontrollregelverket	58
9	Ett förstärkt sekretesskydd för exportkontrollerade uppgifter.....	61
9.1	Sekretesskydd för uppgifter som omfattas av exportkontroll.....	61
9.2	En ny sekretessbestämmelse för uppgifter om programvara, teknik eller tekniskt bistånd	63
10	Ändamålsenliga regler för underrättelser om anbud eller ingående av avtal.....	69
11	Sanktionsavgifter	72
11.1	Sanktionsavgiftens storlek.....	72
11.2	Jämkning av sanktionsavgiften	74
12	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	75
12.1	Ikraftträdande	75
12.2	Övergångsbestämmelser.....	76
13	Konsekvenser.....	77

14	Författningskommentar.....	81
14.1	Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel	81
14.2	Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)	85
14.3	Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (2026:000)	88
Bilaga 1	Sammanfattning av betänkandet Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77)	96
Bilaga 2	Betänkandets lagförslag.....	106
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	119

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel,
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400),
3. lag om ändring i vapenlagen (2026:000).

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

Härigenom föreskrivs att 1, 3, 4, 12, 26, 32 och 33 §§ lagen (1992:1300) om krigsmateriel¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

Denna lag gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd.

Tillstånd enligt denna lag får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillstånd som avser skjutvapen som inte är helautomatiska samt ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen.

Lydelse enligt prop. 2025/26:141

Föreslagen lydelse

3 §³

Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för

1. *ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i 11 kap. 1 § vapenlagen (2026:000),*

1. *sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen (2026:000),*

2. *tillverkning av sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen,*

2. *tillverkning av enstaka skjutvapen och av ammunition för tillverkarens eget bruk,*

3. *tillverkning av ammunition för tillverkarens eget bruk,*

¹ Lagen omtryckt 1997:689.

² Senaste lydelse 2018:135.

³ Senaste lydelse 2026:000.

3. årlig tillverkning för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel.

4. årlig tillverkning för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel, *eller*

5. tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag av den som har tillstånd för sådan tillverkning.

4 §⁴

Verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel samt verksamhet som avser tillhandahållande av tekniskt bistånd till någon i utlandet får inte bedrivas här i landet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena i fråga om

1. sådan handel med skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (2026:000), *eller*

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena för

1. sådan handel med skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (2026:000),

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, *eller*

3. tillhandahållande som sker endast till följd av ett sådant uppdrag som avses i 3 § andra stycket 4.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §⁵

Den som har tillstånd enligt 3 eller 4 § ska underrätta Inspektionen för strategiska produkter innan anbud lämnas eller, där

Den som har tillstånd enligt 3 eller 4 § ska underrätta Inspektionen för strategiska produkter innan anbud lämnas eller, där

⁴ Senaste lydelse 2026:000.

⁵ Senaste lydelse 2018:135.

anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås om

1. *tillhandahållande* av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet,

2. *upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt som avses i 7 §, eller*

3. *tillverkning, tillhandahållande av tekniskt bistånd eller utveckling av krigsmateriel eller metod för framställning av krigsmateriel som avses i 8 §.*

Regeringen får meddela *närmare* föreskrifter om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspektionen *för strategiska produkter* får i enskilda fall medge undantag från underrättelseskyldighet.

Inspektionen får i *det* enskilda *fallet* förbjuda att sådant anbud lämnas eller avtal ingås som avses i första stycket.

anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås om *försäljning, upplåtelse eller förmedling* av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet.

Regeringen får meddela *föreskrifter* om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspektionen får i enskilda fall medge undantag från underrättelseskyldighet.

Inspektionen får i enskilda *fall* förbjuda att sådant anbud lämnas eller avtal ingås som avses i första stycket. *Förbud får meddelas oberoende av om en underrättelse har inkommit.*

26 §

Om brott enligt 25 § har begåtts uppsåtligen och *det är att bedöma som grovt skall dömas* till fängelse i lägst sex månader och högst *fyra* år.

Vid *bedömning* om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art.

Om brott enligt 25 § har begåtts uppsåtligen och är grovt *döms* till fängelse i lägst sex månader och högst *sex* år.

Vid *bedömningen* av om brottet är grovt *ska det* särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art.

32 §⁶

Den avgiftsskyldige får helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om *det är* oskäligt att ta ut *avgiften* med fullt belopp. *Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas*

1. *om överträdelsen berott på en omständighet som den avgifts-*

Den avgiftsskyldige får helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om *överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars skulle hänsyn till omständigheterna skulle vara* oskäligt att ta ut *sanktionsavgiften* med fullt belopp.

⁶ Senaste lydelse 2018:135.

skyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka,

2. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen, eller

3. om avgiften inte står i rimlig proportion till överträdelsen.

33 §⁷

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådana sanktionsavgifter som ska tas ut enligt 31 §.

Av föreskrifterna ska det framgå hur sanktionsavgiften ska beräknas, så att avgiftens storlek kan fastställas med direkt ledning av den angivna beräkningsgrunden. Avgiften ska vara lägst 3 000 kronor och högst 200 000 kronor.

En sanktionsavgift enligt 31 § ska vara lägst 3 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.

Regeringen får meddela
1. föreskrifter om hur sanktionsavgiften ska beräknas som gör det möjligt att fastställa avgiftens storlek med direkt ledning av en beräkningsgrund, och
2. ytterligare föreskrifter om sanktionsavgifter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Äldre föreskrifter om sanktionsavgifter gäller fortfarande för överträdelser som inträffat före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 18 kap. 16 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 18 kap. 12 c §, och närmast före 18 kap. 12 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

Krigsmateriel m.m.

12 c §

Sekretess gäller för uppgift om sådan programvara, teknik eller tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden kan komma till brottslig användning eller för att tekniskt bistånd tillhandahålls i strid med nämnda lagar.

Lydelse enligt prop. 2025/26:141

Föreslagen lydelse

16 §⁸

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (2026:000), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljud–

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (2026:000), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljud–

⁸ Senaste lydelse 2026:000.

dämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning. Motsvarande sekretess gäller för uppgift som hänför sig till Polismyndighetens verksamhet som avser förteckningar och anmälningar som den som har vapenhandlartillstånd eller vapenmäklartillstånd är skyldig att föra eller lämna in till myndigheten.

dämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning. Motsvarande sekretess gäller för uppgift som hänför sig till Polismyndighetens verksamhet som avser förteckningar och anmälningar som den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd eller vapenmäklartillstånd är skyldig att föra eller lämna in till myndigheten.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,

3. en länsstyrelse för uppgift som hänför sig till register över verksamheter för livsmedelskontroll, och

4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om namn och adress för den som har vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om vilka typer av vapen som omfattas av ett vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i registret över *vapentillverkare*, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om namn och adress för den som har *vapentillverkningsstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgift i registret över *vapentillverkare*, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om vilka typer av vapen som omfattas av ett *vapentillverkningsstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

19 §⁹

Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 8 b, 9 och 10 §§, 11 § första

Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 8 b, 9 och 10 §§, 11 § första

stycket, 12, 12 a och 13 §§
inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och
7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1
kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihets-
grundlagen att meddela och
offentliggöra uppgifter.

stycket, 12, 12 a, 12 c och 13 §§
inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och
7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1
kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihets-
grundlagen att meddela och
offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig data-avläsning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare eller inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 17 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig data-avläsning på grund av beslut av domstol eller åklagare.

Att den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ i vissa fall inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter utöver det som anges i andra stycket följer av 7 kap. 10 §, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2.3 Förslag till lag om ändring i vapenlagen (2026:000)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 1 och 2 §§, 7 kap. 1–3 och 5 §§, 11 kap. 1 och 3 §§, 13 kap. 3 §, 14 kap. 1 §, 15 kap. 1 §, 16 kap. 4 §, 18 kap. 1 och 2 §§, 19 kap. 3 §, 20 kap. 18, 19 och 23 §§ och rubriken till 7 kap. vapenlagen (2026:000) ska ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2025/26:141 Föreslagen lydelse

2 kap.

1 §

Tillstånd krävs för att

1. inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (innehavstillstånd),

2. yrkesmässigt bedriva handel med skjutvapen (vapenhandlartillstånd),

3. yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (vapenmäklartillstånd),

4. yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (vapenreparatörstillstånd), eller

5. föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (införseltillstånd).

Krav på tillstånd gäller även i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

2. tillverka skjutvapen (vapentillverkningsstillstånd),

3. yrkesmässigt bedriva handel med skjutvapen (vapenhandlartillstånd),

4. yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (vapenmäklartillstånd),

5. yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (vapenreparatörstillstånd), eller

6. föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (införseltillstånd).

2 §

Tillstånd krävs inte

1. för den som har fyllt 18 år om ett skjutvapen har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförliga skjutvapen (effektbegränsat vapen) och vapnet är

a) ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskytte, eller

b) ett harpunvapen,

2. för tillverkning som avser ändring eller ombyggnad av skjutvapen enligt 11 kap. 1 § om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet,

2. för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, eller

3. om det är särskilt föreskrivet.

3. för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, eller

4. om det är särskilt föreskrivet.

**7 kap. Vapenhandlare,
vapenmäklare och
vapenreparatörer**

Vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd får beviljas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva den verksamhet som ett sådant tillstånd ska avse.

Vid lämplighetsprövning som avser en juridisk person ska prövningen, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. En juridisk person får beviljas tillstånd endast om den juridiska personen har en av Polismyndigheten godkänd föreståndare enligt 2 §.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

En juridisk person med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd ska ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Om den som har vapenhandlartillstånd eller vapenreparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten, ska han eller hon sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe.

**7 kap. Vapentillverkare,
vapenhandlare, vapenmäklare
och vapenreparatörer**

1 §

Vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd får beviljas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva den verksamhet som ett sådant tillstånd ska avse.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

2 §

En juridisk person med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd ska ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten.

3 §

Om den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd eller vapenreparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för en sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten, ska han eller hon sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har vapenmäklartillstånd är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe.

5 §

I ett vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de vapen som anges där. *Tillståndet* ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska vapen än sådana som har tagits in för en viss köpare. *Tillståndet* får förenas med villkor om hur vapnen ska förvaras.

Ett vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

Bestämmelser om krav på tillstånd för hantering av ammunition som utgör en explosiv vara finns i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

I ett *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de vapen som anges där. *Ett vapenhandlartillstånd* ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska vapen än sådana som har tagits in för en viss köpare. *Ett vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd får förenas med villkor om hur vapnen ska förvaras.

Ett *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

11 kap.

1 §

Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Ett tillstånd upphör dock inte att gälla om

1. innehavaren har vapenhandlartillstånd och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet, eller

2. vapnet ändras endast i fråga om delar som inte omfattas av tillståndsplikt och vapnet fortfarande är lämpligt för ändamålet.

1. innehavaren har *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet, eller

3 §

För reparation eller översyn får ett skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som har vapenhandlartillstånd eller vapenreparatörstillstånd som omfattar vapnet. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

För reparation eller översyn får ett skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd eller vapenreparatörstillstånd som omfattar vapnet. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot ett skjutvapen får provskjuta vapnet.

13 kap.

3 §

Ett vapenhandlartillstånd, ett vapenmäklartillstånd och ett vapenreparatörstillstånd ska återkallas om

1. tillståndshavaren inte längre bedriver verksamheten yrkesmässigt,
2. förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
3. det annars finns skälig anledning att återkalla tillståndet.

Ett vapentillverkningstillstånd ska återkallas under de förutsättningar som anges i första stycket 2 och 3.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Ett tillstånd enligt första och andra styckena får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

14 kap.

1 §

Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten om

1. tillståndet som medför rätt att inneha föremålen har återkallats utan att de samtidigt har förverkats eller tagits i beslag,
2. innehavaren har avlidit,
3. ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller
4. en domstol har beslutat att skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Vid återkallelse av ett vapenhandlartillstånd på vapenhandlarens eget initiativ är staten inte skyldig att lösa in vapenhandlarens skjutvapen enligt första stycket 1.

Vid återkallelse av ett vapentillverkningstillstånd eller vapenhandlartillstånd på vapentillverkarens eller vapenhandlarens eget initiativ är staten inte skyldig att lösa in vapentillverkarens eller vapenhandlarens skjutvapen enligt första stycket 1.

15 kap.

1 §

Med tillverkning avses i denna lag framställning av ett sådant skjutvapen och en sådan vapendel som anges i 2 och 3 §§. Med

Med tillverkning avses i detta kapitel framställning av ett sådant skjutvapen och en sådan vapendel som anges i 2 och 3 §§. Med

tillverkning avses även sådan ändring eller ombyggnad av ett skjutvapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

tillverkning avses även sådan ändring eller ombyggnad av ett skjutvapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

16 kap.

4 §

Registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

2. fysiska personer med ett betydande inflytande över en juridisk person som har vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

3. personer som har godkänts som föreståndare, eller som ersättare för föreståndare, för en organisation med vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd, och

4. personer som har godkänts att i en vapenhandlares ställe utöva uppsikt vid provskjutning.

Registret över vapentillverkare, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

2. fysiska personer med ett betydande inflytande över en juridisk person som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

3. personer som har godkänts som föreståndare, eller som ersättare för föreståndare, för en organisation med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd, och

18 kap.

1 §

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år.

Om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till brottslig eller annan skadlig användning och övriga omständigheter är att anse som mindre allvarligt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också den som har begått gärningen av oaktsamhet.

Den som uppsåtligen innehar *eller tillverkar* ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år.

2 §

Om ett brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,

3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen, 3. innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,

4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller 4. vapnet har innehafts *eller tillverkats* i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller

5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

Vid bedömningen enligt första och andra styckena ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning.

19 kap.

3 §

Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

Polismyndighetens beslut om återkallelse av vapenhandlartillstånd, återkallelse av vapenmäklartillstånd, återkallelse av vapenreparatörstillstånd eller återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens beslut om *återkallelse av vapentillverknings-tillstånd*, återkallelse av vapenhandlartillstånd, återkallelse av vapenmäklartillstånd, återkallelse av vapenreparatörstillstånd eller återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens eller en domstols beslut som rör märkning av skjutvapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots första stycket, inte gälla omedelbart.

20 kap.

18 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på kunskap för att få vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet, och	1. krav på kunskap för att få <i>vapentillverkningstillstånd</i> , vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet, och
---	--

2. villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation eller översyn av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

19 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på <i>vapentillverkare</i> , vapenhandlare och vapenmäklare att
--	--

1. föra förteckningar och hålla dem tillgängliga för Polismyndigheten,	
2. lämna upplysningar till Polismyndigheten om inköpta och sålda vapen, befintligt vapenlager eller andra förhållanden som är av betydelse för myndighetens tillsyn, och	
3. anmäla transaktioner.	

23 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på vapensamlares, målskyttesammanslutningars, museihuvudmäns, vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av skjutvapen och på målskyttesammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare, och	1. krav på vapensamlares, målskyttesammanslutningars, museihuvudmäns, <i>vapentillverkares</i> , vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av skjutvapen och på målskyttesammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare, och
--	---

2. vad som utöver bestämmelserna i 12 kap. ska gälla i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
 2. Den som enligt äldre föreskrifter får tillverka skjutvapen får trots 2 kap. 1 § i den nya lydelsen fortsätta tillverkningen utan tillstånd
 - till utgången av oktober 2026, eller
 - till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt, om ansökan har gjorts före utgången av oktober 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Sverige ansökte i maj 2022 om medlemskap i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato). Den 22 mars 2023 beslutade riksdagen att godkänna Sveriges anslutning till nordatlantiska fördraget. Sverige är sedan den 7 mars 2024 medlem i Nato.

För att omhänderta de nya förutsättningar för krigsmaterielexport som Natomedlemskapet innebär beslutade regeringen den 30 november 2023 att ge en särskild utredare i uppdrag att se över regelverket för tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel, inklusive riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan. Uppdraget innefattade även att se över vissa andra frågor i syfte att åstadkomma ett modernt, effektivt och ändamålsenligt regelverk för exportkontroll av krigsmateriel (dir. 2023:161). Utredningen tog sig namnet 2023 års krigsmaterielutredning (UD 2023:02). I december 2024 överlämnade utredningen sitt betänkande Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77).

En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i Utrikesdepartementet (UD2024/16574).

I lagrådsremissen behandlas utredningens förslag.

4 Övergripande om svensk exportkontroll av krigsmateriel

4.1 Exportkontrollens syfte och ramverk

Kontroll av export av krigsmateriel är nödvändig för att uppfylla Sveriges nationella målsättningar och internationella åtaganden. En viktig del av exportkontrollen är att säkerställa att produkter och teknik går till för Sverige acceptabla mottagare, och därmed inte sprids till oönskade mottagare eller mottagarländer, eller används på ett oacceptabelt sätt. Genom att kontrollera exporten av krigsmateriel kan även export av produkter eller teknik som behövs för försvaret styras eller begränsas. Exportkontrollen är således också ett viktigt säkerhetspolitiskt instrument. Det svenska exportkontrollregelverket avseende krigsmateriel består i huvudsak av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt de principer och riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan som har beslutats av regeringen och som har lagts fram i propositioner till riksdagen. Den grundläggande förutsättningen för att tillstånd ska lämnas är att exporten ligger i Sveriges intresse utifrån utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska överväganden.

Vid tillståndsprövningen ska även Sveriges internationella åtaganden iaktas. Detta innefattar i synnerhet FN:s vapenhandelsfördrag (Arms

Trade Treaty, ATT) och rådets gemensamma ståndpunkt (2008/944/Gusp) av den 8 december 2008 om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel. För att tillstånd ska beviljas krävs stöd i regelverket som helhet. Därtill styrs området av den praxis som utvecklats av regeringen och Inspektionen för strategiska produkter (ISP) genom de bedömningar som gjorts i enskilda ärenden. Även t.ex. praxis från internationella domstolar kan ha betydelse för prövningen i förhållande till Sveriges folkrättsliga åtaganden. Uttalanden från internationella organisationer och icke-statliga organisationer som t.ex. Internationella rödakorskommittén kan också beaktas vid denna bedömning.

Över tid har exportkontrollen utvecklats, anpassats och skärpts. Den senaste större förändringen skedde år 2018 då ett skärpt regelverk för export av krigsmateriel infördes (prop. 2017/18:23). Skärpningarna föregicks av att regeringen sammankallat en parlamentarisk kommitté att utreda den framtida svenska exportkontrollen av krigsmateriel och ramarna kring denna (dir. 2012:50). Utredningens huvudsakliga uppdrag var att ge förslag till ny krigsmateriellagstiftning i syfte att skärpa exportkontrollen av krigsmateriel gentemot icke demokratiska stater. De föreslagna skärpningarna, som godkändes av riksdagen med bred majoritet, innebar bl.a. att mottagarlandets demokratiska status introducerades som ett centralt villkor för tillståndsprövningen, jämte mottagarlandets respekt för mänskliga rättigheter. Även beaktandet av exportens påverkan på en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet infördes i riktlinjerna.

Förändringarna innebar även vissa ändringar i lagen om krigsmateriel, bl.a. i fråga om utökade tillståndskrav för underleverantörer, samt att vissa straffsanktioner ersattes med sanktionsavgifter för mindre allvarliga överträdelse av lagen.

År 2021 beslutade regeringen att från och med den 1 mars 2022 införa efterkontroller (verifikationsbesök) i utlandet avseende vissa lätta vapen som exporterats från Sverige. Efterkontroller i utlandet är ett komplement till en strikt exportkontroll och de slutanvändaråtaganden som ställs i samband med ett tillstånd till export beviljas för att motverka att svensk krigsmateriel säljs vidare till någon annan mottagare, eller på annat sätt avleds till en mottagare, utan medgivande från Sverige. ISP har getts ansvaret för att genomföra kontrollbesöken på plats i mottagarländerna.

4.2 Huvuddragen i det svenska exportkontrollregelverket

Gällande författningar

Lagen om krigsmateriel och förordningen om krigsmateriel utgör tillsammans det grundläggande regelverket för exportkontroll av krigsmateriel i Sverige. Kontrollen omfattar tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel liksom avtal om samarbeten eller tillverkningsrätter av sådan materiel. Det krävs även tillstånd för att bedriva militärt inriktad utbildning. Regelverket gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk, dels tekniskt stöd (s.k. tekniskt bistånd) till krigsmateriel. Förteck-

ningen över vad som utgör krigsmateriel och tekniskt bistånd (krigsmaterielförteckningen) finns i bilagan till förordningen om krigsmateriel.

Av lagen om krigsmateriel följer att verksamhet som rör tillverkning, tillhandahållande eller utförsel av krigsmateriel kräver tillstånd (3, 4 och 6 §§). Den som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel står under tillsyn av ISP (18 §). Tillståndshavare är även skyldiga att lämna vissa uppgifter, redovisningar och deklARATIONER till ISP (19 och 20 §§). Den som inte fullgör sina skyldigheter enligt regelverket kan påföras en sanktionsavgift eller i vissa fall göra sig skyldig till brott (25–27 och 31 §§). Ansvarsbestämmelser om otillåten utförsel av krigsmateriel finns i lagen (2000:1225) om straff för smuggling (24 §).

Enligt lagen om krigsmateriel får tillstånd endast lämnas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och om det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt (1 § andra stycket). Detta är den grundläggande förutsättningen för all tillståndsgivning enligt krigsmaterielregelverket. De närmare principerna för prövningen och de utrikes-, säkerhet- och försvarspolitiska kriterierna framgår inte av lagen utan finns bl.a. i de vägledande uttalanden för tillståndsprövningen som gjorts av regeringen (de s.k. riktlinjerna) och som finns i förarbetena till lagen om krigsmateriel (se prop. 2017/18:23 s. 66–73).

Exportkontrollregelverket omfattar även produkter med dubbla användningsområden, vilket avser produkter tillverkade för civilt bruk, som även kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen och krigsmateriel. Även vissa andra produkter av strategisk betydelse, t.ex. kryptosystem, kan omfattas av regelverket.

Riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan

Riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan bygger på principer som regeringen lagt fast i praxis och som ska vara vägledande vid tillståndsprövningen. Riktlinjerna är inte avsedda att utgöra sådana föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen men genom att principerna för prövningen har lagts fram i propositioner till riksdagen har det säkerställts att principerna har en bred parlamentarisk förankring (se t.ex. prop. 2017/18:23 s. 34).

Enligt riktlinjerna bör tillstånd till utförsel av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet avseende krigsmateriel, endast medges om sådan utförsel eller samverkan behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller det i övrigt finns ett säkerhetspolitiskt intresse, samt om det inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik (prop. 2017/18:23 s. 66 och 67). Vid prövningen ska ISP göra en helhetsbedömning i det enskilda fallet utifrån principerna i riktlinjerna (samma prop. s. 66).

Bedömningarna sker utifrån den övergripande principen om restriktivitet som fastställdes redan 1971 (prop. 1971:146). Tillstånd bör därför inte beviljas till stater som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, stater som är inblandade i internationella konflikter som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stater som har inre väpnade oroligheter. Mottagarlandets respekt för mänskliga rättigheter och demokratiska status utgör centrala villkor för tillståndsprövningen. Ju sämre den demokratiska

statusen är, desto mindre utrymme finns det för att tillstånd ska beviljas. Om det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava brister i mottagarlandets demokratiska status, utgör det hinder för beviljande av tillstånd. I tillståndsprövningen ska det också beaktas om exporten motverkar en hållbar utveckling i mottagarlandet. I det fall det föreligger ett ovillkorligt hinder för export eller samverkan genom förpliktelser i ett internationellt avtal, beslut av FN:s säkerhetsråd, Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE) eller EU samt de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig utesluter det alltid tillstånd till export eller samverkan (prop. 2017/18:23 s. 67).

4.3 Internationella samarbeten på exportkontrollområdet

Samarbetet inom EU

EU:s medlemsstater har nationella regler när det gäller krigsmateriel-export, men har valt att i viss utsträckning samordna sin exportkontrollpolitik. I juni 1998 antog EU en gemensam uppförandekod för vapenexport, vars syfte var att uppställa miniminormer för en ansvarsfull och återhållsam export av krigsmateriel från medlemsstaterna. Koden, som inte var folkrättsligt bindande, preciserade de gemensamma kriterier som hade beslutats av Europeiska rådet i Luxemburg år 1991 och i Lissabon år 1992. I december 2008 antogs EU:s gemensamma ståndpunkt 2008/779/GUSP, som i de centrala delarna var likalydande med den tidigare antagna uppförandekoden. Den gemensamma ståndpunkten tillämpas av alla medlemsstater, samt ett antal stater som inte är medlemmar i EU (Albanien, Bosnien och Hercegovina, Georgien, Island, Kanada, Montenegro, Nordmakedonien och Norge). Under 2023 påbörjades ett arbete med en översyn av den gemensamma ståndpunkten och dess kriterier. I april 2025 fattades ett rådsbeslut om att ändra den gemensamma ståndpunkten (rådets beslut 2025/779/GUSP av den 14 april 2025 om ändring av gemensam ståndpunkt 2008/944/GUSP om fastställande av gemensamma regler för kontrollen av export av militär teknik och krigsmateriel).

Den gemensamma ståndpunkten innehåller bl.a. åtta kriterier som ska beaktas innan ett beslut tas om att tillåta export av krigsmateriel till länder utanför EU. Ståndpunkten är folkrättsligt bindande, men enskilda medlemsstater kan ha egna striktare regler. Sverige tillämpar den gemensamma ståndpunkten parallellt med riktlinjerna vid tillståndsprövningen enligt lagen om krigsmateriel. Till skillnad från de svenska riktlinjerna, som utgår ifrån en helhetsbedömning utifrån alla relevanta omständigheter, har den gemensamma ståndpunkten anlagt ett materielspecifikt synsätt som innebär att det är materielens beskaffenhet och användningsområde som ligger till grund för bedömningen av om export ska tillåtas.

Den gemensamma ståndpunkten innehåller bl.a. åtta kriterier som ska beaktas innan ett beslut tas om att tillåta export av krigsmateriel till ett land:

- *Kriterium ett* föreskriver att EU-medlemsstaternas internationella förpliktelser och åtaganden ska respekteras, särskilt de sanktioner som har antagits av FN:s säkerhetsråd eller Europeiska unionen.
- *Kriterium två* behandlar situationen i mottagarlandet vad avser respekten för de mänskliga rättigheterna och landets respekt för internationell humanitär rätt. Exportlicenser ska inte utfärdas om det finns en uppenbar risk att den militära tekniken eller den krigsmateriel som ska exporteras kan komma att användas för internt förtryck.
- *Kriterium tre* behandlar den interna situationen i mottagarlandet som en följd av existerande spänningar och väpnade konflikter.
- *Kriterium fyra* tar sikte på bevarande av regional fred, säkerhet och stabilitet. Exportlicenser får inte utfärdas om det finns en uppenbar risk att den avsedda mottagaren skulle använda den militära teknik eller den krigsmateriel som exporteras på ett aggressivt sätt mot ett annat land eller hävda ett territoriellt krav med våld.
- *Kriterium fem* handlar om den möjliga inverkan som den militära teknik eller den krigsmateriel som ska exporteras kan ha på det egna landets, en annan medlemsstats eller vänligt sinnade och allierade länders försvars- och säkerhetsintressen.
- *Kriterium sex* behandlar köparlandets uppträdande gentemot det internationella samfundet, till exempel i fråga om attityd till terrorism och respekt för folkrätten.
- *Kriterium sju* behandlar risken för att den militära tekniken eller krigsmaterielen kommer att avledas till något annat ändamål inom köparlandet eller återexporteras på oönskade villkor.
- *Kriterium åtta* föreskriver att medlemsstaterna ska beakta om den tilltänkta exporten allvarligt skulle hindra en hållbar utveckling i mottagarlandet.

En viktig del för att uppnå en ökad samstämmighet och transparens mellan medlemsstaterna om tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten är att medlemsstaterna ska utbyta underrättelser om avslag på exportansökningar. Om en medlemsstat överväger att bevilja tillstånd för en i huvudsak identisk transaktion som en annan medlemsstat avslagit, ska konsultationer genomföras mellan länderna innan ett tillstånd kan beviljas. Den förstnämnda medlemsstaten ska även meddela sitt beslut till den andra staten. Utbytet av underrättelser om avslag och konsultationer om underrättelser i enskilda fall gör att exportpolitiken inom EU på sikt blir öppnare och mer enhetlig mellan medlemsstaterna. Konsultationerna leder även till en ökad samsyn kring olika mottagare. Genom att medlemsstaterna informerar varandra om de avslag som beslutas, och förklarar skälen för detta, minskar risken för att en annan medlemsstat beviljar export av motsvarande materiel eller teknik till samma slutanvändare.

Till den gemensamma ståndpunkten hör även en förteckning över de produkter som omfattas av kontrollen (EU:s gemensamma militära lista). Medlemsstaterna har även tagit fram en användarguide som mer i detalj anger hur ståndpunktens överenskommelser om informationsutbyte och konsultationer ska genomföras och hur dess kriterier ska tillämpa (User's Guide to Council Common Position 2008/944/CFSP defining common rules governing the control of exports of military technology and equipment).

EU:s medlemsstater diskuterar regelbundet tillämpningen av den gemensamma ståndpunkten inom EU:s rådsarbetsgrupp för frågor om export av konventionella vapen (Coarm). I rådsarbetsgruppen utbyter medlemsstaterna även information om synen på olika mottagare. En redogörelse för arbetet, överenskommelser som har träffats och statistik över medlemsstaternas export av krigsmateriel offentliggörs även i en årlig EU-rapport.

Den 6 maj 2009 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/43/EG om förenkling av villkoren för överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen (ICT-direktivet). År 2012 gjordes ett antal ändringar i lagen om krigsmateriel för att i svensk rätt genomföra direktivet och även aspekter av EU:s gemensamma ståndpunkt (prop. 2010/11:112). I enlighet med direktivet utökades lagens tillämpningsområde till att även omfatta tekniskt bistånd. Den nationella krigsmaterieförteckningen ersattes också i huvudsak av EU:s militära förteckning, med bibehållande av uppdelningen mellan krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel för att möjliggöra en fortsatt tillämpning av de svenska utgångspunkterna för tillståndsprövningen. Det tidigare systemet med individuella tillstånd kompletterades med generella och globala tillstånd för att kunna uppfylla direktivets bestämmelser om förenklad överföring av försvarsrelaterade produkter inom gemenskapen. Skärpta krav infördes samtidigt på uppgifts-, underrättelse- och registerföring. Ett frivilligt EU-certifieringssystem för svenska försvarsindustriföretag med ISP som prövande myndighet infördes också. Endast certifierade företag kan motta produkter som faller under andra EES-staters generella utförseltillstånd och därmed komma i åtnjutande av denna typ av förenklade förfarande (10 a–10 c §§ lagen om krigsmateriel). Ett syfte med ICT-direktivet är att bidra till en omstrukturering av europeisk försvarsindustri och en avveckling av den överkapacitet som uppstod genom det kalla krigets slut och som i sig skulle kunna verka exportdrivande.

FN:s vapenhandelsfördrag

År 2013 antog FN:s generalförsamling ett internationellt vapenhandelsfördrag. Sverige undertecknade fördraget samma år och ratificerade det i juni 2014 (prop. 2013/14:190, bet. 2013/14:UU8, rskr. 2013/14:313). Sverige meddelade samtidigt sin avsikt att tillämpa fördraget provisoriskt även innan det trätt i kraft, vilket skedde den 24 december 2014. Fördraget är det första rättsligt bindande globala instrumentet som reglerar den legala internationella handeln med krigsmateriel. Genom fördraget förpliktas statsparterna att införa och upprätthålla nationell kontroll över denna handel. Statsparterna förpliktas även att beakta en rad faktorer vid tillståndsprövningen av exportärenden så som sanktionsbeslut och andra internationella förpliktelser, brott mot den internationella humanitära rätten och mänskliga rättigheter, konfliktrisker, terrorism, organiserad brottslighet och risken för avledning till den illegala marknaden. Fördraget innefattar även en bedömning av risken för att den exporterade produkten används för att begå eller underlätta handlingar som utgör grovt könsrelaterat våld eller grovt våld mot kvinnor och barn. Samtliga EU:s medlemsstater har ratificerat fördraget, som sammantaget har 116 ratificerade statsparter.

De produkter som omfattas av kontroll enligt fördraget är färre än de produkter som enligt svensk lagstiftning utgör krigsmateriel. Av de åtta materielkategorier som återfinns i fördragets är sju hämtade från FN:s register för rapportering av handel med konventionella vapen, medan det åttonde – små och lätta vapen – definieras i andra FN instrument.

I likhet med EU:s gemensamma ståndpunkt tillämpar Sverige FN:s vapenhandelsfördrag parallellt med riktlinjerna vid tillståndsprövningen enligt lagen om krigsmateriel. I vapenhandelsfördraget uttrycks också ett materielspecifikt synsätt för provningen med utgångspunkt i hur materielens beskaffenhet och om användningsområdet föranleder risk för att materiel används på ett sätt som inte är förenligt med fördragets kriterier.

Wassenaar-arrangemanget

Wassenaar-arrangemanget bildades 1996 i syfte att främja ett ansvarsfullt agerande av de deltagande staterna i fråga om överföringar av konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden och undvika destabiliserande ansamlingar av vapen och andra produkter som kan påverka regional och internationell säkerhet. Arbetet i Wassenaar-arrangemanget utgår bl.a. ifrån att upprätthålla och uppdatera de gemensamma kontrollistorna över konventionell krigsmateriel (s.k. Munitions List) och PDA (List of Dual-Use Goods and Technologies) som omfattas av exportkontroll. Att det finns likalydande internationella kontrollistor är viktigt för att det inte ska uppkomma luckor mellan olika länders kontrollsystem. Båda listorna har antagits av EU och utgör därmed grunden för de deltagande staternas nationella kontrollistor, bl.a. den svenska krigsmaterielförteckningen.

Inom Wassenaar-arrangemanget utarbetas även riktlinjer av olika slag, bl.a. har medlemsstaterna kommit överens om att vissa lätta och korträckviddiga robotluftvärnssystem s.k. MANPADS (Man-portable air-defense systems) ska omfattas av särskilda intyg och slutanvändaråtaganden.

4.4 Tillståndsprövningen av exportärenden

ISP är behörig myndighet för ärenden och tillsyn enligt lagen om krigsmateriel. Myndigheten har till uppgift att självständigt pröva ansökningar om tillstånd i enlighet med exportkontrollregelverket i dess helhet. Myndigheten ska dock överlämna ärenden som har principiell betydelse eller annars är av särskild vikt till regeringen för prövning (1 a §). Syftet med bestämmelsen är att regeringen ska behålla det övergripande ansvaret för praxisutvecklingen och därmed besluta i ärenden som är särskilt viktiga för utvecklingen av praxis eller som annars är svårbedömda. Regeringen har enligt lagen om krigsmateriel även möjlighet att meddela föreskrifter om överlämnande av ärenden till regeringen (1 a § tredje stycket). Så kan exempelvis vara fallet i krislägen eller andra liknande situationer som kan kräva att regeringen prövar fler ärenden än i normalfallet. Det kan t.ex. gälla alla ärenden som avser export till ett visst land eller som avser varor av ett visst slag (prop. 1995/96:31 s. 25).

I tillståndsprövningen har ISP möjlighet att samråda med Exportkontrollrådet (EKR) innan beslut fattas (10 § förordningen [2010:1101] med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter). EKR är ett parlamentariskt sammansatt organ som är underställt ISP:s generaldirektör. Samtliga riksdagspartier är representerade i EKR. Ledamöterna i rådet har till uppgift att ge rekommendationer till ISP:s generaldirektör i de ärenden som föredras i rådet. I rådet redovisar Regeringskansliet (Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet) bedömningar av de mottagarländer som är aktuella och ärendenas försvarspolitiska betydelse. Föredragningarna utgör därefter ett viktigt underlag som är vägledande för bedömningen av efterföljande ärenden (jfr 12–14 §§ förordningen med instruktion för Inspektionen för strategiska produkter). Samråden i EKR ökar insynen i exportkontrollfrågorna och ger en bred politisk förankring i den förda exportkontrollpolitiken.

ISP har löpande kontakter med de företag och myndigheter som berörs av kontrollverksamheten. En export av krigsmateriel föregås av flertalet prövningar, vilka sker vid olika tillfällen under processens gång. En följd av detta är att den som ansöker om tillstånd i ett tidigt skede av processen kan få en indikation på om en viss export slutligen kan komma att beviljas eller inte.

I lagen om krigsmateriel och förordningen om krigsmateriel föreskrivs flera skyldigheter för tillståndshavarna att lämna underrättelser och uppgifter till ISP. Exempelvis ska tillståndshavarna på regelbunden basis redovisa den marknadsföring som de bedriver utomlands (11 § lagen om krigsmateriel och 16 § förordningen om krigsmateriel). Marknadsföringsrapporterna ligger sedan till grund för ISP:s kontinuerliga dialog med tillståndshavarna om deras exportplaner. ISP kan därutöver lämna positiva eller negativa s.k. förhandsbesked efter förfrågan från företag om en viss utförsel till ett mottagarland är möjlig. Ett förhandsbesked är inte bindande och en ny prövning görs alltid vid den slutliga ansökan om utförsel-tillstånd. De preliminära bedömningarna fyller en viktig funktion eftersom det ger en tidig indikation på om det finns en negativ prognos för tillstånd, så att eventuella utrikespolitiska förvecklingar kan undvikas. Det medför också att försvarsföretagen inte lägger resurser på eventuella affärer och projekt för vilka det är sannolikt att tillstånd inte kommer att beviljas.

Förutom att fatta beslut i utförselärenden granskar ISP de underrättelser som tillståndshavare är skyldiga att lämna senast fyra veckor innan ett anbud lämnas eller ett avtal ingås om export av krigsmateriel eller tekniskt bistånd (12 § lagen om krigsmateriel och 17 § förordningen om krigsmateriel. ISP har i detta skede möjlighet att meddela förbud mot att anbud lämnas eller mot att avtal ingås. På begäran av företag eller myndigheter kan ISP även lämna besked om en viss produkt utgör krigsmateriel genom ett s.k. klassificeringsbesked

ISP:s beslut att bevilja, eller inte bevilja tillstånd enligt lagen om krigsmateriel får inte överklagas (jfr 38 § tredje stycket). Vissa andra beslut enligt lagen är dock överklagningsbara, t.ex. vissa certifieringsbeslut, beslut om att återkalla tillstånd eller användning av generella tillstånd, beslut om avgift som ISP tar ut för tillsyn eller tillståndsprövning och beslut om sanktionsavgift för överträdelser av regelverket (38 § första stycket). Dessa beslut kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid

överklagande till kammarrätten krävs prövningstillstånd (38 § andra stycket).

4.5 Särskild reglering av visst slags krigsmateriel

Krigsmaterielförteckningen omfattar även vissa produktslag som är föremål för särskild reglering utöver det ovan beskrivna exportkontroll-regelverket. Skjutvapen, som med något enstaka undantag utgör krigsmateriel, är föremål för särskild reglering främst i vapenlagen (1996:67). Regeringen har i februari 2026 beslutat en proposition med förslag till en ny vapenlag (prop. 2025/26:141). Explosiva varor, som många gånger kan utgöra krigsmateriel, är föremål för särskild reglering främst i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Genom de särskilda regleringarna av skjutvapen och explosiva varor är dessa föremål för särskild kontroll i förhållande till annan slags krigsmateriel, t.ex. genom att även införsel och innehav kräver tillstånd. I fråga om skjutvapen regleras dock tillverkning för närvarande i princip uteslutande i lagen om krigsmateriel, dvs. inte alls i vapenlagen. Genom undantagsbestämmelser i lagen om krigsmateriel och förordningen om krigsmateriel regleras å andra sidan verksamhet som, något förenklat, består av civilt tillhandahållande av handeldvapen enbart i vapenlagen (se 4 § lagen om krigsmateriel och 4 § förordningen om krigsmateriel).

5 Anpassade riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan

5.1 Anpassning av riktlinjerna med anledning av Sveriges medlemskap i Nato

Regeringens bedömning

Riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan bör anpassas enligt följande.

Tillstånd till utförsel eller annan samverkan bör kunna medges om det behövs för att tillgodose en allierad stats behov av materiel eller kunnande.

Samverkan med allierade stater får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik.

I händelse av väpnat angrepp mot allierad stat bör Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget ha företräde vid tillståndsprövningen.

Hänvisningen till neutralitetsrätten i riktlinjerna som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export av krigsmateriel bör tas bort.

Det bör tydliggöras i riktlinjerna att det är möjligt att avstå från att återkalla tillstånd till en mottagande stat som kommer i väpnad konflikt om det bedöms vara förenligt med Sveriges säkerhetspolitik.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak utredningens förslag eller har inget att erinra mot det. *Försvarshögskolan* och *Svenska freds- och skiljedomsföreningen* avstyrker förslaget. *Försvarshögskolan* anser att det till följd av Natomedlemskapet inte finns något rättsligt krav på att införa ett förenklat förfarande för utförsel av krigsmateriel och annan utlands-samverkan. *Svenska freds- och skiljedomsföreningen* menar att Natomedlemskapet inte innebär några åtaganden eller krav på krigsmateriel-området. *Saab AB* och *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)* föreslår ett tillägg om folkrättsliga förpliktelser i konfliktkriteriet. *Stockholms universitet* föreslår ett förtydligande om att även icke-allierade stater kan vara undantagna konfliktkriteriet så länge de bedriver självförsvar. *Svenska Röda Korset* föreslår att det ska förtydligas att den internationella humanitära rätten alltid måste respekteras.

Skälen för regeringens bedömning

Det finns säkerhets- och försvarspolitiska skäl att förse allierade med materiel eller kunnande

Enligt de grundläggande principerna i riktlinjerna bör tillstånd för utförsel eller utlandssamverkan enbart medges om det behövs för att säkerställa det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande, eller det i övrigt finns ett säkerhetspolitiskt intresse för det, och det inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Riktlinjerna och de grundläggande principerna är vägledande för tillståndsprövningen som sker enligt lagen om krigsmateriel (se avsnitt 4.2). Utöver tillstånd till utförsel omfattar det bl.a. tillstånd att ingå avtal om licenstillverkning eller samarbete om gemensam utveckling och tillverkning av krigsmateriel.

Principen i riktlinjerna om att tillstånd till utförsel eller utlandssamverkan enbart bör medges i de avseenden det tillgodoser det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande har sin grund i den tidigare förda neutralitetspolitiken och utgångspunkten att Sverige som militärt alliansfri var i behov av ett starkt försvar som i hög grad skulle vara oberoende av utländska leverantörer.

Som medlem i Nato utgör de kollektiva försvarsförpliktelserna en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitiken. Det innefattar även fredstida åtaganden i enlighet med artikel 3 i nordatlantiska fördraget om att medlemsstaterna ska bistå varandra med att upprätthålla och utveckla förmågan att stå emot ett väpnat angrepp.

För att bidra till det kollektiva försvaret i alliansen finns det därmed också ett säkerhets- och försvarspolitiskt intresse för Sverige att svensk

försvarsindustri ska kunna utveckla och tillverka materiel för allierades räkning utan att det föreligger ett motsvarande intresse om anskaffning från det svenska försvaret eller svenska myndigheter. Utgångspunkten i riktlinjerna som tar sikte på hur den aktuella exporten tillgodoser svenska försvarsbehov återspeglar därmed inte fullt ut de åtaganden som följer av Natomedlemskapet. Även om det i nuvarande riktlinjer finns utrymme att ta en bredare säkerhetspolitisk hänsyn vid tillståndsgivningen finns det skäl att klargöra att det även kan föreligga säkerhets- och försvarspolitiska skäl att medge tillstånd om det behövs för att säkerställa en allierad stats behov av materiel eller kunnande. En förutsättning för att tillstånd ska medges är att exporten eller samverkan i övrigt inte bedöms vara i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Regeringen bedömer att den föreslagna anpassningen av riktlinjerna omhändertar de åtaganden som följer av artikel 3 i fördraget, och att anpassningen är i linje med etablerad praxis. Denna praxis har dock avsett möjligheten för redan etablerade försvarsföretag som är betydelsefulla för det svenska försvaret att kunna beviljas tillstånd för att utveckla, tillverka och exportera materiel för utländsk räkning. Genom att tydliggöra i riktlinjerna att det även kan föreligga säkerhets- och försvarspolitiska skäl för att medge tillstånd i de fall det behövs för att säkerställa en allierad stats behov av materiel eller kunnande möjliggörs för nya och oetablerade försvarsföretag att kunna få tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel eller tekniskt bistånd för en allierad stats räkning utan att det föreligger motsvarande intresse från det svenska försvaret eller svenska myndigheter.

Mot bakgrund av Sveriges medlemskap i Nato finns det på motsvarande sätt ett säkerhets- och försvarspolitiskt intresse av att samverka med Natos upphandlande myndigheter NATO Support and Procurement Agency (NSPA) och NATO Communication and Information Agency (NCIA) för att utveckla och upprätthålla alliansens kollektiva försvar. I likhet med EU, FN och andra mellanstatliga organisationer är Natos upphandlande myndigheter att betrakta som auktoriserade mottagare av krigsmateriel enligt exportkontrollregelverket.

Samverkan med Natos medlemsstater bör i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik

För att alliansen ska kunna upprätthålla ett kollektivt försvar har medlemsstaterna enligt artikel 3 i fördraget åtagit sig att även i fredstida förhållanden bidra till varandras säkerhet genom att gemensamt bistå varandra med att upprätthålla och utveckla förmågan att stå emot ett väpnat angrepp. De kollektiva försvarsförpliktelserna, liksom Sveriges åtagande att bidra till det kollektiva försvaret, utgör en central del av Sveriges säkerhets- och försvarspolitik och bör återspeglas i riktlinjerna.

Majoriteten av Natos medlemsstater omfattas i dag av den krets av traditionella samarbetsländer för vilka det enligt riktlinjerna i princip inte föreligger några utrikes- eller säkerhetspolitiska hinder mot export. Enligt riktlinjerna föreligger inga utrikespolitiska hinder i fråga om samverkan med eller export till de nordiska länderna, andra medlemsstater inom EU eller de traditionellt alliansfria staterna i Europa. Därutöver utgör flera av Natos medlemsstater s.k. traditionella samarbetsländer för vilka

regeringen uttalat att det i princip inte föreligger några utrikes- eller säkerhetspolitiska hinder mot samverkan, men som regeringen valt att inte inkludera i riktlinjerna.

När det gäller samverkan med de fyra stater som är medlemmar i Nato, men som inte är medlemmar i EU eller särskilt nämns i kretsen av traditionella samarbetsländer, har regeringen tidigare uttalat att redan Sveriges ansökan om medlemskap i Nato i hög grad stärker de säkerhets- och försvarspolitiska skälen som talar för att bevilja export till dessa stater (skr. 2023/24:114 s. 11).

I samband med att riksdagen gavs tillfälle att ge sin syn på nuvarande riktlinjer uttalade regeringen att gruppen av traditionella samarbetsländer skiljer sig åt inbördes vad gäller stabilitet, säkerhetspolitisk situation och formerna för försvarssamarbete med Sverige (prop. 2017/18:23 s. 69 och 70). Staterna inom Nato skiljer sig åt inbördes vad gäller dessa aspekter och det kan finnas enskilda utrikespolitiska skäl som talar emot export till dessa stater. Det bör därför anges i riktlinjerna att samverkan med allierade stater i princip får anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik. Till skillnad från *Försvarshögskolan* och *Svenska freds- och skiljedomsföreningen* anser regeringen att det är nödvändigt att göra vissa anpassningar av riktlinjerna med anledning av Sveriges medlemskap i Nato.

En helhetsbedömning bör också alltid göras i det enskilda fallet med utgångspunkt i riktlinjernas försvars-, säkerhets- och utrikespolitiska överväganden. Genom helhetsbedömningen finns det därmed också utrymme genom praxisutvecklingen att medge tillstånd allt eftersom samarbetet utvecklas med de stater inom Nato som Sverige i dag har mer begränsad samverkan med på krigsmaterielområdet.

Som tidigare framhållits av regeringen medför presumtionen i riktlinjerna om att samverkan med en viss krets av länder i princip överensstämmer med Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik inte en rätt för landet i fråga att få ta emot svensk krigsmateriel (prop. 2017/18:23 s. 70). Även när det gäller länder som Sverige har långvariga relationer med på krigsmaterielområdet har regeringen framhållit att det inte regelmässigt innebär att det utrikespolitiska kriteriet kan anses vara uppfyllt. Detta eftersom förutsättningarna för samverkan med traditionella samarbetsländer kan ändras över tid, och att ett visst land kan komma i fråga som mottagare av viss svensk materiel, medan andra materielslag bör undantas. Ett sådant synsätt bör därmed också tillämpas i förhållande till allierade stater. En prövning i enlighet med FN:s vapenhandelsfördrag och EU:s gemensamma ståndpunkt 2008/779/GUSP av t.ex. landets respekt för internationell humanitär rätt behöver också göras i förhållande till allierade stater.

Andra länder i Sveriges närhet hanterar även bedömningar av export till allierade på ett sätt som motsvarar regeringens förslag. Vid tillämpningen av exportkontrollregelverken i såväl de nordiska länderna som Frankrike, Tyskland och Storbritannien föreligger på olika sätt en presumtion för att bevilja export till Natos medlemsstater, men med en möjlighet att efter en helhetsbedömning kunna neka eller begränsa export av viss materiel i det enskilda fallet.

Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget bör ha företräde vid prövningen av tillståndsärenden

Artikel 5 i fördraget innehåller de ömsesidiga försvarsgarantier som utgör kärnan i Natos kollektiva försvar. Enligt artikeln ska ett angrepp mot en eller flera av parterna i Europa eller Nordamerika betraktas som ett angrepp mot samtliga parter. I händelse av ett sådant väpnat ska varje part, i utövandet av den rätt till individuellt eller kollektivt självförsvar som erkänns i artikel 51 i FN-stadgan, bistå den eller de angripna parterna genom att individuellt och i samförstånd med de övriga parterna utan dröjsmål vidta de åtgärder som den anser nödvändiga, inklusive bruk av vapenmakt, för att återställa och upprätthålla säkerheten i det nordatlantiska området. Vilken hjälp Sverige kan komma att bidra med är ett nationellt beslut. Försvarsplaneringen inom Nato bygger dock på att medlemsstaterna bidrar i enlighet med de nationella åtaganden som har gjorts inom ramen för Natos operations- och förmågeplanering. Vad Sverige kommer att bidra med i händelse av ett väpnat angrepp kommer framför allt att avgöras av denna planering, Sveriges tillgängliga resurser, vad som efterfrågas av den angripna medlemsstaten samt Sveriges beslut i frågan (se prop. 2025/26:6 s. 11, prop. 2022/23:74 s. 43 och prop. 2024/25:34 s. 92). Sveriges stöd skulle kunna innebära att regeringen fattar beslut om att stödja den angripna allierade staten med krigsmateriel.

Riktlinjerna ska som utgångspunkt omhänderta tillstånd till utförsel och samverkan under fredstida förhållanden. Tillståndsprövning som sker till följd av att de ömsesidiga försvarsgarantierna i artikel 5 tillämpats skulle därför vara en mycket särpräglad situation. De beslut som fattas av regeringen om stöd till den angripna allierade skulle också bli direkt vägledande för ISP:s tillståndsprövning.

Att bistå en angripen allierad får anses vara ett sådant centralt säkerhets- och försvarspolitiskt intresse för Sverige att det inte bör finnas några hinder mot att medge tillstånd till utförsel till den allierade staten utifrån de beslut som fattats av regeringen. I händelse av ett väpnat angrepp mot en allierad stat bör därför Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i fördraget ha företräde framför de villkorliga hinder i riktlinjerna som talar mot export. Det innebär bl.a. att den omständigheten att mottagarstaten befinner sig i väpnad konflikt inte bör anses utgöra ett hinder mot utförsel eller samverkan med den allierade staten. Förutsättningen för att Sveriges kollektiva försvarsförpliktelser ska anses kunna ha företräde vid helhetsbedömningen är att artikel 5 tillämpas i enlighet med förutsättningarna i nordatlantiska fördraget. De kollektiva försvarsförpliktelserna skulle således inte aktualiseras i händelse av att en medlemsstat i Nato attackerar en annan stat i strid med FN-stadgans våldsförbud.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det bör framgå i riktlinjerna att Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget ska ha företräde vid tillståndsprövningen i händelse av ett väpnat angrepp mot en allierad stat.

Stockholms universitet föreslår ett förtydligande om att även icke-allierade stater kan vara undantagna konfliktkriteriet så länge de bedriver självförsvar. Med hänsyn till att detta fortsatt bör beaktas vid helhetsbedömningen i varje enskilt fall anser dock regeringen att ett sådant tillägg inte är behövligt. Regeringen anser inte heller att det finns behov av ett

tillägg i konfliktkriteriet om Sveriges folkrättsliga förpliktelser, vilket *Saab AB* och *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)* föreslår.

Svenska Röda Korset föreslår att det ska förtydligas i riktlinjerna att den internationella humanitära rätten alltid måste respekteras. Regeringen anser att det genom Sveriges internationella åtaganden redan framgår tillräckligt tydligt att den internationella humanitära rätten ska beaktas vid tillståndsprövningen. EU:s gemensamma standpunkt (2008/944/Gusp) ska alltid följas vid tillståndsprövningen och av den framgår bl.a. att hänsyn ska tas till respekten för internationell humanitär rätt (se artikel 2.2). Även av FN:s vapenhandelsfördrag framgår att en prövning i förhållande till den internationella humanitära rätten ska göras (se artiklarna 6.3 och 7.1.b). Att en prövning i förhållande till den internationella humanitära rätten behöver göras följer dessutom av gemensamma artikel 1 i Genèvekonventionerna.

Hänvisningen till neutralitetsrätten som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export bör tas bort

I riktlinjerna anges att tillstånd inte ska beviljas om det skulle strida mot en internationell överenskommelse som Sverige biträtt, ett beslut av FN:s säkerhetsråd, OSSE eller EU eller mot folkrättsliga regler om export från neutral stat under krig. Som konstateras ovan har hänvisningen till neutralitetsrätten som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export sitt ursprung i den svenska neutralitetspolitiken om alliansfrihet i fredstid syftande till neutralitet i händelse av krig. Enligt villkoret föreligger hinder mot export enbart i det fall Sverige förklarar sig neutralt i krig och därmed blir bunden av neutralitetsrättens regler enligt 1907 års V:e och XIII:e Haagkonventioner. Villkoret har inte heller använts av Sverige vid något tillfälle för att neka export till ett annat land.

Som medlem i Nato är Sverige inte längre militärt alliansfritt. För att återspegla Sveriges avsikt att delta fullt ut i alliansen bör därför hänvisningen i riktlinjerna till neutralitetsrätten som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export tas bort.

Den föreslagna anpassningen hindrar inte Sverige, som fortsatt är ansluten till 1907 års V:e och XIII:e Haagkonventioner, från att förklara sig neutral och tillämpa de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig i förhållande till andra stater än medlemsstaterna i Nato. Detta skulle dock också förutsätta att FN:s säkerhetsråd inte fattat beslut om tvingande åtgärder i den aktuella konflikten (jfr SOU 2010:72 s. 110 och prop. 1991/92:174 s. 53).

Det bör vara möjligt att avstå från att återkalla tillstånd om det är förenligt med Sveriges säkerhetspolitik

I riktlinjerna finns vägledande principer om vilka omständigheter som bör leda till att ett beviljat tillstånd återkallas. Där anges bl.a. att en sådan omständighet kan vara att det uppstår ett ovillkorligt hinder eller att den mottagande staten hamnat i väpnad konflikt med en annan stat eller fått inre väpnade oroligheter. Undantagsvis behöver återkallande inte ske i de två senare fallen förutsatt att det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Att det undantagsvis finns skäl att avstå från att återkalla tillstånd i de fall den

mottagande staten kommit i väpnad konflikt indikerar att utgångspunkten är att återkallande av tidigare meddelade tillstånd bör ske om det inte finns skäl att avstå från att återkalla tillstånd i det enskilda fallet. I förarbetena till nuvarande krigsmateriellag framgår att förenligheten med de folkrättsliga reglerna tar sikte på de neutraliteträttsliga reglerna samt att förenligheten med Sveriges utrikespolitik kan omfatta gemensamt beslutade aktioner inom FN för att upprätthålla fred och säkerhet, eller på annat sätt är förenligt med de utrikespolitiska målen och principerna i ett enskilt fall att avstå från att återkalla ett tillstånd (prop. 1991/92:174 s. 55 och 56).

Efter att undantaget infördes i riktlinjerna har det skett en utveckling som inneburit att synen på krigsmaterielexport utifrån säkerhetspolitiska överväganden har förändrats över tid. Som en del av praxisutvecklingen har också säkerhetspolitiska aspekter varit en del av de överväganden som legat till grund för om återkallande bör ske. Sveriges åtaganden som medlem i Nato medför ytterligare säkerhetspolitiska aspekter som blir aktuella att beakta i bedömningen. I det fall en allierad stat utsätts för ett väpnat angrepp och artikel 5 tillämpas i enlighet med förutsättningarna i fördraget finns det inga skäl att återkalla ett tillstånd. Regeringen anser därför att det bör tydliggöras i riktlinjerna att det även ska vara möjligt att avstå från att återkalla ett tillstånd som avser en mottagande stat som kommit i väpnad konflikt om det är förenligt med Sveriges säkerhetspolitik. Det återspeglar även den utveckling som skett över tid där säkerhetspolitiska överväganden i ett enskilt fall kan utgöra skäl för att avstå från att återkalla ett tillstånd. Mot bakgrund av bedömningen om att såväl säkerhets- som utrikespolitiska överväganden bör kunna utgöra skäl för att avstå från att återkalla ett tillstånd bör hänvisningen till de neutraliteträttsliga reglerna tas bort.

Det kan övervägas huruvida utgångspunkten fortsatt ska vara att tillstånd bör återkallas om mottagarstaten kommer i väpnad konflikt, eller om Sveriges åtaganden som medlem i Nato bör förändra denna utgångspunkt. Det bör dock framhållas att riktlinjerna är allmänt tillämplbara oavsett mottagarstat. I andra fall av uppkomna väpnade konflikter, till exempel om mottagarstaten får inre väpnade oroligheter, eller om en mottagarstat attackerar ett annat land i strid med FN-stadgan, bör utgångspunkten fortsatt vara att tillstånd bör återkallas. Mot denna bakgrund, och eftersom Sveriges kollektiva försvarsåtagande kan säkerställas inom ramen för de utrikes- och säkerhetspolitiska överväganden som ska göras i varje enskilt fall, finns det inte skäl att göra en generell förändring av riktlinjernas utgångspunkt avseende återkallande av tillstånd vid händelse av väpnad konflikt.

5.2 Riktlinjer för utförsel och annan utlandssamverkan

Regeringens bedömning

Vid prövning av ärenden om tillstånd till utförsel av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet om krigsmateriel, bör följande gälla.

Tillstånd bör bara medges om utförseln eller samverkan

1. behövs för att tillgodose det svenska försvarets eller allierad stats behov av materiel eller kunskande, eller om det i övrigt finns ett säkerhetspolitiskt intresse för det, samt

2. det inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Vid prövningen av ett tillståndsärende ska en helhetsbedömning göras av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt från de nyss angivna grundläggande principerna. I händelse av väpnat angrepp mot en allierad stat bör Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget ha företräde vid prövningen av ett tillståndsärende.

Samverkan med allierade stater får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik.

Utrikespolitiska hinder finns inte i fråga om samverkan med eller export till de nordiska länderna, länderna inom Europeiska unionen eller de traditionellt alliansfria staterna i Europa. Samverkan med dessa länder får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik.

Tillstånd får endast avse en stat, en statlig myndighet eller en av en stat auktoriserad mottagare. Vidare ska det vid utförsel av materiel finnas ett slutanvändarintyg, om det inte är obehövligt. En stat som i strid med ett åtagande gentemot Sverige har tillåtitt eller underlåtit att förhindra vidareexport av svensk krigsmateriel ska i princip inte komma i fråga som mottagare av sådan materiel från Sverige så länge omständigheterna kvarstår.

Tillstånd till utförsel eller annan utlandssamverkan enligt lagen om krigsmateriel ska inte beviljas, om det skulle strida mot en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, ett beslut av FN:s säkerhetsråd, Organisationen för samarbete och säkerhet i Europa (OSSE) eller Europeiska unionen (ovillkorliga hinder).

Respekt för mänskliga rättigheter och den mottagande statens demokratiska status utgör centrala villkor vid tillståndsprövningen. Ju sämre den demokratiska statusen är desto mindre utrymme finns för att tillstånd beviljas. Ifall det förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter eller grava brister i den demokratiska statusen utgör det hinder för beviljande av tillstånd.

I tillståndsprövningen ska det också beaktas om utförseln eller utlandssamverkan motverkar en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet.

Tillstånd till utförsel av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigs-

materiel, bör inte beviljas om det avser en stat som befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, en stat som är invecklad i en internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter.

Tillstånd bör beviljas för utförsel av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel. Denna presumtion gäller om den mottagande staten inte befinner sig i väpnad konflikt med en annan stat eller har inre väpnade oroligheter, det i den mottagande staten inte förekommer allvarliga och omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter, det inte finns grava brister i den mottagande statens demokratiska status och det inte finns ett ovillkorligt hinder.

Ett meddelat tillstånd till utförsel ska återkallas om det uppstår ett ovillkorligt exporthinder. Ett tillstånd bör också återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med en annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Undantagsvis bör det, i de två senare fallen, vara möjligt att avstå från att återkalla ett tillstånd, om det är förenligt med principerna och målen för Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik.

Tillstånd bör beviljas för utförsel av reservdelar till krigsmateriel som tidigare har exporterats eller överförts med tillstånd, om det inte finns ett ovillkorligt hinder. Detsamma bör gälla beträffande speciell ammunition till tidigare levererad krigsmateriel och andra leveranser som har direkt samband med tidigare levererad krigsmateriel. Följdliveranser ska bedömas från fall till fall enligt de ovan angivna förutsättningarna.

När det gäller avtal med en utländsk part om gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel ska tillståndsbedömningen utgå från de angivna grundläggande kriterierna. Utförsel till samarbetslandet som följer av avtalet, bör medges, om inte ett ovillkorligt hinder uppstår. Utförsel från ett samarbetsland till tredjeland enligt avtalet bör prövas genom en sammanvägning av det svenska intresset av samarbetet, intresset av en ansvarsfull exportkontroll samt det svenska bidragets betydelse för materielen eller samarbetet.

När det gäller mer omfattande och för Sverige viktigare utlands-samverkan på krigsmaterielområdet bör en regeringsöverenskommelse träffas mellan Sverige och samverkanslandet. Innan överenskommelser av detta slag ingås, bör Utrikesnämnden höras.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens bedömning.

Remissinstanserna

Remissinstansernas synpunkter framgår under avsnitt 5.1.

Skälen för regeringens bedömning

Utgångspunkter

I avsnitt 5.1 ovan redogörs för de nya bedömningsgrunder som bör tillföras riktlinjerna. I detta avsnitt behandlas riktlinjerna i sin helhet. Detta görs

för att det tydligt ska framgå vilka kriterier som bör gälla vid den samlade bedömning som gäller vid utlandssamverkan. I denna sammanställning inkluderas även de bedömningsgrunder från 1992 års riktlinjer och de uppdateringar som gjordes 2018 där regeringen inte gjorde någon ny bedömning (prop. 2017/18:23 s. 68). Eftersom en större uppdatering av riktlinjerna gjordes 2018 ser regeringen inget behov av att göra andra uppdateringar än de som nämns ovan.

Det är viktigt att kriterierna för tillståndsprövning har bredast möjliga parlamentariska förankring. Tillståndsprövningen bör präglas av långsiktighet och de grundläggande principerna för bedömningen bör ligga fast över tid. I likhet med hur frågan tidigare har behandlats bör riksdagen därför beredas tillfälle att ge sin syn på riktlinjerna i samlad form.

Som nämns ovan (se avsnitten 4.2 och 5.1) är riktlinjerna inte avsedda att utgöra sådana föreskrifter som avses i 8 kap. regeringsformen, dvs. föreskrifter som ska meddelas av riksdagen genom lag eller av regeringen genom förordning (jfr prop. 1995/96:31 s. 23 och 24).

De samlade riktlinjerna anges i rutan ovan. I det följande lämnas vissa förklaringar och preciseringar när det gäller riktlinjernas innebörd.

Grundförutsättningar

Riktlinjernas inledning uppdateras med anledning av att det föreligger säkerhetspolitiska skäl för att tillåta att svenska företag producerar krigsmateriel åt allierad stats räkning. Likt tidigare bör en grundförutsättning vara att tillstånd endast ska medges om utförseln eller samverkan krävs för att säkerställa svenska försvarets behov av materiel och kunskande eller det i övrigt finns ett säkerhetspolitiskt intresse för det, och det inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. I och med Sveriges medlemskap i Nato framstår det tydligt att det kan föreligga försvarspolitiska skäl även för att tillåta tillverkning för att tillgodose allierad stats behov av materiel och kunskap.

Vad gäller export av krigsmateriel från Sverige har de senaste årens säkerhetspolitiska utveckling gått i en tydlig riktning. Sveriges stöd till Ukraina saknar motsvarighet sedan stödet till Finland under vinterkriget år 1939. Därtill har Sverige lämnat en tvåhundraårig tid utan militär allianstillhörighet och blivit medlem i Nato. Dessa aspekter ryms inom uttrycket ”säkerhetspolitiskt intresse”.

Helhetsbedömningen

Helhetsbedömningen är viktig och ska göras vid varje enskilt ärende så länge det inte föreligger ovillkorliga hinder. Helhetsbedömningen bör utgå från de inledande grundläggande principerna och dessa ska vägas mot de eventuella villkorliga hinder som kan vara relevanta för det aktuella mottagarlandet. Vid en helhetsbedömning kan resultatet vara sådant att det i det enskilda fallet står klart att tillstånd inte bör beviljas. Inom ramen för helhetsbedömningen finns det även möjlighet att ta hänsyn till vad det är för materiel som den föreslagna exporten avser, eller om det föreligger någon form av samarbete kopplat till den. Dessutom kan helhetsbedömningen även ta hänsyn till sådana omständigheter som inte förutses av riktlinjerna. Om en ansökan för export till ett land avstyrks i ett enskilt

fall innebär det inte att samma land inte kan komma i fråga som mottagare av svensk krigsmateriel i ett annat fall.

Helhetsbedömningen möjliggör att olika faktorer vägs mot varandra. Detta kan medföra att ett ärende resulterar i ett avstyrkande utan att det går att peka på en enskild anledning. Samtidigt kan export tillstyrkas i ett ärende trots att det föreligger ett eller flera villkorliga hinder för exporten. Ett exempel på ett sådant fall är det militära stödet till Ukraina efter Rysslands fullskaliga invasion av landet i februari 2022. Regeringen beslutade då att donera krigsmateriel till Ukraina, trots att landet befann sig i konflikt. Sveriges säkerhetspolitiska skäl för att stödja Ukraina ansågs så starka att de vägde tyngre än det villkorliga hindret (väpnad konflikt). Regeringen har fortsatt stödet till Ukraina och förklarat att stödet till landet är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska fråga.

Regeringen anser även att det bör förtydligas i riktlinjerna att i en situation där en annan Natomedlem i händelse av ett väpnat angrepp har begärt stöd i form av krigsmateriel med hänvisning till artikel 5, och Sveriges regering har beslutat om sådant stöd, bör Sveriges åtaganden enligt nordatlantiska fördraget ha företräde vid prövningen av ett tillståndsärende. Det innebär att en helhetsbedömning fortfarande ska göras, förutsatt att inget ovillkorligt hinder föreligger, och alla för ärendet relevanta omständigheter ska beaktas. Samtidigt är det viktigt att Sveriges allierade vet att Sverige är ett land som står upp för de ömsesidiga försvarsgarantierna vilka utgör kärnan i Natos kollektiva försvar. Därför behövs det vara tydligt att ett artikel 5-förfarande bör äga företräde framför de villkorliga hindren i helhetsbedömningen. För att detta ska kunna ske måste artikel 5 vara tillämplig.

Traditionella samarbetsländer

I riktlinjerna anges att utrikespolitiska hinder inte finns för samarbete med ett antal länder med vilka Sverige haft ett långt och nära samarbete. Samverkan med dessa länder får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik. Detta är en samling länder som utvecklats över tid, varefter samarbetet med dem har ökat. Idag inkluderas alla EU-länder bland dessa. Det faktum att Storbritannien har lämnat EU har inte föranlett att synen på landet har förändrats.

Utöver de länder som listas i riktlinjerna, men som också de kännetecknas av en hög grad av utrikes- och säkerhetspolitisk stabilitet och ett relativt brett försvarsmaterielsamarbete med Sverige räknas också EES-landet Lichtenstein, Brasilien, Australien, Förenta staterna, Nya Zeeland, Japan, Kanada, Sydafrika och Sydkorea. Enligt regeringen föreligger det i princip inte heller gentemot dessa länder några utrikes- eller säkerhetspolitiska hinder mot utlandssamverkan. Sammanlagt ingår 39 länder i kretsen som betecknas traditionella samarbetsländer. Regeringen har inte sett att samarbetet med något land utanför denna krets utvecklats på ett sådant sätt att det är motiverat att lägga till nya länder till listan.

Det är också viktigt att notera att bara för att ett land inkluderats i listan ovan så innebär inte det en automatisk rätt att få motta svensk krigsmateriel. Det ska fortfarande göras en helhetsbedömning i varje enskilt fall. Även om fallet är sådant att det inte föreligger några utrikespolitiska

hinder för export så krävs det att det föreligger någon form av säkerhets- eller försvarspolitiskt skäl för att export ska komma i fråga.

Det är nytt att det i riktlinjerna konstateras att samarbete med allierade stater i princip står i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik. Som redogörs för ovan så skiljer sig Natos medlemsstater åt inbördes och att det kan finnas enskilda utrikespolitiska skäl som talar emot export till dessa stater. Samtidigt har Natos medlemsstater i enlighet med artikel 3 i nordatlantiska fördraget åtagit sig att var för sig och tillsammans, genom kontinuerlig och effektiv beredskap och ömsesidigt bistånd, upprätthålla och utveckla sin individuella och kollektiva förmåga att stå emot ett väpnat angrepp. Artikel 3 är ständigt tillämplig även i fredstid. Det finns därmed även i fredstid säkerhetspolitiska skäl att medge export av krigsmateriel till allierade. Samtidigt kan det föreligga utrikespolitiska hinder som vid den sammanlagda helhetsbedömningen gör att det ändå inte anses motiverat att tillåta den specifika exporten.

Behörig mottagare, slutanvändaråtaganden och brytande av sådana åtaganden

Regeringen har inte funnit något skäl att se över den del av riktlinjerna som avser mottagare, slutanvändaråtaganden och brytande av sådana åtaganden. Det bör fortsatt gälla att endast en stat, en statlig myndighet eller en av en stat auktoriserad mottagare kan komma i fråga som mottagare av svensk krigsmateriel. Även internationella organisationer som FN, EU och Nato bör kunna vara aktuella som mottagare.

Riktlinjerna specificerar också att det ska finnas ett slutanvändarintyg vid utförsel, om det inte är obehövligt. I normalfallet ska det alltså alltid finnas ett slutanvändarintyg. Däremot finns det ett antal tillfällen där det inte behövs. Det kan t.ex. röra sig om materiel som tillfälligt förs ut ur landet och som sedan återförs, eller utländsk krigsmateriel som återförs till ägarlandet. Det kan också handla om export av komponenter eller delsystem som av ett samarbetsland ska infogas i annan krigsmateriel. Den slutgiltiga produkten som exporteras till tredjeland är vanligtvis knuten till ett slutanvändarintyg, men de svenska komponenterna är det inte.

Det förklaras också vad som sker om ett land vidareexporterar svensk krigsmateriel utan tillstånd från Sverige. Detta bör gälla oförändrat.

Ovillkorliga hinder, villkorliga hinder samt beaktanden

De ovillkorliga hindren för export eller annan utlandssamverkan utgörs av Sveriges internationella förpliktelser, såsom de internationella konventioner som Sverige har tillträtt samt de vapenembargon som beslutats av EU, FN eller OSSE. Ärendet ska då omedelbart avslås, utan att det först görs en helhetsbedömning.

De ovillkorliga hindren har tidigare även inbegripit de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig. Hänvisningen till dessa regler tas bort från riktlinjerna. Sverige är dock fortsatt part i 1907 års V:e och XIII:e Haagkonventioner. Om Sverige förklarar sig neutral i en konflikt kommer dessa regler att utgöra ett ovillkorligt hinder för den typ av överföring som förbjuds enligt konventionerna.

Bland de villkorliga hindren för export räknas mottagarlandets demokratiska status och situationen för mänskliga rättigheter.

I tillståndsprövningen ska även beaktas om den föreslagna utförseln eller utlandssamverkan motverkar en rättvis och hållbar utveckling i mottagarlandet.

Konfliktkriteriet bygger på den sedan länge etablerade principen att hålla Sverige utanför andra länders konflikter. Denna princip bör fortsatt gälla, dock med tillägget att oavsett om konfliktkriteriet äger tillämpning på ett tillståndsärende äger Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget företräde vid helhetsbedömningen.

Regeringen gör ingen ny bedömning gällande presumptionen för att tillåta utförsel av övrig krigsmateriel, så länge det inte föreligger villkorliga eller ovillkorliga hinder.

Det görs i riktlinjerna ett förtydligande om att Sverige kan avstå att återkalla ett tillstånd så länge det är förenligt med Sveriges utrikespolitiska förpliktelser och Sveriges säkerhetspolitik. Det finns olika sätt för regeringen att signalera hur den ser på förenligheten med Sveriges utrikespolitiska förpliktelser och Sveriges säkerhetspolitik.

Följdleveranser och internationella materielsamarbeten

Följdleveransbegreppet återfinns i oförändrat skick i denna version av riktlinjerna. Det gäller fortsatt att det ska finnas en presumption för att tillåta följdleveranser till en mottagare som förvärvat svensk krigsmateriel på ett korrekt sätt. Trots att det finns en sådan presumption så bör det alltid göras en prövning. Efter en helhetsbedömning är det möjligt att avslå en följdleverans om det finns övervägande skäl för att göra det.

Det görs ingen ny bedömning gällande riktlinjerna när det kommer till internationella materielsamarbeten.

6 Tillståndskrav för underleverantörer

Regeringens förslag

Regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag av någon som har tillstånd för sådan tillverkning.

Regeringen ska även få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för tillhandahållande som endast sker till följd av ett sådant uppdrag.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inget att invända mot det. *Försvarets materielverk* anser att exportkontrollregelverket även bör ses över i förhållande till statliga myndigheters verksamheter. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det bör

överbägas att införas en upplysningsskyldighet för uppdragsgivarna i förhållande till underleverantörerna och att uppdragsgivaren ska kunna påföras sanktionsavgift om inte skyldigheten uppfylls. Inspektionen för strategiska produkter anser även att rapporteringsskyldigheten för uppdragsgivare endast bör gälla underleverantörer i ett första led. *GKN Aerospace AB, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF) och Saab AB* anser att förslaget är för vagt för att kunna ligga till grund för lagstiftning och förordar i stället en återgång till den ordning som gällde före 2018. Även *Sveriges exportkontrollförening* förespråkar en återgång till den ordning som gällde före 2018 med hänsyn till att förslaget är oklart och svårt att tillämpa.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Enligt lagen om krigsmateriel får krigsmateriel inte tillverkas här i landet utan tillstånd. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för ändring eller ombyggnad i de fall som avses i vapenlagen, tillverkning av enstaka skjutvapen och ammunition för tillverkarens eget bruk och årlig tillverkning för medicinska och farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel (3 §). I 4 och 5 §§ lagen om krigsmateriel regleras tillståndskraven för tillhandahållande av krigsmateriel m.m. Med tillhandahållande avses försäljning, upplåtelse, utbudande mot vederlag, lån, gåva eller förmedling (2 §).

Enligt 4 § första stycket krävs tillstånd för att bedriva verksamhet, såväl inom och utom landet, som avser tillhandahållande (verksamhetstillstånd). Svenska myndigheter, svenska företag och den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd (4 § andra stycket). Regeringen får dock meddela föreskrifter om undantag från kravet på verksamhetstillstånd i fråga om sådan handel med skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen eller sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen om brandfarliga och explosiva varor (4 § tredje stycket [enligt lydelsen i prop. 2025/26:141 En ny vapenlag]). I 5 § regleras tillstånd för tillhandahållande i enskilda fall där både materiel och mottagare finns i utlandet.

Den som vill tillverka krigsmateriel kan alltså välja att tillverka materielen själv eller uppdra åt annan inom landet eller utomlands att tillverka krigsmaterielen. Om den som vill tillverka krigsmateriel i stället uppdrar åt annan inom landet att tillverka krigsmaterielen behöver även uppdragstagaren tillstånd. Däremot krävs inget svenskt tillstånd – utöver vad som i vissa fall kan följa av 7 och 8 §§ lagen om krigsmateriel – när uppdraget lämnas till någon utomlands och krigsmaterielen därefter förs in i landet till den med tillverkningstillstånd.

Regeringen bör få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för tillverkning och tillhandahållande av delar av krigsmateriel

Innan 2018 fanns ett undantag från kravet på tillstånd för verksamheter som enbart tillhandahöll krigsmateriel åt svenska statliga myndigheter eller aktörer som själva innehade tillstånd för tillverkning av sådan krigsmateriel. Sådana underleverantörer låg inte heller under ISP:s tillsyn. Undantagen avskaffades 2018 och enligt nu gällande regelverk behöver underleverantörer i normalfallet både tillverknings- och tillhandahållande-tillstånd (se prop. 2017/18:23).

Det utökade tillståndskravet har inneburit en ökad administrativ börda för såväl ISP som systemtillverkare och underleverantörer. Det har dock inte lett till någon påtagligt förbättrad exportkontroll, i synnerhet eftersom incitamenten att flytta leveranskedjorna till utlandet har förstärkts till följd av den utökade tillståndsplikten för mindre underleverantörer. Den nuvarande ordningen riskerar att ha negativa effekter för exportkontrollen eftersom det många gånger kan vara lättare att uppdra åt någon utomlands att stå för tillverkning än åt någon inom landet. Detta medför en påtagligt försämrad möjlighet att utöva någon form av kontroll över tillverkningen. Ordningen innebär också att legotillverkare och jämförbara aktörer, när tillverkningen förläggs till Sverige, hamnar under ISP:s tillsyn och blir en del av hela det administrativa regelkomplex som detta medför, vilket tynger såväl aktörerna som ISP. Samtidigt är den som vill uppdra åt någon annan att tillverka krigsmaterielen i princip utan undantag en större aktör med egna tillstånd. Uppdragsgivaren har oftast en betydligt bättre kännedom om exportkontrollregelverket och behöver inte sällan stötta underleverantören på olika sätt i regelefterlevnadsfrågor. Följden blir ökade transaktionskostnader och merarbete för ett flertal aktörer. Kontrollen blir inte heller nödvändigtvis bättre, eftersom tillsynen sprids ut över flera aktörer varav många har sämre organisatoriska förutsättningar att t.ex. redogöra för sin verksamhet på det sätt som ISP efterfrågar, trots att själva tillverkningen egentligen endast sker på uppdrag av någon med tillstånd.

Tillverkning av självständigt fungerande produkter och tillbehör medför ett tydligare behov av den direkta kontroll som följer med ett tillståndskrav. Sådan tillverkning innebär typiskt sett en ökad tillgång till känslig teknik och att det som tillverkas är en färdig produkt som lättare kan missbrukas om den via en tillverkare utanför ISP:s tillsyn skulle hamna i orätta händer. En avgränsning av bemyndigandet till att omfatta delar av krigsmateriel innebär därför en rimlig avvägning mellan intresset av att kunna utöva direkt kontroll av vissa tillverkare och intresset av att ge ökad möjlighet åt den tillståndshavare som vill tillverka krigsmateriel att uppdra åt andra att stå för delar av tillverkningen.

Det bör därför finnas möjlighet att göra undantag från kravet på tillstånd för tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag av någon som har tillstånd för sådan tillverkning. Befintliga undantag från kravet på tillstånd enligt lagen om krigsmateriel regleras på förordningsnivå (se 3–4 a §§ förordningen om krigsmateriel) och samma ordning bör gälla för detta undantag. Ett bemyndigande för regeringen att få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd för sådan tillverkning bör därför tas in i lagen.

Till skillnad från *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)*, *Saab AB* och *Sveriges Exportkontrollförening* anser regeringen att bemyndigandet bör begränsas till att avse delar av krigsmateriel. Regeringens anser även att förslagets utformning är tillräckligt avgränsad.

Med uppdrag avses att en tillståndshavare genom en beställning uppdrar åt en annan fysisk eller juridisk person att bedriva specifik tillverkning. Uppdraget kan innefatta tillverkning som helt eller till stor del är baserad på underlag från beställaren eller bearbetning och andra tjänster på befintlig materiel som innebär att militära egenskaper påförs materielen (t.ex. lackering med signaturdämpande färg). Såväl direkta som indirekta tillverkningsuppdrag bör kunna omfattas.

Det innebär att bemyndigandet ger en möjlighet att även undanta underleverantörers underleverantörer från kravet på tillverkningstillstånd, när det rör sig om tillverkning på (direkt eller indirekt) uppdrag av tillståndshavaren. Tillverkning av egenutvecklade produkter som sker med avsikt att kunna tillhandahålla produkten till flera aktörer på marknaden bör dock inte anses ske endast på uppdrag av beställaren, även om det vid det givna tillfället enbart finns en beställare av produkten.

Det finns även ett behov för regeringen att kunna meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för tillhandahållande av krigsmateriel, som sker till följd av ett uppdrag om tillverkning av delar av krigsmateriel. Detta bör dock gälla endast om tillhandahållandet sker till beställaren eller till annan underleverantör inom ramen för ett och samma tillverkningsuppdrag. Regeringen bör därför även bemyndigas att meddela föreskrifter om undantaget från kravet på tillstånd för sådant tillhandahållande som sker till följd av ett sådant tillverkningsuppdrag.

Att vissa tillverkare, som verkar på uppdrag av andra, inte kommer att behöva tillverkningstillstånd för just den tillverkningen innebär inte att de inte kan bedriva annan verksamhet, inklusive annan tillverkning, som kräver tillstånd.

En god tillsyn säkerställs genom en rapporteringsskyldighet för tillståndshavaren

Enligt lagen om krigsmateriel behöver endast den som har tillstånd lämna underrättelse, uppgifter, redovisning och deklaration till ISP (19–21 §§). Det är även tillståndshavare som står under ISP:s tillsyn (18 §). Det finns samtidigt ett behov för ISP att kunna utöva tillsyn i förhållande till underleverantörer som tillverkar delar av krigsmateriel. Regeringen bedömer att tillståndshavaren är den som är bäst lämpad att inkomma med de uppgifter om underleverantören som bör redovisas till ISP. Rapporteringsskyldigheten bör därför avse den verksamhet för vilken tillstånd har meddelats, eftersom den förutsätter tillverkningstillstånd av ifrågavarande krigsmateriel. Den kan därför inrymmas i den deklaration som enligt de närmare föreskrifter som regeringen meddelar ska lämnas på heder och samvete till ISP enligt 19 § lagen om krigsmateriel. Uteblivna eller försenade uppgifter kan med denna lösning också sanktioneras med sanktionsavgift (31 §). Någon lagändring för att deklarationen även ska kunna omfatta uppgifter om tillverkningen som har skett på uppdrag av tillståndshavaren krävs inte. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att rapporteringsskyldigheten för uppdragsgivare endast bör gälla under-

leverantörer i ett första led. Enligt regeringen bör dock frågan om vilka uppgifter om underleverantörers tillverkning av delar av krigsmateriel som ska omfattas av rapporteringsskyldigheten regleras på förordningsnivå.

Inspektionen för strategiska produkters förslag om att det bör införas en upplysningsskyldighet för uppdragsgivare kräver ytterligare analys och ryms därför inte inom detta lagstiftningsärende. Det gäller även *Försvarets materielverks* synpunkt om att exportkontrollregelverket bör ses över i förhållande till statliga myndigheters verksamheter.

7 Tillverkning av skjutvapen

7.1 Tillståndskrav för tillverkning av skjutvapen

Regeringens förslag

Det ska krävas tillstånd enligt vapenlagen för att få tillverka skjutvapen och föremål som jämföras med skjutvapen enligt den lagen. Tillstånd ska inte krävas om tillverkningen omfattas av tillstånd enligt lagen om krigsmateriel.

Tillstånd ska inte heller krävas för tillverkning som avser ändring eller ombyggnad av skjutvapen enligt vapenlagen om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår inte att tillstånd inte ska krävas för tillverkning som avser ändring eller ombyggnad av skjutvapen om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet. Utredningens förslag har en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inte något att invända mot det. *Jägarnas riksförbund* anser att definitionen av tillverkning bör förtydligas i förhållande till användandet av vapenpipor.

Skälen för regeringens förslag

Regelverk

I vapenlagen (1996:67) finns bestämmelser om bl.a. enskilda personers och organisationers befattning med skjutvapen och vissa föremål som jämföras med skjutvapen samt med ammunition, vissa vapenmagasin och ljuddämpare. Regeringen har den 17 februari 2026 beslutat propositionen En ny vapenlag där det föreslås en ny vapenlag (prop. 2025/26:141). Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2026. I det följande utgår därför

redogörelsen för regelverket och regeringens förslag från förslagen till ny vapenlag.

Vapenlagen (2026:000) gäller skjutvapen, vissa föremål som i lagen jämföras med skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin (1 kap. 2 §). De föremål som faller inom och utanför lagens tillämpningsområde definieras i 1 kap. 3–10 §§. Med skjutvapen enligt lagen avses vapen med vilka kulor, hagel, harpuner eller andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel (1 kap. 3 §). Föremål som enligt 1 kap. 4 § jämföras med skjutvapen är

1. en anordning som till verkan och ändamål är jämförbar med ett skjutvapen,
2. ett obrukbart vapen som i brukbart skick skulle räknas som ett skjutvapen,
3. ett start- eller signalvapen som laddas med patroner,
4. ett armborst,
5. ett tårgasvapen och andra gasvapen,
6. en tårgasanordning och andra till verkan och ändamål jämförbara anordningar,
7. slutstycken, eldrör, pipor, stommar, lådor, trummor och mantlar till ett skjutvapen, eller en armborststomme med avfyringsanordning,
8. en anordning som kan bäras i handen och är avsedd att med elektrisk ström bedöva människor eller tillfoga dem smärta,
9. en anordning som gör att ett skjutvapen kan användas med annan ammunition än det är avsett för,
10. en anordning som medför att ett skjutvapen som inte är helautomatiskt kan avfyras mer än en gång per avtryckning (*flerskottsanordning*),
11. en anordning, inklusive en programvara, som särskilt har utformats eller modifierats för att styra, avfyra eller på något annat sätt kontrollera ett skjutvapen utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, och,
12. ett obrukbart föremål som i brukbart skick skulle räknas som en sådan anordning som avses i 10 och 11.

Skjutvapen som omfattas av vapenlagen utgör i huvudsak också krigsmateriel enligt lagen om krigsmateriel. Det enda undantaget är i princip slätborrade sport- och jaktvapen som inte är särskilt utformade för militär användning eller är helautomatiska. Det innebär att såväl vapenlagen som lagen om krigsmateriel som utgångspunkt är tillämpliga på skjutvapen. Skjutvapen omfattas därmed av en rad krav på tillstånd enligt såväl vapenlagen som lagen om krigsmateriel.

Tillstånd enligt vapenlagen krävs bl.a. för att

1. inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (innehavstillstånd),
2. yrkesmässigt bedriva handel med skjutvapen (vapenhandlartillstånd),
3. yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (vapenmäklartillstånd),
4. yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (vapenreparatörstillstånd), eller
5. föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (införseltillstånd) (2 kap. 1 § första stycket).

Krav på tillstånd gäller även i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

Tillstånd enligt vapenlagen krävs dock inte för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen om krigsmateriel (2 kap. 2 § 2 vapenlagen).

Tillstånd enligt vapenlagen får inte beviljas för ett helautomatiskt enhandsvapen, ett skjutvapen som särskilt har utformats eller modifierats för att styras, avfyras eller på något annat sätt kontrolleras utan att någon tar fysisk befattning med vapnet i skottögonblicket, eller en anordning enligt 1 kap. 4 § 10–12 (2 kap. 3 §).

Tillverkning av skjutvapen regleras i lagen om krigsmateriel. Enligt den lagen får krigsmateriel inte tillverkas i landet utan tillstånd (3 § första stycket). Med tillverkning förstås framställning av sådan materiel eller delar därav som utgör krigsmateriel (2 §). Tillstånd enligt lagen får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt (1 § andra stycket).

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i 4 kap. 1 § vapenlagen (bestämmelsen motsvarar 11 kap 1 § i förslaget om en ny vapenlag) och för tillverkning av enstaka skjutvapen (3 § andra stycket 1 och 2). Enligt förordningen om krigsmateriel behövs inte tillstånd för ändring eller ombyggnad av handeldvapen som inte är helautomatiska eller för tillverkning av enstaka sådana skjutvapen (3 § 1).

Handeldvapen definieras i förordningen om krigsmateriel som sådana pistoler, revolverar, gevär, karbiner och kulsprutepistoler som kan tas med som personlig beväpning och användas utan lavett eller benstöd (2 §).

Enligt vapenlagen upphör ett tillstånd att inneha ett skjutvapen att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Ett tillstånd upphör dock inte att gälla om innehavaren har vapenhandlartillstånd och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller vapnet ändras endast i fråga om delar som inte omfattas av tillståndsplikt och vapnet fortfarande är lämpligt för ändamålet (11 kap. 1 §).

Tillverkning av skjutvapen ska kräva tillstånd enligt vapenlagen

Illegal tillverkning av skjutvapen utgör ett växande samhällsproblem i Sverige. Vapen som tillverkats illegalt är ofta särskilt svåra att spåra, eftersom de aldrig har existerat på en kommersiell marknad i sin färdiga form, samtidigt som de kan vara både billiga och lättillgängliga. Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten har gjort bedömningen att illegalt tillverkade vapen sannolikt kommer utgöra en avsevärd källa till antalet illegala skjutvapen i framtiden (se del- och slutredovisning av uppdraget att stärka arbetet för att minska tillgång till illegala vapen och motverka vapensmuggling till Sverige [Ju2023/00189 och Ju2023/01560–1]). Polisens beslag av omgjorda start- och gasvapen tyder på att kriminella i allt större utsträckning förses med skjutvapen genom illegal tillverkning. Polismyndigheten, Tullverket och Åklagarmyndigheten har varnat för en ny trend med 3D-tillverkade vapen och vapendelar. Enligt myndigheterna

kommer 3D-vapen sannolikt att utgöra en avsevärd källa till antalet illegala vapen i framtiden.

Vapenlagen reglerar i dag en rad olika slags hanteringar av skjutvapen, inklusive krav på märkning vid tillverkning. Lagen innehåller dock inte några allmänna bestämmelser om tillverkning av skjutvapen. Tillverkning av skjutvapen regleras i stället i lagen om krigsmateriel. Den lagen vilar på utrikes-, säkerhets och försvarspolitisk grund och skjutvapen skiljer sig i flera avseenden från annan krigsmateriel. Hantering av skjutvapen regleras t.ex. i en särskild lag och omgärdas av mer långtgående kontroll och restriktioner än annan typ av krigsmateriel.

Att tillverkning av skjutvapen enbart regleras i lagen om krigsmateriel medför att detta led i skjutvapenhanteringen inte är föremål för samma kontroll och straffrättsliga reaktion som annan hantering av skjutvapen enligt vapenlagen. Den nuvarande regleringen innebär exempelvis att den som tillverkar ett skjutvapen för användning i kriminella sammanhang inte kan dömas för själva tillverkningen utan endast för att ha innehaft vapnet. Detta framstår inte som tillfredställande då det i många fall kan anses betydligt mer straffvärt att tillverka ett skjutvapen i illegala syften än att inneha vapnet. Det saknas därmed en reglering av ett väsentligt led i den illegala vapenhanteringen som det finns ett tydligt behov av att motverka. Skjutvapen som utgör krigsmateriel har samtidigt ett legitimt civilt användningsområde som krigsmateriellagstiftningen har svårt att omhänderta. Det kan i vissa fall medföra att den nuvarande regleringen om laglig tillverkning riskerar att bli mer restriktiv än vad som är ändamålsenligt. För att komma till rätta med detta och åstadkomma en mer ändamålsenlig lagstiftning bör det införas ett krav på tillstånd för tillverkning av skjutvapen i vapenlagen.

Regeringen har i propositionen En ny vapenlag föreslagit att vapenlagens olika typer av tillstånd ges egna specifika benämningar (innehavstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd, vapenreparatörstillstånd och införseltillstånd). På motsvarande sätt bör tillståndet för att tillverka skjutvapen benämnas vapentillverkningstillstånd.

Tillståndskravet bör omfatta framställning, inbegripet sammansättning, av skjutvapen enligt vapenlagen. Som tillverkning räknas exempelvis framställning av skjutvapen med hjälp av 3D-skrivare och omvandling av ett start- eller gasvapen till ett skarpt skjutvapen.

I syfte att åstadkomma en ändamålsenlig reglering bör tillstånd även krävas för tillverkning av sådana föremål som enligt vapenlagen jämställs med skjutvapen (1 kap. 4 §). Dessa föremål omfattas i dag av krav på innehavstillstånd och tillstånd bör krävas även för att tillverka föremålen. Detta har också en viktig brottsförebyggande och brottsbekämpande funktion. Bestämmelsen om förbjudna skjutvapen och anordningar i 2 kap. 3 § bör vara tillämplig i förhållande till vapentillverkningstillstånd. Tillstånd får därmed inte ges för bl.a. tillverkning av en anordning enligt 1 kap. 4 § 10–12.

Framställning av enstaka skjutvapen och vapen för personligt bruk bör också utgöra tillverkning i vapenlagens mening. Med tillverkning ska även avses sådan ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. *Jägarnas Riksförbund* påtalar att det inte bör krävas vapentillverkningstillstånd för byten mellan olika pipor som vapeninnehavaren har

tillstånd att inneha. Enligt regeringen saknas generellt skäl att uppställa krav på vapentillverkningstillstånd enligt vapenlagen för sådan ändring eller ombyggnad som avses i 11 kap. 1 §, i de fall tillståndshavaren även har tillstånd att inneha det ändrade skjutvapnet (jfr 3§ förordningen om krigsmateriel). Ett separat vapentillverkningstillstånd bör alltså inte krävas om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Enligt vapenlagen krävs inte tillstånd för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen om krigsmateriel (2 kap. 2 § 2). Bestämmelsen innebär att dubbla tillståndsförfarande kan undvikas och bör vara tillämplig även i fråga om tillstånd för tillverkning av skjutvapen. Den som har tillstånd för tillverkning enligt lagen om krigsmateriel kommer därmed inte behöva vapentillverkningstillstånd enligt vapenlagen. I avsnitt 7.5 föreslås att regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel bl.a. avseende sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen. Föreskrifter om undantag från tillståndskravet kommer därmed införas på lägre författningsnivå.

I 15 kap. vapenlagen, som innehåller bestämmelser om märkning vid bl.a. tillverkning, finns en definition av vad som avses med tillverkning. Av 15 kap. 1 § framgår att med tillverkning enligt vapenlagen avses framställning av ett sådant skjutvapen och en sådan vapendel som anges i 2 och 3 §§ i samma kapitel. Som en följd av förslaget om att det ska krävas tillstånd enligt vapenlagen för tillverkning av skjutvapen bör definitionen i 15 kap. endast gälla för kapitlet om märkning.

7.2 Kraven för vapentillverkningstillstånd

Regeringens förslag

De bestämmelser i vapenlagen som rör vapenhandlartillstånd ska i huvudsak gälla även för vapentillverkningstillstånd.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att det ska krävas att det är fråga om yrkesmässig tillverkning för att få vapentillverkningstillstånd. Utredningen föreslår inte att den som har vapentillverkningstillstånd ska få inneha ammunition utan särskilt tillstånd och att Polismyndighetens beslut om återkallelse av vapentillverkningstillstånd ska gälla omedelbart endast om det anges i beslutet. Utredningens förslag har även en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inte något att invända mot det. *Polismyndigheten* anser att det bör utredas vilka krav som behöver ställas på att vapentillverkare ska dokumentera och föra register m.m. över skjutvapen och vapendelar.

Skälen för regeringens förslag

Krav för att få vapentillverkningstillstånd

Enligt vapenlagen får vapenhandlartillstånd endast beviljas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva den verksamhet som ett sådant tillstånd ska avse (7 kap. 1 § första stycket).

Regeringen anser att samma krav på kunskap och personlig lämplighet som gäller för ansökan om vapenhandlartillstånd bör gälla för vapentillverkningstillstånd. Att det finns en tydlig koppling mellan aktörer som yrkesmässigt bedriver handel med eller reparerar skjutvapen och de som tillverkar skjutvapen framgår av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2021/555 av den 24 mars 2021 om kontroll av förvärv och innehav av vapen (i det följande benämnt EU:s vapendirektiv). Enligt direktivet definieras en vapenhandlare som varje fysisk eller juridisk person vars näringsverksamhet helt eller delvis består av att bl.a. tillverka, bedriva handel eller byteshandel med, hyra ut, reparera, ändra eller omvandla skjutvapen eller väsentliga delar (artikel 1.1.9). Det finns även ett intresse av att vapenregleringen är så tydlig och lättillgänglig som möjligt. De bestämmelser som rör vapenhandlartillstånd i vapenlagen bör därför i huvudsak gälla även för vapentillverkningstillstånd. För att få tillstånd att tillverka skjutvapen enligt vapenlagen bör det alltså krävas att den sökande med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig. Den som vill tillverka skjutvapen och yrkesmässigt bedriva handel med skjutvapen kommer behöva ansöka om både vapentillverkningstillstånd och vapenhandlartillstånd.

Utredningen föreslår att det även bör krävas att det är fråga om yrkesmässig tillverkning, motsvarande vad som gäller för vapenhandlare och vapenreparatörer, för att få vapentillverkningstillstånd. Enligt utredningen bör det inte ställas upp något krav på visst antal transaktioner per år, utan tillverkningen ska kunna anses bedrivas yrkesmässigt om verksamheten bedrivs varaktigt och med vinstsyfte. Regeringen bedömer dock att ett sådant krav skulle medföra att enskilda personer inte kan få tillstånd att tillverka enstaka skjutvapen. Enligt regeringen saknas det skäl att hindra laglydiga vapentillverkare från sådan tillverkning. Det bör därför inte krävas att det är fråga om yrkesmässig tillverkning för att få vapentillverkningstillstånd enligt vapenlagen.

När en vapenhandlare är en juridisk person ska lämplighetsprövningen, utom när det gäller kravet på kunskap, även avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. En juridisk person får beviljas tillstånd endast om den har en av Polismyndigheten godkänd föreståndare (7 kap. 1 § andra stycket). Samma lämplighetskrav bör gälla för de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen som söker vapentillverkningstillstånd. Det bör också på samma sätt som gäller för vapenhandlartillstånd finnas en skyldighet för tillståndshavaren att så snart som möjligt anmäla om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över den juridiska personen (7 kap. 1 § tredje stycket vapenlagen).

Bemyndigandet för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om bl.a. vapenhandlartillstånd bör

utvidgas till att även avse vapentillverkningstillstånd (20 kap. 18 § 1 vapenlagen).

Som *Polismyndigheten* anför bör även bemyndigandet i 20 kap. 19 § vapenlagen om krav på vapenhandlare och vapenmäklare att föra förteckningar och hålla dem tillgängliga för Polismyndigheten, lämna upplysningar till Polismyndigheten om inköpta och sålda vapen, befintliga vapenlager och andra förhållanden som är av betydelse för myndighetens tillsyn, och anmäla transaktioner, utvidgas till att omfatta vapentillverkare.

Detsamma bör gälla bemyndigandet i fråga om krav på förvaring av skjutvapen (20 kap. 23 § vapenlagen).

Ytterligare bestämmelser om vapentillverkningstillstånd

Det finns ytterligare bestämmelser i vapenlagen som rör vapenhandlartillstånd som även bör gälla för vapentillverkningstillstånd. Bestämmelsen i vapenlagen om att en juridisk person med vapenhandlartillstånd för handel av skjutvapen ska ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten, bör även gälla för juridiska personer med vapentillverkningstillstånd. Detsamma bör gälla skyldigheten för tillståndshavare eller föreståndare att sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe om han eller hon är förhindrad att ansvara för verksamheten (jfr 7 kap. 2 och 3 §§).

I ett tillstånd att tillverka skjutvapen bör det anges vilka typer av skjutvapen och vilket högsta antal av varje typ av skjutvapen som får tillverkas. Tillståndet bör även ge rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Av vapenlagen framgår att ett vapenhandlartillstånd inte ger rätt att inneha andra helautomatiska vapen än sådana som har tagits in för en viss köpare (7 kap. 5 § första stycket). Eftersom avsikten är att tillverkning av helautomatiska skjutvapen ska omfattas av tillståndsplikt enligt lagen om krigsmateriel är bestämmelsen inte relevant i fråga om vapentillverkningstillstånd. I likhet med vad som gäller för vapenhandlartillstånd bör ett vapentillverkningstillstånd få förenas med villkor om hur skjutvapen ska förvaras (jfr 7 kap. 5 § första stycket). Vidare bör ett vapentillverkningstillstånd på samma sätt som ett vapenhandlartillstånd, ge rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin (jfr 7 kap. 5 § andra stycket).

Enligt vapenlagen upphör ett tillstånd att inneha ett skjutvapen att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Ett tillstånd upphör dock inte att gälla om innehavaren har vapenhandlartillstånd och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet eller vapnet ändras endast i fråga om delar som inte omfattas av tillståndsplikt och vapnet fortfarande är lämpligt för ändamålet (11 kap. 1 §). Även detta bör gälla för innehavare som har vapentillverkningstillstånd. Vidare bör ett skjutvapen som lämnas för reparation eller översyn även få lämnas till eller tillfälligt innehas av den som har vapentillverkningstillstånd (jfr 11 kap. 3 §).

Samma förutsättningar som gäller för återkallelse av ett vapenhandlartillstånd bör som utgångspunkt gälla även för återkallelse av vapentillverkningstillstånd. Eftersom det inte ska uppställas något krav på yrkesmässighet för vapentillverkningstillstånd är det dock inte aktuellt att återkalla sådana tillstånd med hänvisning till att tillståndshavaren inte

längre bedriver verksamheten yrkesmässigt (jfr 13 kap. 3 § 1). Ett vapentillverkningstillstånd ska därmed kunna återkallas om förutsättningar för tillståndet inte längre finns eller det annars finns skäl原因 anledning att återkalla tillstånd. Återkallelse bör på motsvarande sätt som gäller för bl.a. vapenhandlartillstånd även kunna komma i fråga om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i vapenlagen eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen (jfr 13 kap. 3 §).

Enligt vapenlagen ska skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin lösas in av staten om tillståndet som medför rätt att inneha föremålen har återkallats utan att de samtidigt har förverkats eller tagits i beslag (14 kap. 1 § första stycket 1). Vid återkallelse av ett vapenhandlartillstånd på vapenhandlarens eget initiativ är staten dock inte skyldig att lösa in vapenhandlarens skjutvapen om tillståndet som medför rätt att inneha föremålet har återkallats utan att de samtidigt har förverkats eller tagits i beslag (14 kap. 1 § andra stycket). Samma förutsättningar för statens skyldighet att lösa in skjutvapen vid återkallelse av tillstånd bör gälla för vapentillverkningstillstånd.

Slutligen bör beslut om återkallelse av vapentillverkningstillstånd på samma sätt som gäller för återkallelse av bl.a. vapenhandlartillstånd gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det (jfr 19 kap. 3 § andra stycket).

De bestämmelser i vapenlagen som rör vapenhandlares underrättelser om tvivelaktiga förvärv (7 kap. 7 §), införsel av skjutvapen (8 kap. 8 §) och utlåning för provskjutning (9 kap. 10 § och 13 kap. 5 §) bedöms inte vara relevanta för tillverkare av skjutvapen.

7.3 Tillverkning utan tillstånd ska utgöra vapenbrott

Regeringens förslag

Att tillverka skjutvapen utan nödvändigt tillstånd enligt vapenlagen ska utgöra vapenbrott, enligt de gradindelningar och straffskalor som gäller för vapenbrott.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer med regeringens. Utredningens förslag har dock en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inte något att invända mot det. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det bör förtydligas att straffbestämmelsen för olovlig tillverkning i lagen om krigsmateriel är subsidiär i förhållande till den föreslagna straffbestämmelsen om otillåten tillverkning av skjutvapen i vapenlagen.

Skälen för regeringens förslag

Enligt vapenlagen döms den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det, eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet för vapenbrott till fängelse i högst fem år (18 kap. 1 § första stycket). Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är att anse som mindre allvarligt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader (andra och tredje styckena).

Om brottet är grovt, döms i stället för grovt vapenbrott till fängelse i lägst fyra och högst sju år (18 kap. 2 § första stycket). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats i eller i ett fordon på en sådan plats,
2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,
3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,
4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller
5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om brottet är synnerligen grovt, döms för *synnerligen grovt vapenbrott* till fängelse i lägst sex och högst tio år (18 kap. 2 § andra stycket). Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet (18 kap. 2 § andra stycket). Vid bedömningen av om brottet är grovt eller synnerligen grovt ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning (18 kap. 2 § tredje stycket).

Vapenlagens straffbestämmelser träffar i nuläget inte tillverkning av skjutvapen utan tillstånd, utan endast efterföljande innehav. Den som tillverkar ett skjutvapen utan tillstånd kan i vissa fall (se undantaget från tillståndsplikt i 3 § förordningen om krigsmateriel) dömas för brott mot lagen om krigsmateriel. Den som uppsåtligen bryter mot kravet på tillverkningstillstånd i lagen om krigsmateriel döms till böter eller fängelse i högst två år (25 § första stycket 1 lagen om krigsmateriel). Om gärningen har begåtts av oaktsamhet, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. I ringa fall ska inte dömas till ansvar (25 § andra och tredje styckena lagen om krigsmateriel). Om brottet har begåtts uppsåtligen och är att bedöma som grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år (26 § lagen om krigsmateriel).

Det saknas skäl att se mindre allvarligt på den som tillverkar ett skjutvapen utan tillstånd jämfört med den som innehar det utan tillstånd. Tvärtom bör tillverkning av skjutvapen i t.ex. kriminella syften i många fall anses betydligt mer straffvärt än att inneha vapnet utan tillstånd. Illegal tillverkning av skjutvapen utgör ett växande samhällsproblem och polisens beslag tyder på att kriminella i allt större utsträckning förses med skjutvapen genom illegal tillverkning. Det finns därmed ett väsentligt led i den illegala vapenhantering som behöver motverkas. Tillverkning av

skjutvapen utan erforderligt vapentillverkningstillstånd enligt vapenlagen bör därför kunna utgöra vapenbrott, med de gradindelningar och straffskalor som gäller för vapenbrott enligt vapenlagen. De särskilda omständigheter som ska beaktas vid rubriceringen enligt 18 kap. 2 § vapenlagen bör även omfatta otillåten tillverkning av skjutvapen. Precis som gäller för övriga vapenbrott som är grova eller synnerligen grova bör kunna dömas till ansvar för försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott (18 kap. 15 § vapenlagen).

Av 2 kap. 2 § 3 vapenlagen kommer följa att det krävs tillstånd enligt lagen om krigsmateriel för att tillverkningen ska vara undantagen kravet på tillstånd enligt vapenlagen. Den föreslagna straffbestämmelsen kommer därmed att träffa den som tillverkar skjutvapen för vilket det krävs tillstånd enligt vapenlagen och erforderligt tillstånd inte finns. För tillverkning som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen om krigsmateriel döms i stället enligt den regleringen.

Inspektionen för strategiska produkter anser att det finns behov av att förtydliga att straffbestämmelsen för olovlig tillverkning i lagen om krigsmateriel är subsidiär i förhållande till den föreslagna straffbestämmelsen i vapenlagen om olovlig tillverkning av skjutvapen. Enligt regeringen innebär förslagen dock inte att straffbestämmelsen för olovlig tillverkning i lagen om krigsmateriel är subsidiär i förhållande till straffbestämmelsen i vapenlagen. Det som kommer vara avgörande för vilket regelverk som är tillämpligt är vilken typ av skjutvapen som den otillåtna tillverkningen avser.

7.4 Prövning och registrering av vapentillverkningstillstånd

Regeringens förslag

Polismyndigheten ska besluta om vapentillverkningstillstånd enligt vapenlagen och utöva tillsyn över sådana tillståndshavare.

Registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer ska även omfatta vapentillverkare och innehålla uppgift om

- personer och organisationer med vapentillverkningstillstånd,
- fysiska personer med ett betydande inflytande över en juridisk person med sådant tillstånd, och
- personer som har godkänts som föreståndare eller ersättare för sådan verksamhet.

Sekretess för uppgift i registret om den som har tillstånd att tillverka skjutvapen ska gälla i samma utsträckning som för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen.

Regeringens bedömning

Det behöver inte införas någon ytterligare reglering av personuppgiftsbehandling.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag och bedömning. Utredningen gör ingen bedömning av behovet av reglering av personuppgiftsbehandling och förslaget har en annan redaktionell utformning.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inte något att invända mot det. *Integritetsskyddsmyndigheten* noterar att den del av förslaget som rör Polismyndighetens nya register över vapentillverkare enligt vapenlagen kan komma att innebära en begränsad men utökad personuppgiftsbehandling.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Polismyndigheten bör besluta om vapentillverkningstillstånd

Polismyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt vapenlagen (1 kap. 11 §). Det innebär att Polismyndigheten redan hanterar ett antal ärenden som är närliggande till tillstånd för tillverkning av skjutvapen, däribland vapenhandlartillstånd. Myndigheten har därmed erfarenhet av den typen av bedömningar som tillverkningsärenden aktualiserar. Det kan även förutsättas att många vapenhandlare kommer att vilja söka tillstånd för tillverkning och tvärtom. Det är därför lämpligt att sådana ärenden handläggs av samma myndighet. Regeringen anser därför att Polismyndigheten även bör pröva frågor om vapentillverkningstillstånd och utöva tillsyn kopplat till dessa tillstånd.

Registerföring

Polismyndigheten ska enligt vapenlagen föra ett vapeninnehavarregister, ett vapenregister, ett register över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer samt ett register över auktoriserade sammanslutningar för målskytte (16 kap. 1–5 §§). Regeringen anser att vapentillverkningstillstånd bör registreras på motsvarande sätt. Registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer bör därmed även omfatta vapentillverkare och innehålla uppgift om personer och organisationer med vapentillverkningstillstånd, fysiska personer med ett betydande inflytande över en juridisk person som har ett sådant samt personer som har godkänts som föreståndare eller ersättare för sådan verksamhet (jfr 16 kap. 4 §).

Sekretess för uppgift i registret om den som har tillstånd att tillverka skjutvapen bör gälla i samma utsträckning som för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen (jfr 18 kap. 16 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)).

Det behöver inte införas någon ytterligare reglering av personuppgiftsbehandling

Förslaget om att det ska krävas tillstånd för att tillverka skjutvapen utgår ifrån att den som avser att tillverka skjutvapen ska ansöka om

vapentillverkningstillstånd hos Polismyndigheten. Förslaget förväntas att leda till att Polismyndigheten kommer att hantera ett ökat antal tillstånd-särenden enligt vapenlagen. En ansökan om vapentillverkningstillstånd kan i sig innehålla personuppgifter, t.ex. namn, personnummer och hemvist. Enligt förslaget ska Polismyndigheten även föra ett register med uppgift om personer och organisationer som har getts vapentillverknings-tillstånd, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd och personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet. Förslaget kommer därmed, vilket även *Integritetsskyddsmyndigheten* påpekar, medföra en ökad personuppgiftsbehandling hos Polismyndigheten.

Det är dock inte fråga om någon ny form av personuppgiftsbehandling. Polismyndigheten hanterar redan ansökningar och för register över andra typer av tillstånd enligt vapenlagen. Behandlingen av personuppgifter i vapenärenden och vapenregister regleras i 17 kap. vapenlagen. Bestäm-melserna i vapenlagen kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (i det följande benämnd EU:s dataskyddsförordning).

EU:s dataskyddsförordning utgår från att varje behandling av person-uppgifter måste vila på en rättslig grund. I förordningen räknas dessa rättsliga grunder upp i artikel 6.1. Behandling av dessa personuppgifter är endast laglig om och i den mån som åtminstone ett av de villkor som räknas upp i bestämmelsen är uppfyllt. Enligt artikel 6.1 e gäller att behandlingen är laglig om den är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndig-hetsutövning. Av artikel 6.1 c framgår att personuppgiftsbehandling är laglig om den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Enligt artikel 6.3 första stycket ska den grund för behandling som avses i punkterna c och e fastställas i enlighet med unionsrätten eller nationell rätt.

Syftet med förslaget om tillståndskrav för tillverkning av skjutvapen är att motverka ett väsentligt led i den illegala vapenhanteringen. Förslaget innebär att Polismyndigheten ska handlägga ärenden om tillstånd för tillverkning av skjutvapen och föra ett separat register över vapen-tillverkare. Polismyndighetens personuppgiftsbehandling ryms därför inom de rättsliga grunder som framgår av artikel 6.1 c och e. Grunden för personuppgiftsbehandlingen är även fastställd i den nationella rätten på det sätt som krävs enligt artikel 6.3.

Enligt 17 kap. 1 § vapenlagen gäller vid behandling av personuppgifter som omfattas av EU:s dataskyddsförordning som utgångspunkt lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskydds-förordning och föreskrifter som har meddelats i anslutning till den lagen. Vid behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalogen (2018:1177) gäller bestämmelserna i vapenlagen utöver den lagen (2 §). Polismyndigheten är personuppgiftsansvarig för behandling av person-uppgifter i vapenregister och vapenärenden (3 §). Om uppgifter om en person behandlas får de kompletteras med känsliga personuppgifter när detta är absolut nödvändigt för syftet med behandlingen. Känsliga person-uppgifter får också behandlas om det är nödvändigt för diarieföring eller

om uppgifterna har lämnat till Polismyndigheten i en anmälan eller liknande och behandlingen är nödvändig för handläggningen (4 §). Det är förbjudet att utföra sökningar i syfte att få fram ett urval av personer grundat på känsliga personuppgifter (5 §). Tillgången till personuppgifter ska begränsas till vad varje tjänsteman behöver för att kunna fullgöra sina arbetsuppgifter (6 §). Bestämmelsen om skadestånd i 7 kap. 1 § brottsdatalagen ska tillämpas om behandling av personuppgifter som omfattas av brottsdatalagen skett i strid med 17 kap. vapenlagen eller föreskrifter som meddelats i anslutning till kapitlet (7 §).

Den personuppgiftsbehandling som förslagen om vapentillverknings-tillstånd medför kommer att omfattas av vapenlagens befintliga bestämmelser om behandling av personuppgifter. För att kunna motverka illegal vapentillverkning har Polismyndigheten ett tydligt behov av att föra ett separat register med uppgifter om vapentillverkare. Polismyndighetens handläggning av ansökningar om tillstånd för tillverkning av skjutvapen och registerföring av vapentillverkare bedöms inte innebära någon behandling av sådana känsliga personuppgifter som omfattas av artikel 9.1 i EU:s dataskyddsförordning. Regleringen av behandlingen av personuppgifter i vapenlagen bedöms uppfylla ett mål av allmänt intresse och är proportionerlig mot det legitima mål som eftersträvas. Det behöver därför inte införas någon ytterligare reglering om personuppgiftsbehandling.

7.5 Anpassningar av lagen om krigsmateriel

Regeringens förslag

Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen.

Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för tillverkning av sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen.

Möjligheten för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för ändring eller ombyggnad av skjutvapen och tillverkning av enstaka skjutvapen ska tas bort.

Regeringen ska bemyndigas att i fråga om skjutvapen som inte är helautomatiska och ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen föreskriva att det inte ska krävas säkerhets- och försvarspolitiska skäl för att bevilja tillstånd enligt lagen om krigsmateriel.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen överensstämmer delvis med regeringens. Utredningen föreslår inga bemyndiganden för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel i fråga om sådan tillverkning av ljuddämpare eller vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslaget eller har inte något att invända mot det. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det föreslagna bemyndigandet i fråga om säkerhets- och försvarspolitiska skäl bör förtydligas genom att det även ska omfatta delar till skjutvapen. *Inspektionen* anser att regeringen bör bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel i fråga om tillverkning av sådana ljuddämpare eller vapenmagasin som regleras i vapenlagen.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Med undantag för slätborrade hagelgevär för civilt bruk räknas civila skjutvapen som krigsmateriel. Civila skjutvapen är t.ex. jakt- och sport-skyttevapen. Även ljuddämpare och löstagbara vapenmagasin utgör krigsmateriel (se krigsmaterielförteckningen, som är bilaga till förordningen [1992:1303] om krigsmateriel).

Som huvudregel krävs det enligt lagen om krigsmateriel tillstånd för tillverkning av krigsmateriel (3 §). Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillverkningstillstånd för bl.a. viss ändring eller ombyggnad av skjutvapen och tillverkning av enstaka skjutvapen (3 § andra stycket). Med stöd av det bemyndigandet har regeringen föreskrivit att tillstånd för tillverkning enligt lagen om krigsmateriel inte behövs för ändring eller ombyggnad av handeldvapen som inte är helautomatiska eller för tillverkning av enstaka sådana vapen (3 § förordningen om krigsmateriel).

Det krävs enligt lagen om krigsmateriel även tillstånd för verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel (4 §). Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för bl.a. sådan handel med skjutvapen och yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen. (4 § tredje stycket). I propositionen En ny vapenlag föreslås det att bemyndigandet även ska omfatta sådan handel med ljuddämpare och vapenmagasin som regleras i vapenlagen.

Enligt lagen om krigsmateriel gäller vidare att tillstånd endast får lämnas om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillstånd och det inte strider mot Sverige internationella förpliktelser eller utrikespolitik i övrigt (1 § andra stycket).

Skjutvapen

I avsnitt 7.1. föreslås att det ska krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen enligt vapenlagen. Tillstånd enligt vapenlagen krävs inte för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen om krigsmateriel (2 kap. 2 § 2 vapenlagen). Det bör införas en möjlighet för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen. En lämplig avgränsning av undantaget kan sedan göras med

utgångspunkt i vilken slags skjutvapen det handlar om. Bestämmelser om detta behöver införas på lägre författningsnivå.

För att motverka illegala tillverkare bör all tillverkning av skjutvapen omfattas av tillståndskrav. Möjligheten för regeringen att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för ändring eller ombyggnad av skjutvapen som inte är helautomatiska och tillverkning av enstaka vapen bör därför tas bort (se dock förslaget till 2 kap. 2 § 3 vapenlagen i de fall tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet).

Ljuddämpare och vapenmagasin

Enligt vapenlagen krävs det tillstånd för att inneha ljuddämpare och vissa vapenmagasin (se 1 kap. 9 § och 2 kap. 1 §). Ljuddämpare och vapenmagasin jämföras inte med skjutvapen i vapenlagen och utgör enligt såväl vapenlagen som lagen om krigsmateriel ett vapentillbehör och inte en vapendel. I avsnitt 7.1 föreslås att det ska krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen enligt vapenlagen. Ett vapenhandlartillstånd ger rätt att även inneha ljuddämpare och vapenmagasin (7 kap. 5 § andra stycket). I avsnitt 7.2 föreslås att samma rätt ska gälla för vapentillverkningstillstånd. Genom att ett vapentillverkningstillstånd för skjutvapen även ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin bör det finnas möjlighet att göra undantag från tillståndskravet för sådan tillverkning. Den kontroll som kommer att göras för tillstånd att tillverka skjutvapen enligt vapenlagen bedöms vara tillräcklig även för tillverkning av ljuddämpare och vapenmagasin. Regeringen bör därför bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för tillverkning av sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen.

Bemyndigande om undantag från säkerhets- och försvarspolitiska skäl

Civila skjutvapen har ett annat användningsområde än övrig krigsmateriel. I fråga om civila skjutvapen uppfylls därmed i regel inte kraven på att det ska finnas säkerhets- och försvarspolitiska skäl för tillstånd enligt lagen om krigsmateriel. Det finns samtidigt både ett enskilt intresse och ett samhällsintresse av att jakt och annat civilt skytte kan bedrivas och att hantering av skjutvapen för civila ändamål inte försvåras i onödan.

I avsnitt 7.1 föreslås att det ska krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen enligt vapenlagen. I detta avsnitt föreslås även att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel i fråga om sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen och för tillverkning av ljuddämpare och vapenmagasin som vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen. Enligt lydelsen i propositionen En ny vapenlag har regeringen möjlighet att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel för sådan handel med skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (4 § tredje stycket 1 lagen om krigsmateriel [enligt lydelsen i propositionen En ny vapenlag]). Om ett sådant undantag införs kommer det alltså i regel inte att krävas tillstånd för tillverkning eller tillhållande av civila skjutvapen enligt lagen om krigsmateriel.

Tillstånd krävs dock även för utförsel av krigsmateriel enligt lagen (6 §). Med stöd av andra och tredje styckena i bestämmelsen har det föreskrivits om flera undantag i fråga om utförsel av civila skjutvapen. Det krävs alltså alltså säkerhets- och försvarspolitiska skäl för att tillstånd ska beviljas för utförsel av civila skjutvapen. I praktiken kan därför inte tillstånd för utförsel av civila skjutvapen till tredje land beviljas, även om det är fråga om skjutvapen som inte ska användas för militära ändamål. För sådan utförsel saknas det samtidigt många gånger säkerhets- eller försvarspolitiska skäl mot att bevilja utförsel.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det kan finnas skäl att införa vissa undantag från kravet på säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillstånd. Regeringen bör därför bemyndigas att i fråga om skjutvapen som inte är helautomatiska föreskriva att det inte ska krävas säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för att bevilja tillstånd. Samma bör även gälla ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen. Till skillnad från *Inspektionen för strategiska produkter* anser regeringen inte att bemyndigandet behöver förtydligas ytterligare.

8 Straff för brott mot exportkontrollregelverket

Regeringens förslag

Straffmaximum för grovt brott mot lagen om krigsmateriel ska höjas från fängelse i fyra år till fängelse i sex år.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Inspektionen för strategiska produkter* tillstyrker förslaget om att höja straffmaximum för grovt brott mot lagen om krigsmateriel, men anser, bl.a. med hänsyn till det försämrade säkerhetspolitiska läget och ökade möjligheter till straffprocessuella tvångsmedel, att straffsatserna för exportkontrollregelverket ska motsvara de som gäller för vapenbrott, brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor eller straffsatserna för brott mot lagen om internationella sanktioner. *Säkerhetspolisen* efterfrågar en allmän straffskärpning i lagen om krigsmateriel, lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd och i förhållande till straff för smuggling av krigsmateriel enligt lagen om straff för smuggling.

Skälen för regeringens förslag

Gällande rätt

Vad som utgör krigsmateriel definieras i avsnitt A i bilagan till krigsmaterielförordningen (krigsmaterielförteckningen). Denna förteckning innefattar även sådana skjutvapen och explosiva varor som regleras i vapenlagen (1996:67) och lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor. Straffskalorna för vapenbrott och brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor har tidigare motsvarat de som gällt för brott mot lagen om krigsmateriel och i lagen om straff för smuggling. De senaste tio åren har det skett en successiv skärpning av straffen för vapenbrott och brott mot lagen om explosiva och brandfarliga varor. Enligt lydelsen i propositionen En ny vapenlag döms för vapenbrott av normalgraden till fängelse i högst fem år (18 kap. 1 § vapenlagen). Till samma straff döms för brott mot tillståndsplikten enligt lagen om brandfarliga och explosiva varor av normalgraden, om brottet avser explosiva varor (29 § andra stycket 2 lagen om brandfarliga och explosiva varor). För grovt brott döms till fängelse i lägst fyra år och högst sju år och för synnerligen grovt brott till fängelse i lägst sex och högst tio år (18 kap. 2 § vapenlagen och 29 a § lagen om brandfarliga och explosiva varor). Straffskärpningarna hänför sig i stor utsträckning till en ökad organiserad brottslighet och ökad tillgång till och användning av illegala vapen och explosiva varor (jfr prop. 2013/14:226, prop. 2016/17:92 och prop. 2023/24:33).

Straffbestämmelserna i lagen om krigsmateriel finns i 24–28 §§. I 24 § finns en upplysningsbestämmelse om att överträdelse av utförselförbudet och försök till detta bestraffas enligt lagen om straff för smuggling. Enligt lagen om straff för smuggling är straffet för smuggling böter eller fängelse i högst två år (3 § första stycket). Straffskalan för grov smuggling är fängelse i lägst sex månader och högst sex år (5 § första stycket).

Den huvudsakliga straffbestämmelsen i lagen om krigsmateriel finns i 25 §. Den som uppsåtligt bryter mot någon av 3–6 §§ när det gäller krav på tillstånd för lämnande av tekniskt bistånd eller 7–10 §§ eller mot förbud som har meddelats med stöd av 12 § döms till böter eller fängelse i högst två år (25 § första stycket 1). Enligt samma straffskala döms den som genom vilseledande förmår ISP eller regeringen att lämna tillstånd enligt någon av 3–6 §§ när det gäller krav på tillstånd för lämnande av tekniskt bistånd eller 7–10 §§ och därigenom föranleder att avtal fullföljd, att tekniskt bistånd lämnas till någon utanför landet eller att tillhandahållande kommer till stånd (25 § första stycket 2).

Om gärningen har skett av oaktsamhet är straffet böter eller fängelse i högst sex månader (25 § andra stycket). I ringa fall ska inte dömas till ansvar (25 § tredje stycket).

Straffbestämmelserna i lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd finns i 18, 19 och 21–22 a §§. Straffbestämmelserna är utformade som blankettstraffbud, det vill säga bestämmelser som fylls ut genom hänvisningar till regler i andra författningar. Bestämmelserna omfattar både överträdelser av de krav som följer av artiklar i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för

kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (i det följande benämnd EU:s PDA-förordning) och överträdelse av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

Den centrala straffbestämmelsen finns i 18 §. Den som uppsåtligt utan tillstånd exporterar, överför, tillhandahåller förmedlingstjänster för eller tillhandahåller tekniskt bistånd för vissa definierade produkter med dubbla användningsområden döms till böter eller fängelse i högst två år (första stycket). Om brottet är att anse som grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år (andra stycket). Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om gärningen ingått som ett led i en brottslighet som utövats systematiskt eller i större omfattning, eller om gärningen inneburit en allvarlig kränkning av ett betydelsefullt samhällsintresse.

Motsvarande gäller för både brott av normalgraden (första och andra styckena) och grovt brott (tredje stycket), även den som uppsåtligt bryter mot visst förbud mot transitering och den som uppsåtligt utan tillstånd transiterar vissa produkter med dubbla användningsområden (18 a §).

Straffen för grova brott mot lagen om krigsmateriel bör skärpas

Det säkerhetspolitiska läget i Sverige och globalt har försämrats de senaste åren och präglas av instabilitet. Sedan flera år tillbaka finns en breddad och förhöjd hotbild mot Sverige och svenska intressen, och säkerhetshotet från främmande makt är påtagligt.

Exportkontrollen av krigsmateriel vilar på utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik grund. För att säkerställa en effektiv exportkontroll är det viktigt att straffen för brott mot regelverket är tillräckligt ingripande. De straffrättsliga reaktionerna på otillåten hantering av ett visst slags krigsmateriel bör som utgångspunkt vara enhetliga och konsekventa. Det saknas skäl att se mindre allvarligt på att någon utan tillstånd tillverkar eller tillhandahåller, eller lämnar tekniskt bistånd avseende krigsmateriel, än att någon utan tillstånd för krigsmateriel ut ur landet. Straffmaximum för grovt brott mot bestämmelserna om tillståndsplikt för tillverkning och tillhandahållande av krigsmateriel är fängelse i fyra år, medan straffmaximum för grov smuggling av krigsmateriel är fängelse i sex år. För närvarande ses det alltså mindre allvarligt på illegal tillverkning av krigsmateriel än på illegal utförsel av samma materiel. Det saknas skäl för att göra denna åtskillnad och liksom gällande brott av normalgraden för den otillåtna hanteringen, bör straffskalorna för grova brott vara desamma.

En skärpning av straffet för grovt brott mot lagen om krigsmateriel från fängelse i högst fyra år till fängelse i högst sex år innebär att den straffrättsliga reaktionen på otillåten hantering av viss krigsmateriel blir enhetlig och konsekvent. Straffskärpningen tar också hänsyn till en allvarligare syn på brotten mot lagen om krigsmateriel med anledning av det säkerhetspolitiska läget. Sammantaget anser regeringen att straffmaximum för grovt brott mot lagen om krigsmateriel bör höjas från fyra till sex år.

Inspektionen för strategiska produkter och Säkerhetspolisens anser att det bör ske en skärpning av straffskalorna i PDA-lagen, lagen om krigsmateriel och lagen om straff för smuggling. Det finns dock inte något

beredningsunderlag för en sådan skärpning av straffskalorna i det nu aktuella lagstiftningsärendet.

9 Ett förstärkt sekretesskydd för exportkontrollerade uppgifter

9.1 Sekretesskydd för uppgifter som omfattas av exportkontroll

Exportkontrollregelverket är inte endast tillämpligt på fysiska föremål utan även på överföring av programvara, teknik och tekniskt bistånd. Vad som utgör programvara, teknik och tekniskt bistånd enligt exportkontrollregelverket definieras i krigsmaterielförteckningen, som är bilaga till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel, och EU:s PDA-förordning. Det krävs tillstånd för export för sådan programvara, teknik och tekniskt bistånd enligt lagen om krigsmateriel eller PDA-lagen.

Programvara som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel definieras enligt krigsmaterielförteckningen som en samling av ett eller flera program eller mikroprogram som är lagrade i ett konkret uttrycksmedium.

Teknik som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel är teknik i den mening som avses i materielkategori ML22 i krigsmaterielförteckningen. Teknik i detta avseende är specifik information som behövs för utveckling, produktion, drift, installation, underhåll, reparation, översyn eller renovering av de produkter som tas upp i krigsmaterielförteckningen. Informationen kan bestå av tekniska uppgifter, t.ex. ritningar, manualer eller specifikationer. Informationen kan även avse teknisk assistans i form av t.ex. instruktioner, utbildning eller konsulttjänster, vilket kan innebära överföring av tekniska uppgifter. Även materielkategorierna NL1–3 omfattar viss teknik.

Tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel är tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd (1 §). Tekniskt bistånd enligt krigsmaterielförteckningen utgör den teknik som anges i materielkategori ML22. Sammantaget utgörs tekniskt bistånd av stöd relaterat till militära produkter eller teknik som kan förbättra mottagarens militära kapacitet och kan avse fysiska föremål, t.ex. ritningar och manualer, och olika former av tjänster.

PDA-förordningen omfattar även programvara och teknik som kan användas för både civila och militära ändamål (artikel 2.1). Den programvara och teknik som omfattas av exportkontroll enligt PDA-förordningen framgår av förteckningen över produkter med dubbla användningsområden (bilaga I till PDA-förordningen).

Tekniskt bistånd definieras enligt PDA-förordningen som allt tekniskt stöd som har samband med reparationer, utveckling, tillverkning, montering, provning, underhåll eller annan teknisk service, i form av

anvisningar, rådgivning, utbildning, förmedling av praktisk kunskap, färdigheter eller konsulttjänster, inbegripet genom elektroniska medel liksom per telefon eller andra muntliga former av bistånd (artikel 2.9). En utförligare redogörelse för begreppen programvara, teknik och tekniskt bistånd finns i betänkandet (SOU 2024:77 s. 283–288).

Programvara, teknik och tekniskt bistånd som är föremål för exportkontroll förekommer även i allmänna handlingar, i den mening som avses i tryckfrihetsförordningen (TF). Exempel på allmänna handlingar som kan innehålla sådana uppgifter är ritningar på vapensystem, instruktionsböcker och underhållsmanualer. Allmänna handlingar med sådana uppgifter kan t.ex. finnas hos myndigheter som Försvarsmakten, Försvarets materielverk och Totalförsvarets forskningsinstitut. Det kan också röra sig om handlingar med uppgifter om instruktioner för tillverkning av hemgjorda sprängämnen och konstruktion av spränganordningar som kan finnas hos Myndigheten för civilt försvar. Uppgifterna kan ha kommit till myndigheter genom att krigsmateriel upphandlats.

Det finns ett antal sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga på uppgifter om programvara, teknik och tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt exportkontrollregelverket.

Enligt 15 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen (OSL) gäller sekretess för uppgift som rör Sveriges förbindelser med en annan stat eller i övrigt rör annan stat, mellanfolklig organisation, myndighet, medborgare eller juridisk person i annan stat eller statslös, om det kan antas att det stör Sveriges mellanfolkliga förbindelser eller på annat sätt skadar landet om uppgiften röjs. För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fyrtio år.

Sekretess gäller även för uppgift som rör verksamhet för att försvara landet eller planläggning eller annan förberedelse av sådan verksamhet eller som i övrigt rör totalförsvaret, om det kan antas att det skadar landets försvar eller på annat sätt vållar fara för rikets säkerhet om uppgiften röjs (15 kap. 2 § OSL). För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst fyrtio år. Om det finns särskilda skäl, får dock regeringen meddela föreskrifter om att sekretessen ska gälla under längre tid. Med stöd av detta bemyndigande föreskrivs i 4 § offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641) att sekretess gäller i upp till 150 år om uppgifterna rör t.ex. militärtekniska forskningsresultat.

Sekretess gäller vidare för uppgift som lämnar eller kan bidra till upplysning som kan användas i syfte att åstadkomma kärnsprängning eller spridning av kärnvapen (18 kap. 12 § OSL). Sekretess gäller även hos Myndigheten för civilt försvar för uppgift om instruktion, ritning eller annan liknande uppgift som kan användas för tillverkning av explosiva varor, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att explosiva varor kan komma till brottslig användning (18 kap. 12 a § OSL).

Uppgifter om programvara eller teknik kan även omfattas av sekretess enligt 30 kap. 23 § OSL. Enligt bestämmelsen gäller sekretess för uppgift i en allmän handling i högst tjugo år, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en myndighets verksamhet som består i bl.a. utredning, tillståndsgivning och tillsyn med avseende på bl.a. produktion, handel eller näringslivet i övrigt

1. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, och
2. för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i 1 för den som trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Slutligen kan nämnas att sekretess för uppgifterna även kan gälla enligt lagen (1971:1078) om försvarsuppfinningar (15 kap. 2 § OSL). Enligt lagen ska en särskild prövning ske om svenska försvarsuppfinningar ska hållas hemliga för att de är av väsentlig betydelse för försvaret. Med försvarsuppfinning avses bl.a. uppfinning som särskilt avser krigsmateriel (1 §). Fråga om hemlighållande av försvarsuppfinning prövas av Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar och Försvarets materielverk (3 §). En försvarsuppfinning får inte offentliggöras eller på annat sätt obehörigen röjas innan det prövats huruvida uppfinningen ska hållas hemlig (2 §). Om en ansökan om patent på en svensk försvarsuppfinning ges in till Patent- och registreringsverket, ska verket snarast lämna ansökan till Försvarets materielverk för prövning av om uppfinningen ska hållas hemlig (5 §). Försvarets materielverk ska i dessa fall pröva om det är av väsentlig betydelse för försvaret att uppfinningen hålls hemlig och, om så är fallet, med ett eget motiverat yttrande överlämna ärendet till granskningsnämnden för slutlig prövning. Om granskningsnämnden delar bedömningen ska den förordna att uppfinningen inte får offentliggöras eller på annat sätt obehörigen röjas (6 §).

9.2 En ny sekretessbestämmelse för uppgifter om programvara, teknik eller tekniskt bistånd

Regeringens förslag

Sekretess ska gälla för uppgift om sådan programvara, teknik eller tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel, PDA-lagen eller EU:s PDA-förordning, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden kommer till brottslig användning eller för att tekniskt bistånd tillhandahålls i strid med nämnda lagar.

Tystnadsplikten som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen ska ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Sekretessen ska inte vara begränsad i tiden.

Utredningens förslag

Förslagen från utredningen överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna är till övervägande del positiva till förslagen eller har inte något att invända mot dem. *Försvarets materielverk* anser att det även bör införas en sekretessbestämmelse som ska gälla för uppgifter som Sverige genom avtal med annan stat åtagit sig att inte sprida med ett skaderekvisit som tar sikte på Sveriges mellanfolkliga relationer. *Försvarsmakten* föreslår att den föreslagna bestämmelsens skaderekvisit ändras till att även omfatta situationer när Sverige har åtagit sig att skydda uppgifter gentemot annan stat. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det bör övervägas att införa en sekretessbestämmelse som omhändertar fall där Sverige genom att underteckna ett slutanvändarintyg åtagit sig att inte sprida uppgifter vidare, med ett skaderekvisit som är förenligt med det skyddsintresset. *SAAB AB, Säkerhets- och försvarsföretagen, GKN Aerospace Sweden AB och Sveriges exportkontrollförening* framhåller att det behöver förtydligas vad som avses med begreppen teknik och tekniskt bistånd i den föreslagna bestämmelsen. *Totalförsvarets forskningsinstitut* anser att omfattningen av sekretessens föremål och skaderekvisitet riskerar att bli svårt att tillämpa. *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna* avstyrker förslaget med hänsyn till att det saknas ett behov av att införa den föreslagna sekretessbestämmelsen och att bestämmelsen, med hänsyn till att den även omfattar produkter med dubbla användningsområden, är för långtgående och kommer att vara svår att tillämpa. De anser även att bestämmelsen kommer att begränsa allmänhetens insyn och försvåra journalistisk granskning.

Skälen för regeringens förslag

Det finns ett behov av en sekretessbestämmelse för uppgift om programvara, teknik och tekniskt bistånd

Som framgår ovan finns det sekretessbestämmelser som kan vara tillämpliga på uppgifter om programvara, teknik och tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt exportkontrollregelverket. Uppgifterna är dock känsliga i sig och om de lämnas ut till någon som inte har tillstånd enligt lagen om krigsmateriel eller PDA-lagen riskerar det att försvaga exportkontrollen. Det är därför angeläget att det finns ett ändamålsenligt skydd för uppgifterna. Även om vissa allmänna uppgifter hos myndigheterna sannolikt skulle omfattas av sekretess enligt den befintliga regleringen skulle det inte gälla samtliga skyddsvärda uppgifter. Intresset av att skydda uppgifter om programvara, teknik och tekniskt bistånd kan inte heller anses avta efter en viss tid. Detta kan exempelvis vara fallet om uppgifterna kan användas för att tillverka eller använda förstörelsebringande krigsmateriel. Det kan även gälla krigsmateriel som upphandlas från utlandet av svenska myndigheter och som omfattas av slutanvändarintyg. Intygen innehåller åtaganden som bl.a. innebär begränsningar för vidare spridning av t.ex. programvara och teknik och är i regel inte begränsade i tiden. Utrikessekretessen enligt 15 kap. 1 § OSL riskerar därmed att upphöra trots att åtagandet om att inte sprida uppgifterna alltjämt gäller. Att uppgifterna tillgängliggörs utan att mottagaren har ett tillstånd enligt exportkontrollregelverket riskerar att försvaga exportkontrollen. Regeringen bedömer mot den bakgrunden att

det saknas ett ändamålsenligt sekretesskydd för uppgifter om programvara, teknik och tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt exportkontrollregelverket. Det finns därför ett behov av en sekretessbestämmelse som skyddar sådana uppgifter.

Intresset av sekretess måste emellertid alltid vägas mot insynsintresset. Rätten att ta del av allmänna handlingar är en grundlagsskyddad rättighet som utgör en viktig del av Sveriges demokratiska statsskick. Offentlighetsprincipen är alltid utgångspunkten för bedömningen. Om den ska inskränkas måste det vara påkallat med hänsyn till något av de skyddsintressen som anges i tryckfrihetsförordningen. Mot insynsintresset står dock ett allvarligt säkerhets- och försvarspolitiskt läge där det kan få allvarliga konsekvenser för Sverige om uppgifterna lämnas ut och sprids vidare. Det är också av betydelse för Sveriges trovärdighet som allierad, deltagare i de internationella exportkontrollregimerna och som aktör på den internationella försvarsmarknaden att uppgifterna skyddas. Intresset av att uppgifterna skyddas måste därför anses vara stort. Sammantaget bedömer regeringen, till skillnad från *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna*, att intresset av sekretess väger tyngre än intresset av insyn.

Det bör därmed införas en sekretessbestämmelse som gäller för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt lagen om krigsmateriel, PDA-lagen eller EU:s PDA-förordning.

För att eventuella ändringar i EU:s PDA-förordning ska få omedelbart genomslag i den svenska lagstiftningen är det lämpligt att hänvisningen görs dynamisk, dvs. avser förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen.

Försvarets materielverk och *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det bör införas en sekretessbestämmelse som gäller för uppgifter som Sverige genom avtal med annan stat eller slutanvändarintyg åtagit sig att inte sprida. När krigsmateriel upphandlas från utlandet av svenska myndigheter omfattas materielen av slutanvändarintyg. Intygen innehåller åtaganden som innebär begränsningar för vidare spridning av t.ex. programvara och teknik och är i regel inte begränsade i tiden. Regeringen bedömer att den föreslagna bestämmelsen ger ett väl avgränsat skydd för skyddsvärda uppgifter som inte får spridas vidare enligt ett slutanvändarintyg eller annat liknande åtagande.

Sekretessens föremål

De uppgifter som behöver skyddas är sådana om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt lagen om krigsmateriel, PDA-lagen eller EU:s PDA-förordning. Det handlar därmed om uppgifter som i sig omfattas av exportkontroll som förekommer i vissa bestämda och särskilt hanterade former, exempelvis i manualer, utbildningsmaterial, ritningar och instruktioner. Uppgifter om teknik som är allmänt tillgängliga är inte avsedda att omfattas av sekretessbestämmelsen. Det bör därför anges i bestämmelsen att sekretessen gäller för programvara, teknik och tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt de angivna regelverken.

SAAB AB, *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)* och *Sveriges exportkontrollförening* efterfrågar ett förtydligande av begreppen teknik och tekniskt bistånd och *Journalistförbundet*, *Tidningsutgivarna* och *Totalförsvarets forskningsinstitut* framför att bestämmelsens utformning

riskerar att leda till tillämpningssvårigheter. Den programvara, teknik och tekniskt bistånd som omfattas av exportkontroll framgår av de regelverk som anges i den föreslagna bestämmelsen. En närmare redogörelse för vad som avses med begreppen framgår under avsnitt 9.1. Att sekretessens föremål finns definierat i ett annat delvis svåröverskådligt regelverk kan visserligen leda till utmaningar för den som ska pröva en begäran om utlämnande. Exportkontrollregelverket bör emellertid vara välbekant för de myndigheter där bestämmelsen främst kommer att tillämpas. Regeringen ser därför inget behov av att ytterligare förtydliga bestämmelsens utformning.

Sekretessens räckvidd

Nästa fråga att bedöma är vilken räckvidd som sekretessbestämmelsen bör få. Sekretessens räckvidd kan begränsas till viss myndighet eller exempelvis genom att sekretess enbart gäller för uppgift som hänför sig till viss verksamhet eller i ett ärende enligt en specifik lagstiftning. De flesta sekretessbestämmelserna i OSL har en räckvidd som på olika sätt har begränsats. Det förekommer dock även bestämmelser som medger att uppgifter kan hemlighållas oavsett i vilket ärende, i vilken verksamhet eller hos vilken myndighet den förekommer.

Uppgifterna som omfattas av den föreslagna sekretessbestämmelsen kan förekomma hos en rad olika myndigheter, såväl statliga som kommunala. Uppgifterna förekommer visserligen mer frekvent hos vissa myndigheter, exempelvis Försvarets materielverk. Uppgifterna bedöms dock vara lika skyddsvärda oavsett hos vilken myndighet de förekommer. Sekretessbestämmelsen bör därför gälla hos alla myndigheter.

Skaderekvisit

Sekretessens styrka bestäms i regel med hjälp av s.k. skaderekvisit. Man skiljer mellan raka och omvända skaderekvisit. Vid raka skaderekvisit är utgångspunkten att uppgifterna är offentliga och att sekretess endast gäller om det kan antas att en viss skada uppkommer om uppgiften röjs. Det omvända skaderekvisitet uppställer i stället sekretess som huvudregel. En del bestämmelser innehåller ett kvalificerat rakt skaderekvisit, dvs. det krävs särskilt mycket för att sekretessen ska gälla. Bestämmelser om absolut sekretess är ovanliga. I ett sådant fall ska de uppgifter som omfattas av bestämmelsen hemlighållas utan någon skadeprövning om uppgifterna begärs ut. Absolut sekretess gäller t.ex. för uppgifter som lämnar eller kan bidra till upplysning som kan användas i syfte att åstadkomma kärnsprängning eller spridning av kärnvapen (18 kap. 12 § OSL). Absolut sekretess gäller även hos Myndigheten för civilt försvar för uppgift om instruktion, ritning eller annan liknande uppgift som kan användas för tillverkning av explosiva varor (18 kap. 12 a § OSL).

I detta fall rör det sig om uppgifter som omfattas av kontroll, vilket gäller i princip oavsett uppgifternas känslighet. Kontrollen är hänförlig till att uppgifterna typiskt sett kan orsaka utrikes-, säkerhets- och försvarspolitisk skada om de röjs. I sammanhanget måste även risken för att uppgifterna kan komma att användas för illegala ändamål beaktas, t.ex. genom att programvara som kan användas för tillverkning av krigsmateriel utan tillstånd förs ut till aktörer i utlandet eller hanteras för att tillverka eller

använda krigsmateriel i otillbörliga syften. Den risk som får anses finnas för att uppgifterna kan komma att användas för illegala ändamål talar för att ett omvänt skaderekvisit bör gälla. Här måste man dels beakta risken för att den som begär att få uppgifterna utlämnade ska missbruka dem, dels risken att uppgifterna kan komma på avvägar och hamna hos någon som kan använda dem i ett brottsligt syfte. Mot denna bakgrund anser regeringen att den nya sekretessbestämmelsen bör utformas med ett omvänt skaderekvisit.

Uppgifterna bör därmed skyddas om det inte står klart att uppgifterna kan röjas utan fara för att de kan komma till brottslig användning. Vid en begäran om utlämnande kommer den tjänsteman som har att pröva framställan många gånger att behöva fråga vad uppgiften ska användas till. Sådant får efterfrågas om det behövs för sekretessbedömningen. Skaderekvisitet är inte uppfyllt om uppgifterna kan röjas utan fara för att krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden kommer till brottslig användning. Detta får bedömas bl.a. med hänsyn till det sammanhang där de hanteras. Brottslig användning omfattar exempelvis hantering som är brottslig enligt exportkontrollregelverket eller annan lagstiftning, t.ex. brottsbalken. Det behöver därför bedömas om uppgifter om programvara, teknik eller tekniskt bistånd kan röjas utan att krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden utan tillstånd förs ut eller tillhandahålls till någon utanför landet. Det är tillräckligt att det finns risk för att uppgifterna används för att tillverka eller använda annan krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden på ett brottsligt sätt, t.ex. vid våldsanvändning. Vid skadeprovningen ska även beaktas om uppgifterna kan komma till brottslig användning av annan än den som begär att få uppgifterna. Utformningen av skaderekvisitet innebär att det sällan är uppfyllt i förhållande till andra myndigheter. Det föreslagna skaderekvisitet innebär enligt regeringen att det saknas skäl för att införa en sekretessbrytande bestämmelse för överlämnande av uppgifterna mellan myndigheter.

Försvarsmakten anser att bestämmelsens skaderekvisit bör ändras till att även omfatta situationer när Sverige har åtagit sig att skydda uppgifter gentemot annan stat. Regeringen anser dock att det föreslagna skaderekvisitet ger ett tillräckligt ändamålsenligt skydd för uppgifter som är föremål för kontroll enligt exportkontrollregelverket.

Sekretesstiden

Sekretesstiden i olika sekretessbestämmelser varierar beroende på vilken typ av uppgift det är fråga om. Det är endast i ett fåtal bestämmelser som tidsgränser saknas. Det beror oftast på att skaderekvisitet tydligt anger den tidpunkt vid vilken sekretessen upphör så att någon ytterligare begränsning inte anses nödvändig (prop. 1979/80:2 Del A, s. 86–88). Sekretesstiden räknas från en handling tillkomst eller, när det gäller diarium, journal eller sådant register eller annan förteckning som förs fortlöpande, från det att uppgiften fördes in i handlingen (7 kap. 5 § OSL). Att handlingssekretessen är tidsbegränsad har ofta praktiska skäl och underlättar för exempelvis arkivmyndigheterna att avgöra om en viss uppgift fortsatt ska omfattas av sekretess eller inte. Även principiella skäl finns för att ange en definitiv tidsgräns efter vilken en viss handling inte kan vara hemlig.

I fråga om de uppgifter som nu föreslås omfattas av sekretess är det fråga om en särskild typ av uppgifter. Till skillnad från vad som gäller de flesta andra sekretessbestämmelser kan intresset av att hemlighålla information om hur exempelvis vapensystem tillverkas typiskt sett inte anses avta efter en viss tid. Regeringen anser därför inte att det är lämpligt att låta en viss angiven längsta sekretesstid gälla för dessa uppgifter. Sekretessen bör alltså inte vara begränsad i tiden.

Rätten att meddela och offentliggöra uppgifter

Sekretess innebär såväl handlingssekretess som tystnadsplikt. Den rätt att meddela och offentliggöra uppgifter som följer av 1 kap. 1 och 7 §§ TF och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen har som huvudregel företräde framför tystnadsplikten. Det kan alltså vara tillåtet att t.ex. muntligen lämna en uppgift till en journalist eller att själv publicera uppgiften, men det är aldrig tillåtet att med stöd av rätten att meddela och offentliggöra uppgiften lämna ut den allmänna handling där den sekretessbelagda uppgiften framgår. I ett antal fall har emellertid även bestämmelser om tystnadsplikt företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. I dessa fall är rätten att meddela och offentliggöra uppgifter helt inskränkt.

Regeringen föreslår en sekretessbestämmelse med ett omvänt skaderekvisit, dvs. med en presumtion för att uppgifterna omfattas av sekretess. Denna omständighet talar i viss utsträckning för att den tystnadsplikt som följer av bestämmelsen bör ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter (jfr prop. 1979/80:2 Del A, s. 111 och 112).

Enligt 18 kap. 19 § OSL inskränker den tystnadsplikt som följer av bl.a. 18 kap. 12 a § rätten att meddela och offentliggöra uppgifter som kan användas för tillverkning av explosiva varor. Sådana uppgifter är delvis jämförbara med nu aktuella uppgifter. Uppgifter som i sig utgör krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden kan vara mycket känsliga och ett röjande av sådana uppgifter kan orsaka stor skada. Insynsintresset för sådana uppgifter får anses vara begränsat. Till skillnad från *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna* anser regeringen därför att intresset av att hindra spridningen av sådana uppgifter i detta fall väger tyngre än rätten till att meddela och offentliggöra uppgifter. Tystnadsplikten som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen bör därför ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter.

Placering av bestämmelsen och rubriksättning

Den nya sekretessbestämmelsen är ägnad att förebygga eller beivra brott och bör därför placeras i 18 kap. OSL. Även skaderekvisitets formulering talar för en placering där. Den nya sekretessbestämmelsen bör därför placeras som en ny bestämmelse i 18 kap. OSL, under en ny rubrik.

Den nya sekretessbestämmelsen i förhållande till andra bestämmelser i offentlighets- och sekretesslagen

Om flera sekretessbestämmelser är tillämpliga på en uppgift hos en myndighet och en prövning i ett enskilt fall resulterar i att uppgiften inte är sekretessbelagd enligt en eller flera bestämmelser samtidigt som den är

sekretessbelagd en eller flera andra bestämmelser, ska de senare bestämmelserna ha företräde, om inte annat anges i OSL (7 kap. 3 OSL).

Som framgår ovan gäller enligt 18 kap. 12 a § OSL sekretess hos Myndigheten för civilt försvar för uppgift om instruktion, ritning eller annan liknande uppgift som kan användas för tillverkning av explosiva varor, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att explosiva varor kan komma till brottslig användning. Om en myndighet får en uppgift som är sekretessreglerad i 18 kap. 12 a § från Myndigheten för civilt försvar, blir bestämmelsen enligt 18 kap. 12 b § tillämplig på uppgiften också hos den mottagande myndigheten.

Sekretessbestämmelsen som nu föreslås överlappar delvis med dessa bestämmelser. De uppgifter som omfattas av sekretess enligt 18 kap. 12 a § OSL kan vara uppgifter om tekniskt bistånd enligt krigsmaterielförteckningen. Dessa föreslås omfattas av ett sekretesskydd som är minst lika starkt som det som ges i 18 kap. 12 a § OSL, och som dessutom föreslås gälla med en större räckvidd. 18 kap. 12 a § OSL kan dock vara tillämplig även på vissa andra uppgifter, bl.a. i fråga om sådana explosiva varor som inte utgör krigsmateriel. Bestämmelsen är alltså ny och ger ett specifikt skydd för uppgifter som kan användas för tillverkning av explosiva varor. Regeringen anser därför att den nu föreslagna sekretessbestämmelsen bör gälla vid sidan av 18 kap. 12 a och 12 b §§ OSL.

10 Ändamålsenliga regler för underrättelser om anbud eller ingående av avtal

Regeringens förslag

Kravet i lagen om krigsmateriel på att lämna underrättelse innan anbud lämnas eller avtal ingås ska inskränkas till att endast gälla vid försäljning, upplåtelse eller förmedling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet.

Avtal som är tillståndspliktiga enligt lagen om krigsmateriel ska inte längre omfattas av kravet på underrättelse.

Det ska förtydligas i lag att förbud mot att anbud lämnas eller avtal ingås får meddelas oberoende av om underrättelse har lämnats.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslagen. *GKN Aerospace Sweden AB*, *Saab AB*, *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)* och *Sveriges Exportkontrollförening* efterfrågar ett förtydligande angående anbudsunderrättelsens prejudicerande verkan för prövningen av utförseltillstånd.

Skälen för regeringens förslag

Gällande reglering

Den som har tillstånd att tillhandahålla eller tillverka krigsmateriel eller tekniskt bistånd enligt lagen om krigsmateriel har vissa skyldigheter att underrätta ISP. Underrättelseskyldigheten infördes i 1988 års utförsellag, lagen (1988:558) om förbud mot utförsel av krigsmateriel, m.m. Förslaget motiverades med att det ligger i statens intresse att ha ökad kännedom om industrins marknadsföring i utlandet och om åtgärder som planeras i fråga om utbudande av krigsmateriel och kunnande samt att regeringen i vissa avseende borde ha möjlighet att ingripa i ett tidigt skede (se prop. 1987/88:154 s. 32).

Enligt lagen om krigsmateriel ska underrättelse ske till ISP innan anbud lämnas eller, där anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås, om anbudet eller avtalet avser tillhandahållande av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet (12 § första stycket 1). Detsamma gäller om anbudet eller avtalet avser upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätter som avses i 7 §, s.k. licenstillverkning, eller tillverkning, tillhandahållande av tekniskt bistånd eller utveckling av krigsmateriel eller metod för framställning av krigsmateriel som avses i 8 §, s.k. samarbetsavtal (12 § första stycket 2 och 3). Tillhandahållande definieras enligt lagen om krigsmateriel som försäljning, upplåtelse, utbudande mot vederlag, lån, gåva eller förmedling (2 §).

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspektionen får även i enskilda fall medge undantag från denna skyldighet (12 § andra stycket). ISP får även i det enskilda fallet förbjuda att ett sådant anbud lämnas eller avtal ingås (12 § tredje stycket). En sanktionsavgift ska tas ut av den som inte fullgör sin skyldighet att lämna underrättelse (31 § 1).

De föreskrifter som meddelats av regeringen enligt 12 § andra stycket lagen om krigsmateriel framgår av förordningen om krigsmateriel. Underrättelser enligt 12 § lagen om krigsmateriel ska lämnas senast fyra veckor innan anbudet lämnas eller, där anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås, om inte ISP i det enskilda fallet beslutar om annat (17 § första stycket förordningen om krigsmateriel). Underrättelserna som lämnas in ska innehålla uppgifter om namn och hemvist i fråga om anbudstagaren eller den som man avser att ingå avtal med, samt materielens slag, mängd och uppskattade värde och det tekniska biståndets slag och uppskattade värde (17 § andra stycket).

Enligt förordningen om krigsmateriel behöver en underrättelse inte lämnas om anbudet eller avtalet uteslutande avser försäljning eller annat tillhandahållande till en tidigare köpare eller mottagare till ett visst land av reservdelar, komponenter, utrustning till krigsmateriel eller tekniskt bistånd i de fall utförsel- eller lämnandetillstånd har meddelats för krigsmaterielen eller tekniska biståndet eller för reservdelar, komponenter eller annan utrustning till krigsmaterielen eller det tekniska biståndet (18 § första stycket). En underrättelse behöver inte heller lämnas om ett generellt tillstånd enligt 2 § och 6 § första stycket lagen om krigsmateriel har

meddelats för utförelsen eller lämnade av det tekniska biståndet (18 § andra stycket).

Vissa ändringar bör göras i regleringen

Underrättelseskyldigheten omfattar alla former av tillhandahållanden av krigsmateriel och tekniskt bistånd enligt lagen om krigsmateriel. Detta riskerar att skapa merarbete i form av administration för företagen och leda till svårigheter för ISP vid tillsynen över tillståndshavare. Antalet tillståndshavare har vuxit väsentligt sedan regleringen infördes och företagen inom försvarsindustrin har olika förutsättningar att följa regelverket. Som framgår ovan tar ordningen sikte på åtgärder som försvarsföretagen planerar i utlandet i fråga om utbudande av krigsmateriel och kunnande, dvs. främst försäljning och andra kommersiella aktiviteter. Regeringen anser att en mer ändamålsenlig och tydligare reglering bör kunna åstadkommas genom att underrättelseskyldigheten begränsas till tillståndshavares kommersiella aktiviteter i utlandet.

En sådan ordning är även i linje med regleringens övergripande syfte om att oönskade affärer ska kunna stoppas i ett tidigt skede. Detta dels för att inte skapa problem i relationen mellan Sverige och köparlandet, dels för att företag ska undvika investeringar i marknadsföring i länder till vilka tillstånd inte kommer att medges. Detsamma gäller även för myndigheters kommersiella aktiviteter som omfattas av krigsmaterielregelverket. Regeringen anser därför att kravet på att lämna underrättelse innan anbud lämnas eller avtal ingås bör inskränkas till att endast gälla vid försäljning, upplåtelse eller förmedling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet. Med förslaget avses ingen ändring i fråga om att det krävs utförelsetillstånd för krigsmateriel som avses att föras ut till en mottagare i utlandet såsom utbudande mot vederlag, lån och gåva.

Underrättelseskyldigheten omfattar i dag tillståndspliktiga avtal om licenstillverkning eller samarbete med någon i utlandet om gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel eller tekniskt bistånd. Underrättelseskyldigheten vad gäller licensavtal infördes som ett led i att skärpa kontrollen över marknadsföringen av krigsmateriel. I enlighet med syftet bakom regleringen ville regeringen ha möjlighet att kunna ingripa i ett tidigt skede även vad gäller avtal om upplåtelse eller överlåtelser av tillverkningsrätter om licensavtalet riktade sig till ett land som inte skulle godkännas som mottagare av svensk krigsmateriel (prop. 1987/88:154 s. 34). Underrättelseskyldigheten vad gäller samarbetsavtal infördes i samband med lagen om krigsmateriel antogs. Som skäl för att införa skyldigheten även för samarbetsavtal anfördes att den dittillsvarande ordningen med anbudsupplåtelse fungerat väl, och att den borde utökas till att gälla även tillståndspliktiga samarbetsavtal (prop. 1991/92:174 s. 81).

Licensavtal och samarbetsavtal får inte ingås utan tillstånd från ISP (7 och 8 §§ lagen om krigsmateriel). ISP:s tillståndsprövning av om sådana avtal får ingås utgår ifrån utrikes-, säkerhets och försvarspolitiska överväganden i enlighet med lagen om krigsmateriel och riktlinjerna för utförelse och annan utlandssamverkan. Underrättelseskyldigheten är avsedd att förhindra att den svenska parten i avtalet blir civilrättsligt bunden till något som staten sedan inte kan lämna tillstånd till. ISP:s

möjlighet att ingripa mot att avtal tecknas med oönskade mottagarländer föreligger dock genom prövningen av om avtalet får ingås eller inte. Vid handläggningen betraktar därmed ISP vanligen en inkommen ansökan om att få ingå ett tillståndspliktigt avtal som en underrättelse enligt 12 § lagen om krigsmateriel. Vid den praktiska hanteringen hos ISP uppfyller därmed inte underrättelserna gällande licens- och samarbetsavtal något enskilt syfte. Mot denna bakgrund anser regeringen att avtal som är tillståndspliktiga enligt 7 och 8 §§ lagen om krigsmateriel inte längre bör omfattas av kravet på att lämna underrättelse. Möjligheten att neka tillståndshavare att ingå licens- eller samarbetsavtal med parter i länder som inte skulle godkännas som mottagare av svensk krigsmateriel och tekniskt bistånd kvarstår och kan hanteras inom ramen för prövningen av det tillståndspliktiga avtalet.

När det gäller ISP:s möjlighet att i det enskilda fallet förbjuda att sådana anbud lämnas eller avtal ingås framgår det av förarbetena att tillståndsmyndigheten har möjlighet att besluta om ett förbud, och därmed förhindra vidare marknadsföring, oaktat om uppgifterna kommit till tillståndsmyndighetens kännedom genom företagets marknadsredovisning (se prop. 1987/88:154 s. 73 och prop. 1991/92:174 s. 105). ISP har därmed möjlighet att förbjuda att anbud lämnas, eller att avtal ingås, i de fall myndigheten får kännedom om den potentiella affären på annat sätt än genom att en underrättelse eller marknadsredovisning lämnats in. Det är viktigt att regleringen om underrättelser till ISP är så tydlig och lättillgänglig som möjligt. Regeringen anser därför att ett förtydligande om att ISP får meddela sådana förbud oberoende av om underrättelse inkommit bör tas in i bestämmelsen.

Ett sådant förtydligande av anbudsunderrättelsens prejudicerande verkan för prövningen av utförseltillstånd som efterfrågas av *GKN Aerospace Sweden AB*, *Saab AB*, *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)* och *Sveriges Exportkontrollförening* kräver däremot ytterligare överväganden som inte ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende.

11 Sanktionsavgifter

11.1 Sanktionsavgiftens storlek

Regeringens förslag

Högsta belopp för sanktionsavgift enligt lagen om krigsmateriel ska höjas till 1 000 000 kronor.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot förslaget. *Säkerhets- och försvarsföretagen*, *GKN Aerospace Sweden AB*, *Saab AB* och *Sveriges exportkontrollförening* invänder mot förslaget och anser att höjningen av sanktionsavgiften inte kommer leda till en bättre regelefterlevnad. *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges kristna råd* anser att sanktionsavgiftens högsta belopp bör höjas ytterligare i syfte att få effekt mot de större företagen.

Skälen för regeringens förslag

Gällande bestämmelser

Enligt 31 § första stycket 1–5 lagen om krigsmateriel ska en sanktionsavgift tas ut av den som inte fullgör sin skyldighet att

1. lämna underrättelse enligt 12 eller 20 b §,
2. lämna uppgifter enligt 15 a, 17 eller 20 c §,
3. lämna redovisning enligt 11 §, eller
4. lämna deklaration enligt 19 §.

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sanktionsavgifter (33 § första stycket). Av föreskrifterna ska det framgå hur sanktionsavgiften ska beräknas så att avgiftens storlek kan fastställas med direkt ledning av den angivna beräkningsgrunden. Avgiften ska vara lägst 3 000 kr och högst 200 000 kr (33 § andra stycket).

De närmare bestämmelserna om hur sanktionsavgiften ska bestämmas finns i förordningen om krigsmateriel. Sanktionsavgiften ska betalas med

1. 3 000 kr om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som inte överstiger 250 000 kronor, och
2. tre procent av fakturerat värde, dock högst 200 000 kronor, om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som överstiger 250 000 kronor (29 a § första stycket).

Till grund för beräkningen används det fakturerade värde som senast lämnats till ISP enligt 9 § förordningen (2008:889) om finansiering av verksamheten vid Inspektionen för strategiska produkter (finansieringsförordningen). Det fakturerade värdet får enligt förordningen om krigsmateriel uppskattas om uppgifter om fakturerat värde saknas, kan antas vara missvisande eller är bristfälliga (29 a § andra stycket). Det värde som avses här är det under föregående kalenderår fakturerade värdet av sålda, upplåtna, förmedlade eller mot ersättning utbudna produkter och tekniska bilstånd som avses i lagen om krigsmateriel (jfr 6 § finansieringsförordningen).

Sanktionsavgifterna bör bli mer kännbara för stora aktörer

Det högsta beloppet för en sanktionsavgift, dvs. 200 000 kronor, uppnås redan vid ett fakturerat värde om cirka 6,67 miljoner kronor. För stora företag motsvarar 200 000 kronor en betydligt lägre procentandel av det fakturerade värdet än 3 procent.

Enligt lagen (2018:1174) om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster kan sanktionsavgift beslutas till exempel vid underlåtenhet att rapportera incidenter. En sanktionsavgift ska bestämmas till lägst 5 000 kronor och högst 10 000 000 kronor (29 och 30 §§). När det gäller överträdelser av lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar kan sanktionsavgiften bestämmas till lägst 25 000 kronor och högst 100 000 000 kronor (32 §). Maxbeloppet bestämdes i dessa fall med hänsyn till att sanktionsavgiften ska vara tillräckligt avskräckande (prop. 2017/18:205 s. 71 och prop. 2022/23:116 s. 126 och 127).

I jämförelse med nivån på gällande sanktionsavgifter på andra områden är alltså 200 000 kronor lågt. Nivån kan inte heller anses vara tillräckligt avskräckande i förhållande till de största aktörernas ekonomiska förutsättningar. Enskilda överträdelser av större aktörer riskerar också att få allvarliga konsekvenser för förmågan att upprätthålla en önskvärd exportkontroll.

Regeringen anser därför att högsta belopp för sanktionsavgift bör höjas till 1 000 000 kronor. Till skillnad från *Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF)*, *GKN Aerospace Sweden AB*, *Saab AB* och *Sveriges exportkontrollförening* anser regeringen att ett högre belopp även bör kunna leda till bättre efterlevnad av exportkontrollregelverket. Det saknas dock skäl för att, vilket *Sveriges advokatsamfund* och *Sveriges kristna råd* framför, att höja det högsta beloppet ytterligare.

11.2 Jämkning av sanktionsavgiften

Regeringens förslag

Sanktionsavgiften ska få sättas ned helt eller delvis om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker i huvudsak förslaget. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att det inte bör anses som en ringa överträdelse när redovisning eller deklaration lämnas in en eller ett par dagar för sent då detta påverkar myndighetens möjligheter att i rätt tid lämna in sin årliga redogörelse till regeringen. *Inspektionen* anser inte heller att en försenad nolldeklaration bör tala för jämkning av sanktionsavgiften.

Skälen för regeringens förslag

Enligt lagen om krigsmateriel får den avgiftsskyldige helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp (32 §). Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om över-

trädelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka, vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen, eller om avgiften inte står i rimlig proportion till överträdelsen (32 §).

Jämkningsgrunden att avgiften inte står i rimlig proportion till överträdelsen har inte fått något genomslag i ISP:s tillämpning av bestämmelsen. Utredningen anser att möjligheten till jämkning bör utvidgas något för att på ett tydligare sätt särskilt markera att ett skäl till att sätta ned avgiften är att det rör sig om en i sammanhanget ringa överträdelse. Regeringen delar utredningens bedömning. Det bör därför framgå av bestämmelsen att hel eller delvis befrielse från sanktionsavgiften får ske om överträdelsen är ringa. För att förenkla tillämpningen av bestämmelsen bör det därutöver anges att avgiften får sättas ned om överträdelsen är ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp.

Regeringen anser inte, även med beaktande av vad *Inspektionen för strategiska produkter* anför, att det finns skäl att begränsa bestämmelsen när det gäller överträdelser i form av försenad redovisning eller deklaration.

12 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

12.1 Ikraftträdande

Regeringens förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna kommenterar inte förslaget särskilt. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att hanteringen av de tillståndshavare som föreslås undantas från tillståndskravet i lagen om krigsmateriel skulle underlättas av att förslaget träder i kraft först den 1 januari 2027. Det skulle ge myndigheten bättre förutsättningar att genomföra en informationsinsats gällande ändringarna.

Skälen för regeringens förslag

De föreslagna lagändringarna innebär i några delar förändrade tillstånd- och tillsynsregler i lagen om krigsmateriel och vapenlagen. De medför vissa nya uppgifter för ISP och Polismyndigheten. Det krävs alltså ett visst förberedelsearbete för att lagändringarna ska kunna tillämpas. Det är dock

även angeläget att de träder i kraft så snart som möjligt. Regeringen föreslår därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. Regeringen anser, trots vad *Inspektionen för strategiska produkter* framför, att det ger myndigheterna tillräckligt med tid för att hantera undantag från tillståndskrav och för att genomföra nödvändiga informationsinsatser.

12.2 Övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Bestämmelserna om sanktionsavgifter ska gälla i sin äldre lydelse för överträdelser som inträffat före ikraftträdandet.

Den som enligt äldre bestämmelser får utföra tillverkning av skjutvapen får trots den nya lydelsen fortsätta tillverkningen utan tillstånd till utgången av oktober 2026 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts dessförinnan, till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i allt väsentligt med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 11.1 föreslås att högsta belopp för sanktionsavgift ska vara 1 000 000 kr och en viss utökad möjlighet till jämkning av sanktionsavgiften. I regeringsformen finns ett förbud mot retroaktiv strafflagstiftning. Förbudet omfattar formellt inte administrativa sanktioner. Enligt förarbetena kan det emellertid innebära ett kringgående av förbudet att ge retroaktiv verkan åt administrativa sanktioner av uppenbar repressiv, straffliknande karaktär (prop. 1975/76:209 s. 125). De administrativa sanktionsavgifterna i lagen om krigsmateriel har direkt ersatt straffrättsliga påföljder.

Regeringen anser därför att de nya bestämmelserna inte ska tillämpas på överträdelser som har inträffat före ikraftträdandet.

I avsnitt 7.1 föreslås att det ska krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen, antingen enligt lagen om krigsmateriel eller enligt vapenlagen. Viss tillverkning som tidigare inte krävt tillstånd, nämligen tillverkning av enstaka skjutvapen och viss ändring eller ombyggnad av skjutvapen, kommer därmed bli tillståndspliktig (se dock förslaget till 2 kap. 2 § 3 vapenlagen i de fall tillståndshavaren även har tillstånd att inneha det ändrade vapnet). Därtill kommer viss tillverkning som tidigare krävt tillstånd från ISP enligt lagen om krigsmateriel i stället att kräva tillstånd från Polismyndigheten enligt vapenlagen.

Polismyndigheten kommer inte att handlägga ärenden om tillverkning av skjutvapen före den 1 juli 2026. För att undvika att det uppstår en fördröjning innan någon tillverkning kan ske efter ikraftträdandet bör

tillverkning som kunde ske utan tillstånd innan ikraftträdandet få fortsätta under en tid när ansökningarna om tillstånd handläggs.

Regeringen anser därför att den som enligt äldre bestämmelser får utföra tillverkning av skjutvapen vid ikraftträdandet av nu föreslagna lagändringar bör få utföra sådan tillverkning även utan vapentillverknings-tillstånd enligt vapenlagen till utgången av oktober 2026 eller, om ansökan om vapentillverkningsstillstånd enligt vapenlagen har gjorts dessförinnan till dess att ansökan har prövats slutligt. Detta gäller både tillverkning som tidigare inte krävt tillstånd och tillverkning som tidigare krävt tillstånd enligt lagen om krigsmateriel och som efter ikraftträdandet i stället kommer att kräva tillstånd enligt vapenlagen.

Regeringen bedömer att det för förslagen i övrigt inte krävs några särskilda övergångsbestämmelser.

13 Konsekvenser

Regeringens bedömning

Förslagen bedöms inte ha någon betydande påverkan på statens finanser.

Förslagen om anpassade riktlinjer för utförelse och annan utlands-samverkan ger förutsättningar att kunna omhänderta de åtaganden som följer av artiklarna 3 och 5 i nordatlantiska fördraget.

Förslagen bedöms medföra vissa kostnadsökningar för Polismyndig-heten som inte är större än att de ryms inom myndighetens befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms sammantaget leda till minskade kostnader för Inspektionen för strategiska produkter.

De kostnadsökningar för Tullverket, rättsvårdande myndigheter och Sveriges Domstolar som förslagen skulle kunna medföra bedöms rymmas inom berörda myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Förslagen bedöms förenkla för den som vill tillverka skjutvapen och innebära minskade kostnader för företag.

Förslagen bedöms vara förenliga med EU-rätten.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inget att invända mot bedömningen. *Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar* lyfter att en särskild bestämmelse om sekretess, med längre sekretesstid, för uppgift som är föremål för kontroll kan komma att innebära ökade kostnader t. ex. förändrade rutiner och ökat antal ärenden med begäran om utlämnande av allmän handling hos myndigheten. *Inspektionen för strategiska produkter* bedömer att förslaget om lättad tillståndsplikt för underleverantörer inne-bär att antalet tillståndsinnehavare enligt lagen om krigsmateriel skulle

minska från ungefär 450 till ungefär 300. *Polismyndigheten* framför att de bedömningar avseende vapentillverkares kunskap som ska ske vid handläggning av tillståndsärenden, kommer medföra kostnader för att upp-arbeta kompetens. *Regelrådet* saknar beskrivning av flera delasppekter i konsekvensutredningen och lyfter att alternativa lösningar och särskilda hänsyn i förhållande berörda företag vid reglernas utformning är av särskilt vikt.

Skälen för regeringens bedömning

Konsekvenser för stat och myndigheter

Förslagen bedöms inte ha någon betydande påverkan på statens finanser.

Förslagen om anpassade riktlinjer för utförsel och annan utlands-samverkan ger förutsättningar att kunna omhänderta de åtaganden som följer av artiklarna 3 och 5 i nordatlantiska fördraget. Anpassningarna möjliggör för svenska företag att få tillstånd för att tillverka och tillhanda-hålla krigsmateriel eller tekniskt bistånd för en allierad stats räkning. Förslagen bedöms därmed kunna bidra till att stärka den svenska försvarsindustrin, t.ex. inom områden som teknik och innovation, vilket är positivt för Sveriges försvarsförmåga. Den förväntade ökningen av antalet tillståndshavare bör inte medföra några ekonomiska konsekvenser för staten eller berörda myndigheter.

Förslagen om att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för underleverantörer avseende delar av krigsmateriel, syftar till att färre företag ska behöva ansöka om eget tillstånd. Den närmare utformningen av undantaget kommer att regleras på förord-ningsnivå. Som *Inspektionen för strategiska produkter* framför kan förslagen medföra ett färre antal tillståndsinnehavare, vilket bör leda till reducerad ärendehantering och minskade kostnader för myndigheten. Rapporteringsskyldigheten för tillståndshavare i fråga om krigsmateriel som tillverkats av underleverantörer utan eget tillstånd innebär visserligen utökad administration och granskning. Det kan också uppstå vissa gränsdragningsfrågor gällande vilken tillverkning som är tillståndspliktig, vilket i sin tur kan innebära en ökad komplexitet i vissa tillståndsärenden. Detta bedöms dock vägas upp av den minskning av arbetsbörda och kostnader som undantaget kommer att innebära för ISP.

Förslagen om en ändrad utformning av reglerna för underrättelser om anbud eller ingående av avtal förutses inte få några betydande effekter för ISP. Det samma gäller förslagen som rör sanktionsavgifter.

Förslagen om att det ska krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen enligt vapenlagen innebär att vissa aktörer som i dag behöver tillstånd från ISP i stället kommer att behöva tillstånd från Polismyndigheten. Det innebär att antalet tillståndsärenden hos ISP kan förväntas minska något och att färre aktörer kommer att vara föremål för ISP:s tillsyn och registerföring. Förslagen medför även att det i vissa fall kommer att vara lättare att beviljas tillstånd för tillverkning av skjutvapen eftersom det inte uppställs krav på säkerhets- och försvarspolitiska skäl, vilket på sikt skulle kunna medföra en ökning av tillståndsärenden som rör utförsel. Inom överskådlig framtid bedöms dock inte förslagen påverka ISP:s kostnader.

Förslagen om tillstånd för tillverkning av skjutvapen bedöms komma att medföra ökade arbetsuppgifter för Polismyndigheten. Myndigheten kommer att pröva ansökningar om att få tillverka skjutvapen, registrera tillverkare med tillstånd och utöva tillsyn över dessa verksamheter. Det straffbara området för vapenbrott utökas också i viss mån. Förslagen kommer därmed, vilket också *Polismyndigheten* framför, att medföra vissa ökade kostnader och kan även komma att kräva vissa utbildningsinsatser. Det bör dock initialt röra sig om ett fåtal aktörer som ansöker om vapentillverkningstillstånd. Polismyndigheten hanterar redan tillstånd och tillsyn enligt vapenlagen och det kan antas att vapentillverkare och vapenhandlare ofta är samma aktörer. Regeringen anser därför att dessa kostnader ryms inom Polismyndighetens befintliga ekonomiska ramar.

På sikt kan även tillståndskravet för tillverkning av skjutvapen komma att leda till ett ökat antal utförelseärenden hos Tullverket. Det straffbara området för vapenbrott utökas även något. På sikt skulle detta kunna medföra ett behov av något ökade resurser och kräva vissa utbildningsinsatser. Inom överskådlig framtid bedöms dock förslagen endast påverka Tullverkets kostnader marginellt och kunna hanteras inom befintliga ekonomiska ramar.

Likaså är bedömningen att förslaget om skärpta straff för grovt brott mot lagen om krigsmateriel inte kommer att innebära några betydande kostnader för de rättsvårdande myndigheterna och Sveriges Domstolar. Eventuella kostnader bedöms rymmas inom myndigheternas befintliga ekonomiska ramar.

Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar påtalar att förslaget om en ny sekretessbestämmelse för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd kan medföra ökade kostnader vid utlämnande av allmänna handlingar hos myndigheten. Regeringen bedömer dock att förslaget inte föranleder kostnadsökningar eller andra konsekvenser för den offentliga förvaltningen som leder till behov av ökade anslag.

Konsekvenser för företag och enskilda av de förslag som rör tillverkning av skjutvapen

Förslagen om tillståndskrav för tillverkning innebär att det kommer att krävas tillstånd för tillverkning av skjutvapen i flera fall än tidigare. Samtidigt ger förslagen tydligare legala förutsättningar för att tillverka skjutvapen. Vapentillverkare kommer också i högre utsträckning kunna koncentrera sina tillstånd till Polismyndigheten, i stället för att t.ex. behöva ett tillverkningstillstånd från ISP och ett vapenhandlartillstånd från Polismyndigheten. Förslagen förväntas därför förenkla för legal vapentillverkare och innebära administrativa lättnader. Vissa befintliga tillståndshavare kan drabbas av administrativa kostnader till följd av att de behöver ansöka om tillstånd hos Polismyndigheten. Det bör dock inte röra sig om några större kostnader för de fåtal aktörer som kan antas påverkas.

Förslagen medför även förutsättningar för tillverkning, tillhållande och export av skjutvapen med ett civilt användningsområde. För närvarande finns endast ett fåtal företag i Sverige som tillverkar civila skjutvapen och förslagen bedöms leda till att fler kan komma att bedriva sådan verksamhet. Detta förväntas också innebära positiva effekter för företag, t.ex. genom ökade exportmöjligheter.

Konsekvenser i övrigt för företag och enskilda

Det är 450 till 500 företag, myndigheter, stiftelser och privatpersoner som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel. Tillståndshavarna utgörs till största del av företag. Storleken på företagen varierar och består av mindre underleverantörer, medelstora och större företag. Sedan 2018 har antalet tillståndsinnehavare mer än fördubblats och ökningen avser till största del underleverantörer till systemtillverkare av krigsmateriel. Förslagen om undantag från tillståndskrav för underleverantörer avseende delar av krigsmateriel syftar till att förenkla för enskilda verksamhetsutövare. Detta gäller främst de företrädesvis mindre företag som inte kommer att behöva tillstånd från ISP. Detta kan antas leda till positiva effekter för företagets verksamheter, bl.a. genom minskad administration samt tids- och kostnadsbesparingar. De tillståndshavare som kommer att uppdra åt underleverantörer att tillverka delar av krigsmateriel kommer i några avseenden få en ökad administrativ börda, som kan vara förenad med kostnader genom den något utökade rapporteringsskyldigheten. Regeringen bedömer dock att kostnaderna för dessa aktörer sammantaget inte kommer att öka, eftersom de i mindre utsträckning kommer att behöva vägleda underleverantörer i tillstånds- och regelefterlevnadsfrågor. Förslagen bedöms även medföra att uppdrag att utföra tillverkning i högre utsträckning kan komma att läggas ut på svenska underleverantörer snarare än utländska. En sådan utveckling kan stärka den inhemska materielförsörjningen och bidrar till att upprätthålla en stark inhemsk försvarsindustriell bas och stärka Sveriges försvarsförmåga.

Förslagen om ändrade regler för underrättelser om anbud eller ingående av avtal medför att det blir enklare för tillståndshavarna att uppfylla denna skyldighet.

Förslaget om höjning av sanktionsavgiftens högsta belopp kommer att träffa tillståndshavare som bör ha en god förmåga att undvika att göra sig skyldiga till överträdelser och som allt som oftast uppvisar en god regelefterlevnad. För de tillståndshavare som begår överträdelser blir samtidigt sanktionsavgifterna mer kännbara vilket bedöms leda till en ökad regelefterlevnad.

Förslagens potentiella konsekvenser för företag och möjligheten till alternativa lösningar är något *Regelrådet* lyfter särskilt. Förslagen medför en förenklad reglering vilket kan antas underlätta för företag på exportkontrollområdet. Med hänsyn till intresset av att upprätthålla en ansvarsfull exportkontroll bedöms utrymmet för alternativa lösningar vara begränsat.

För enskilda innebär förslaget om en ny sekretessbestämmelse för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd en minskad insyn i vissa handlingar.

Förslagens förenlighet med EU-rätten

Förslagen om anpassningar av riktlinjerna om utförsel och förslagen som rör lagen om krigsmateriel bedöms vara förenliga med EU-rätten på exportkontrollområdet. Förslagen om tillståndskrav för tillverkning av skjutvapen enligt vapenlagen är förenliga med EU:s vapendirektiv.

Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte medföra några konsekvenser för klimatet eller jämställdheten och bedöms inte heller i övrigt innebära konsekvenser som bör redovisas särskilt.

14 Författningskommentar

14.1 Förslaget till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

1 § Denna lag gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd.

Tillstånd enligt denna lag får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillstånd som avser skjutvapen som inte är helautomatiska samt ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen.

Paragrafen anger lagens tillämpningsområde och vilken inriktning som tillståndsprövningen ska ha. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I *tredje stycket*, som är nytt, bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om undantag från kravet på att tillstånd får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det, när det gäller tillstånd som avser skjutvapen som inte är helautomatiska eller ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen.

3 § Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för

1. *sådan tillverkning* av skjutvapen som regleras i vapenlagen (2026:000),
2. *tillverkning* av sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen,

3. tillverkning av ammunition för tillverkarens eget bruk,

4. årlig tillverkning för medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel, eller

5. *tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag av den som har tillstånd för sådan tillverkning.*

Paragrafen reglerar kravet på tillstånd för tillverkning av krigsmateriel och möjligheten för regeringen att meddela undantag från tillståndskrav. Övervägandena finns i avsnitt 6 och 7.5.

Enligt nuvarande *andra stycket* 1 får regeringen meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet för ändring eller ombyggnad av skjutvapen i de fall som avses i 11 kap. 1 § vapenlagen (enligt lydelsen i prop. 2025/26:141). Enligt förslagen ska det som utgångspunkt krävas tillstånd enligt vapenlagen för tillverkning av skjutvapen. *Andra stycket 1* ändras till att regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillstånds-

kravet för tillverkning enligt lagen om krigsmateriel för sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen. Bemyndigandet är begränsat till sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen. Se kommentaren till 2 kap. 1 § vapenlagen (2026:000) angående vad som avses med tillverkning av skjutvapen.

Bemyndigandet i *andra stycket 2* är nytt och innebär att regeringen kan föreskriva om undantag från kravet på tillstånd för tillverkning enligt lagen om krigsmateriel för tillverkning av sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapentillverkare får inneha enligt vapenlagen. Bemyndigandet omfattar både sådana ljuddämpare och vapenmagasin som en vapenhandlare får inneha enligt 7 kap. 5 § vapenlagen och sådana vapenmagasin som inte omfattas av tillståndsplikt enligt lagen.

Andra stycket 3 ändras till att inte längre omfatta tillverkning av enstaka skjutvapen utan endast omfatta tillverkning av ammunition för tillverkarens eget bruk.

Bemyndigandet i *andra stycket 5* är nytt. Bestämmelsen innebär att regeringen kan föreskriva om undantag för tillverkning av delar av krigsmateriel, när det är fråga om tillverkning som sker på uppdrag av den som i sin tur har tillstånd att tillverka de aktuella delarna av krigsmateriel. Med uppdrag avses en beställning genom vilken en fysisk eller en juridisk person uppdras att bedriva specifik tillverkning. Uppdraget kan innefatta tillverkning som helt eller till stor del är baserad på av beställaren givet underlag eller att bearbetning och andra tjänster utförs på befintlig materiel och som innebär att militära egenskaper påförs materielen. Tillverkning av egenutvecklade produkter som sker med avsikt att kunna tillhandahålla dem till flera aktörer på marknaden omfattas inte, även om det vid det givna tillfället enbart finns en köpare av produkten. Med uppdrag avses vidare både direkt uppdrag och indirekt uppdrag, dvs. även uppdrag av någon som har uppdrag från tillståndshavaren. Tillståndshavaren behöver alltså inte nödvändigtvis ge uppdrag direkt åt tillverkaren för att denne ska vara undantagen tillståndskrav. Bestämmelsen i 19 § om skyldighet för den som har tillstånd enligt paragrafen att i deklaration till Inspektionen för strategiska produkter lämna uppgift om den verksamhet för vilken tillstånd har meddelats innebär att tillståndshavaren måste säkerställa att denne har god kännedom även om uppdragstagare.

Därutöver görs en redaktionell ändring som innebär en omnumrering av nuvarande punkterna 2 och 3 till 3 och 4.

4 § Verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel samt verksamhet som avser tillhandahållande av tekniskt bistånd till någon i utlandet får inte bedrivas här i landet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena *för*

1. sådan handel med skjutvapen, ljuddämpare eller vapenmagasin eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (2026:000),

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, *eller*

3. tillhandahållande som sker endast till följd av ett sådant uppdrag som avses i 3 § andra stycket 4.

I paragrafen regleras kravet på tillstånd för verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel, metoder för framställning av krigsmateriel och tekniskt bistånd till någon i utlandet. Övervägandena finns i avsnitt 6.

En ny möjlighet till undantag från tillståndskrav införs i *tredje stycket 3*. Genom bestämmelsen bemyndigas regeringen att föreskriva undantag från tillståndskravet för tillhandahållande när det är fråga om tillhandahållande som sker endast till följd av sådant uppdrag som avses i 3 § andra stycket 5, dvs. uppdrag om tillverkning från en tillståndshavare. Med det avses att det enbart är fråga om att tillhandahålla materiel till den tillståndshavande beställaren, eller till en uppdragstagare med tillverkningsuppdrag. Undantaget omfattar inte någon som enbart bedriver tillhandahållandeverksamhet.

12 § Den som har tillstånd enligt 3 eller 4 § ska underrätta Inspektionen för strategiska produkter innan anbud lämnas eller, där anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås om *försäljning, upplåtelse eller förmedling* av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet.

Regeringen får meddela föreskrifter om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspektionen får i enskilda fall medge undantag från underrättelseskyldighet.

Inspektionen får i enskilda *fall* förbjuda att sådant anbud lämnas eller avtal ingås som avses i första stycket. *Förbud får meddelas oberoende av om en underrättelse har inkommit.*

Paragrafen anger i vilka fall tillståndshavare enligt 3 och 4 §§ är skyldiga att inkomma med underrättelse innan anbud lämnas eller avtal ingås. Övervägandena finns i avsnitt 10.

Första stycket ändras så att skyldigheten att inkomma med underrättelse endast gäller vid försäljning, upplåtelse eller förmedling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet. Skyldigheten att inkomma med en anbudsenderrättelse vid utbudande mot vederlag, lån, gåva av krigsmateriel eller tekniskt bistånd tas bort. Detsamma gäller skyldigheten att inkomma med anbudsenderrättelse vid upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt till någon i utlandet, s.k. licensavtal, eller vid avtal som gäller gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel med någon i utlandet, s.k. samarbetsavtal.

Ändringen i *andra stycket* är redaktionell.

I *tredje stycket* förtydligas att ISP får meddela förbud mot att anbud lämnas eller att avtal ingås oberoende av om en underrättelse om anbud har inkommit till myndigheten eller inte. I stycket görs även en redaktionell ändring.

26 § Om brott enligt 25 § har begåtts uppsåtligen och är grovt döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Vid *bedömningen* av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straffansvar för grovt brott enligt lagen om krigsmateriel. Övervägandena finns i avsnitt 8.

I *första stycket* ändras straffskalan för det grova brottet från fängelse i lägst sex månader och högst fyra år, till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Ändringen av straffskalan är inte avsedd att påverka gränsdragningen mellan de olika graderna av brott mot lagen om krigsmateriel, utan att generellt höja straffnivån för grovt brott, särskilt med avseende på de allvarligaste fallen.

Övriga ändringar är redaktionella.

32 § Den avgiftsskyldige får helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om *överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften* med fullt belopp.

I paragrafen framgår i vilka fall den avgiftsskyldige kan befrias från sanktionsavgift. Övervägandena finns i avsnitt 11.2.

Ändringen innebär att punkterna 1–3 tas bort och att det vid bedömningen i stället ska beaktas om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp. Den nya lydelsen är tänkt att ge ett något ökat utrymme att sätta ned sanktionsavgiften helt eller delvis om det är fråga om en överträdelse som är ringa eller om avgiften i övrigt inte står i rimlig proportion till överträdelsen. Hel eller delvis befrielse bör då kunna ske även om överträdelsen i och för sig inte är att betrakta som ursäktlig. Omständigheter som kan tala för att det är fråga om en ringa överträdelse är om överträdelsen består av ett i sammanhanget kortare dröjsmål och framstår som en engångsföreteelse. Att det rör sig om en försenad nolldeklaration kan också tala för att det varit fråga om en i sammanhanget ringa överträdelse.

33 § *En sanktionsavgift enligt 31 § ska vara lägst 3 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.*

Regeringen får meddela

1. föreskrifter om hur sanktionsavgiften ska beräknas som gör det möjligt att fastställa avgiftens storlek med direkt ledning av en beräkningsgrund, och

2. ytterligare föreskrifter om sanktionsavgifter.

I paragrafen regleras sanktionsavgiftens storlek och regeringen bemyndigas att meddela föreskrifter om sådana sanktionsavgifter som ska tas ut enligt 31 §. Övervägandena finns i avsnitt 11.1.

I *första stycket* ändras det högsta belopp som avgiften ska vara från 200 000 kronor till 1 000 000 kronor.

Övriga ändringar är redaktionella och någon ändring i sak avses inte.

Ikraft- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Äldre föreskrifter om sanktionsavgifter gäller fortfarande för överträdelser som inträffat före ikraftträdandet.

Övervägandena till ikraft- och övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 12.

I punkten 1 anges att lagen ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Punkten 2 innebär att äldre föreskrifter om sanktionsavgifter ska tillämpas vid prövningen av överträdelser som har inträffat före ikraftträdandet.

14.2 Förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

18 kap.

12 c § Sekretess gäller för uppgift om sådan programvara, teknik eller tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden kan komma till brottslig användning eller för att tekniskt bistånd tillhandahålls i strid med nämnda lagar.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om sekretess för uppgift om sådan programvara, teknik eller tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt exportkontrollregelverket. Hänvisningen till EU-förordningen i paragrafen är dynamisk och avser alltså förordningen i den vid varje tidpunkt gällande lydelsen. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Programvara som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel definieras enligt bilagan till förordningen om krigsmateriel (krigsmaterieförteckningen) som en samling av ett eller flera program eller mikroprogram som är lagrade i ett konkret uttrycksmedium.

Teknik som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel är teknik i den mening som avses i materielkategori ML22 i krigsmaterieförteckningen. Teknik i detta avseende är specifik information som behövs för utveckling, produktion, drift, installation, underhåll, reparation, översyn eller renovering av de produkter som tas upp i krigsmaterieförteckningen. Informationen kan bestå av tekniska uppgifter, t.ex. ritningar, manualer eller specifikationer. Informationen kan även avse teknisk assistans i form av t.ex. instruktioner, utbildning eller konsulttjänster, vilket kan innebära överföring av tekniska uppgifter. Även materielkategorierna NL1–3 i krigsmaterieförteckningen omfattar viss teknik.

Tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt lagen om krigsmateriel är tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd (1 §). Tekniskt bistånd enligt krigsmaterieförteckningen utgör den teknik som anges i materielkategori ML22. Sammantaget utgörs tekniskt bistånd av stöd relaterat till militära produkter eller teknik som kan förbättra mottagarens militära kapacitet och kan avse fysiska föremål, t.ex. ritningar och manualer, och olika former av tjänster.

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821 av den 20 maj 2021 om upprättande av en unionsordning för kontroll av export, förmedling, transitering och överföring av samt tekniskt bistånd för produkter med dubbla användningsområden (PDA-förordningen) omfattar även programvara och teknik som kan användas för både civila och militära ändamål (artikel 2.1). Den programvara och teknik som omfattas av exportkontroll enligt PDA-förordningen framgår av förteckningen över produkter med dubbla användningsområden (bilaga I till PDA-förordningen).

Tekniskt bistånd definieras enligt PDA-förordningen som allt tekniskt stöd som har samband med reparationer, utveckling, tillverkning, montering, provning, underhåll eller annan teknisk service, i form av anvisningar, rådgivning, utbildning, förmedling av praktisk kunskap, färdigheter eller konsulttjänster, inbegripet genom elektroniska medel liksom per telefon eller andra muntliga former av bistånd (artikel 2.9).

Att det ska vara fråga om uppgifter om sådan programvara, teknik eller tekniskt bistånd som omfattas av kontroll enligt uppräknade lagar och EU-förordning innebär inte att den aktuella uppgiften behöver vara föremål för ett befintligt tillståndsärende, utan endast att det är fråga om uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd vars hantering kan kräva tillstånd enligt exportkontrollregelverket.

Paragrafen har ett omvänt skaderekvisit, vilket innebär att det finns en presumtion för sekretess. Med brottslig användning avses bl.a. ootillåten utförelse eller ootillåten tillverkning, men även brott mot person eller egendom. Det behöver inte vara fråga om att de aktuella uppgifterna i sig kommer till brottslig användning, utan det kan även vara fråga om att uppgifterna används för att t.ex. tillverka eller använda annan krigsmateriel eller produkter med dubbla användningsområden på ett brottsligt sätt eller med brottsligt syfte. Med att tekniskt bistånd tillhandahålls i strid med nämnda lagar avses straffbart tillhandahållande av tekniskt bistånd enligt 25 § första stycket 1 lagen om krigsmateriel och 18 § första stycket 4 PDA-lagen

16 § Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (2026:000), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning. Motsvarande sekretess gäller för uppgift som hänför sig till Polismyndighetens verksamhet som avser förteckningar och anmälningar som den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd eller vapenmäklartillstånd är skyldig att föra eller lämna in till myndigheten.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,
2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,
3. en länsstyrelse för uppgift som hänför sig till register över verksamheter för livsmedelskontroll, och
4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i registret över *vapentillverkare*, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om namn och adress för den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för målskytte. Sekretess gäller inte heller för

uppgift i registret över *vapentillverkare*, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om vilka typer av vapen som omfattas av ett *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörs-tillstånd.

I paragrafen regleras vilken sekretess som gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Första stycket anpassas till följd av att bemyndigandet i 20 kap. 19 § vapenlagen ändras till att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på vapentillverkare att föra förteckningar och lämna upplysningar och anmäla transaktioner.

I *tredje stycket* görs undantag från sekretessen enligt första stycket i fråga om dels uppgift i registret över vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer om namn och adress för den som har vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörsstillstånd, dels uppgift i det registret om vilka typer av vapen som omfattas av sådana tillstånd. Ändringarna innebär att dessa undantag även gäller för uppgifter i registret över vapentillverkningstillstånd.

19 § Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 8 b, 9 och 10 §§, 11 § första stycket, 12, 12 a, 12 c och 13 §§ inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befodringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare eller inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 17 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befodringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol eller åklagare.

Att den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ i vissa fall inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter utöver det som anges i andra stycket följer av 7 kap. 10 §, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

I paragrafen regleras vilka tystnadsplikter enligt 18 kap. som har företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Övervägandena finns i avsnitt 9.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att den sekretess som följer av 12 c § inskränker rätten enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

14.3 Förslaget till lag om ändring i vapenlagen (2026:000)

2 kap.

1 § Tillstånd krävs för att

1. inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin (innehavstillstånd),
2. tillverka skjutvapen (vapentillverkningstillstånd),
3. yrkesmässigt bedriva handel med skjutvapen (vapenhandlartillstånd),
4. yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition (vapenmäklartillstånd),
5. yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn (vapenreparatörstillstånd), eller
6. föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige (införseltillstånd).

Krav på tillstånd gäller även i andra fall om det är särskilt föreskrivet.

Paragrafen innehåller en uppräkningslista av vilka förfaranden som kräver tillstånd enligt vapenlagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Genom *första stycket 2*, som är ny, införs krav på tillstånd för att tillverka skjutvapen (vapentillverkningstillstånd).

Tillståndskravet omfattar tillverkning av skjutvapen och sådana föremål som jämföras med skjutvapen enligt 1 kap. 4 §. Med skjutvapen avses vapen med vilka kulor, hagel, harpuner och andra projektiler kan skjutas ut med hjälp av krutladdningar, kolsyreladdningar, komprimerad luft eller andra liknande utskjutningsmedel (1 kap. 3 §).

Med tillverkning avses framställning, inbegripet sammansättning, av skjutvapen och föremål som enligt lagen jämföras med skjutvapen. Framställning av enskilda skjutvapen och vapen för personligt bruk utgör också tillverkning i paragrafens mening. Det samma gäller ändring eller ombyggnad av ett skjutvapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Om ett vapen ändras eller byggs om på detta sätt krävs ett nytt tillstånd för innehav (11 kap. 1 §). Bedömningen av om åtgärden är att betrakta som tillverkning motsvarar den som görs av om åtgärden innebär att ett nytt innehavstillstånd krävs. Som exempel på tillverkning som omfattas av bestämmelsen kan nämnas framställning av skjutvapen med hjälp av 3D-skrivare och omvandling av start- och gasvapen till skarpa skjutvapen.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

2 § Tillstånd krävs inte

1. för den som har fyllt 18 år om ett skjutvapen har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsat vapen) och vapnet är
 - a) ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskytte, eller
 - b) ett harpunvapen,
2. för tillverkning som avser ändring eller ombyggnad av skjutvapen enligt 11 kap. 1 § om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet.
3. för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, eller
4. om det är särskilt föreskrivet.

Paragrafen innehåller en uppräknings av undantag från tillståndskravet i 1 §. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Genom *andra punkten*, som är ny, införs ett undantag från tillståndskravet för tillverkning som avser ändring eller ombyggnad av skjutvapen enligt 11 kap. 1 § om tillståndshavaren har tillstånd att inneha det ändrade vapnet. Det innebär att en person med innehavstillstånd som ändrar eller bygger om sitt skjutvapen så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen, inte behöver vapentillverkningstillstånd för att göra detta, förutsatt att personen även har tillstånd att inneha det ändrade vapnet.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

7 kap.

1 § *Vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd* eller vapenreparatörstillstånd får beviljas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att bedriva den verksamhet som ett sådant tillstånd ska avse.

Vid lämplighetsprövning som avser en juridisk person ska prövningen, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen. En juridisk person får beviljas tillstånd endast om den juridiska personen har en av Polismyndigheten godkänd föreståndare enligt 2 §.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person med *vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd* eller vapenreparatörstillstånd ska tillståndshavaren så snart som möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

Paragrafen reglerar förutsättningar för att få vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att de allmänna förutsättningarna för att få vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd även gäller för att få vapentillverkningstillstånd. Till skillnad från vad som gäller övriga tillstånd enligt bestämmelsen uppställs inget på krav på yrkesmässighet för att få vapentillverkningstillstånd (se 2 kap. 1 § 2).

Ändringen innebär även att övriga bestämmelser i paragrafen utvidgas till att även omfatta vapentillverkningstillstånd.

2 § En juridisk person med *vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd* eller vapenreparatörstillstånd ska ha en av Polismyndigheten godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att en juridisk person med vissa tillstånd ska ha en godkänd föreståndare som ansvarar för verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen innebär att bestämmelserna i paragrafen utvidgas till att även omfatta vapentillverkningstillstånd.

3 § Om den som har *vapentillverkningstillstånd, vapenhandlartillstånd* eller vapenreparatörstillstånd eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för en

sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten, ska han eller hon sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har vapenmäklartillstånd är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en av Polismyndigheten godkänd ersättare i sitt ställe.

Paragrafen reglerar krav på ersättare när tillståndshavaren eller föreståndaren är förhindrad att ansvara för verksamheten. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att bestämmelserna i paragrafen utvidgas till att även omfatta vapentillverkningstillstånd.

5 § I ett *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de vapen som anges där. Ett *vapenhandlartillstånd* ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska vapen än sådana som har tagits in för en viss köpare. Ett *vapentillverkningstillstånd* eller *vapenhandlartillstånd* får förenas med villkor om hur vapnen ska förvaras.

Ett *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd ger rätt att inneha ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin.

Bestämmelser om krav på tillstånd för hantering av ammunition som utgör en explosiv vara finns i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Paragrafen reglerar bl.a. vad som ska anges i ett vapentillverkningstillstånd eller vapenhandlartillstånd och i vilken utsträckning sådana tillstånd ger rätt att inneha skjutvapen och annan egendom. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringarna i *första* och *andra styckena* innebär att bestämmelserna i paragrafen utvidgas till att även omfatta vapentillverkningstillstånd. Detta gäller emellertid inte att ett vapenhandlartillstånd inte ger rätt att inneha andra helautomatiska vapen än sådana som har tagits in för en viss köpare.

11 kap.

1 § Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Ett tillstånd upphör dock inte att gälla om

1. innehavaren har *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet, eller

2. vapnet ändras endast i fråga om delar som inte omfattas av tillståndsplikt och vapnet fortfarande är lämpligt för ändamålet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om när ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla till följd av ändringar av vapnet. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *punkten 1* innebär att även den som har tillstånd att tillverka skjutvapen har rätt att inneha det ändrade vapnet, om även detta vapen omfattas av vapentillverkningstillståndet.

3 § För reparation eller översyn får ett skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd eller vapenreparatörstillstånd som omfattar vapnet. För reparation eller översyn får ett

vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

Den som med stöd av första stycket har tagit emot ett skjutvapen får provskjuta vapnet.

Paragrafen reglerar vem som tillfälligt får ta emot och inneha ett skjutvapen för reparation eller översyn. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *första stycket* innebär att ett skjutvapen får lämnas till och tillfälligt innehas även av den som har vapentillverkningstillstånd som omfattar vapnet.

13 kap.

3 § Ett vapenhandlartillstånd, ett vapenmäklartillstånd och ett vapenreparatörstillstånd ska återkallas om

1. tillståndshavaren inte längre bedriver verksamheten yrkesmässigt,
2. förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
3. det annars finns skälig anledning att återkalla tillståndet.

Ett vapentillverkningstillstånd ska återkallas under de förutsättningar som anges i första stycket 2 och 3.

Ett tillstånd enligt första och andra styckena får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som meddelats med stöd av lagen.

Paragrafen reglerar i vilka fall ett vapentillverkningstillstånd, ett vapenhandlartillstånd, ett vapenmäklartillstånd och ett vapenreparatörstillstånd ska återkallas. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Andra stycket är nytt och innebär att vapentillverkningstillstånd ska återkallas om förutsättningar för tillståndet inte längre finns eller det annars finns skälig anledning att återkalla tillståndet.

Ändringen innebär även att *tredje stycket* som gäller återkallelse som inte är obligatorisk, gäller för vapentillverkningstillstånd.

Övriga ändringar är endast redaktionella.

14 kap.

1 § Skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin ska lösas in av staten om

1. tillståndet som medför rätt att inneha föremålen har återkallats utan att de samtidigt har förverkats eller tagits i beslag,

2. innehavaren har avlidit,

3. ansökan har avslagits i fråga om tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin som förvärvats genom arv, testamente eller bodelning, eller

4. en domstol har beslutat att skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin, som någon innehar utan att ha rätt till det, inte ska förverkas eller åklagaren i ett sådant fall har beslutat att inte föra talan om förverkande.

Vid återkallelse av ett *vapentillverkningstillstånd* eller vapenhandlartillstånd på *vapentillverkarens* eller vapenhandlarens eget initiativ är staten inte skyldig att lösa in *vapentillverkarens* eller vapenhandlarens skjutvapen enligt första stycket 1.

Paragrafen innehåller bestämmelser om inlösen av skjutvapen, ammunition, ljuddämpare och vapenmagasin. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringarna i *andra stycket* innebär att stycket även gäller när ett vapentillverkningstillstånd har återkallats på vapentillverkarens eget initiativ.

15 kap.

1 § Med tillverkning avses i *detta kapitel* framställning av ett sådant skjutvapen och en sådan vapendel som anges i 2 och 3 §§. Med tillverkning avses även sådan ändring eller ombyggnad av ett skjutvapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

Paragrafen definierar vad som avses med tillverkning. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Ändringen innebär att definitionen av tillverkning i bestämmelsen endast gäller för kapitlet om märkning. Ändringen innebär inte någon förändring av vad som gäller i fråga om märkning vid tillverkning av vissa särskilt angivna vapen och vapendelar enligt kapitlet.

16 kap.

4 § Registret över vapentillverkare, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer ska innehålla uppgift om

1. personer och organisationer med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

2. fysiska personer med ett betydande inflytande över en juridisk person som har *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd,

3. personer som har godkänts som föreståndare, eller som ersättare för föreståndare, för en organisation med *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd, och

4. personer som har godkänts att i en vapenhandlares ställe utöva uppsikt vid provskjutning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilka uppgifter registret över vapentillverkare, vapenhandlare, vapenmäklare och vapenreparatörer ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Ändringen innebär att registret även ska innehålla uppgift om vapentillverkare.

Av 1 § framgår att Polismyndigheten med hjälp av automatiserad behandling ska föra registret.

18 kap.

1 § Den som uppsåtligen innehar *eller tillverkar* ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år.

Om brottet med hänsyn till risken för att vapnet skulle komma till brottslig eller annan skadlig användning och övriga omständigheter är att anse som mindre allvarligt, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Till böter eller fängelse i högst sex månader döms också den som har begått gärningen av oaksamhet.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straffansvar för vapenbrott. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Ändringen i *första stycket* innebär att straffansvaret för vapenbrott utvidgas till att även omfatta otillåten tillverkning av skjutvapen enligt lagen. Se kommentaren till 2 kap. 1 § angående vad som avses med tillverkning av skjutvapen.

2 § Om ett brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,

3. innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,

4. vapnet har innehafts *eller tillverkats* i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller

5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om ett brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

Vid bedömningen enligt första och andra styckena ska ett enhandsvapen anses vara av särskilt farlig beskaffenhet, om det är kraftfullt eller har en särskilt farlig konstruktion eller utformning.

Paragrafen innehåller bestämmelser om straffansvar för grovt vapenbrott och synnerligen grovt vapenbrott. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Ändringarna i *första stycket 3 och 4* innebär att det vid bedömningen av om ett vapenbrott genom otillåten tillverkning är grovt särskilt ska beaktas om tillverkningen avsett flera vapen respektive om vapnet tillverkats i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning.

Även första stycket 2 och 5 kan bli tillämpliga när det är fråga om tillverkning av skjutvapen.

Motsvarande ändring görs i fråga om synnerligen grovt vapenbrott i *andra stycket*.

19 kap.

3 § Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt denna lag ska gälla omedelbart, om inte annat beslutas.

Polismyndighetens beslut om *återkallelse av vapentillverkningstillstånd*, återkallelse av vapenhandlartillstånd, återkallelse av vapenmäklartillstånd, återkallelse av vapenreparatörstillstånd eller återkallelse av auktorisation ska dock gälla omedelbart endast om Polismyndigheten anger det i beslutet. Polismyndigheten får bestämma att beslutet ska gälla omedelbart om det finns särskilda skäl för det.

Polismyndighetens eller en domstols beslut som rör märkning av skjutvapen eller vapendelar av särskilt stort historiskt värde ska, trots första stycket, inte gälla omedelbart.

I paragrafen finns bestämmelser om verkställighet av Polismyndighetens eller en domstols beslut enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *andra stycket* innebär att beslut om återkallelse av vapentillverkningstillstånd gäller omedelbart endast om det anges i beslutet. Av bestämmelsen framgår vidare att ett sådant beslut kräver särskilda skäl.

20 kap.

18 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på kunskap för att få *vapentillverkningstillstånd*, vapenhandlartillstånd, vapenmäklartillstånd eller vapenreparatörstillstånd och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet, och

2. villkoren för att en verksamhet som rör handel med skjutvapen eller reparation eller översyn av skjutvapen ska anses bedrivas yrkesmässigt.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vissa krav för vapenhandlare, vapenreparatörer och vapenmäklare. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen innebär att bemyndigandet i *punkten 1* utvidgas till att även omfatta vapentillverkare.

19 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om krav på *vapentillverkare*, vapenhandlare och vapenmäklare att

1. föra förteckningar och hålla dem tillgängliga för Polismyndigheten,

2. lämna upplysningar till Polismyndigheten om inköpta och sålda vapen, befintliga vapenlager eller andra förhållanden som är av betydelse för myndighetens tillsyn, och

3. anmäla transaktioner.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vapenhandlares och vapenmäklares skyldighet att föra förteckningar, lämna upplysningar och anmäla transaktioner. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen innebär att bemyndigandet utvidgas till att även omfatta vapentillverkare.

23 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. krav på vapensamlares, målskyttesammanslutningars, museihuvudmäns, *vapentillverkares*, vapenhandlares, vapenreparatörers och gymnasieskolors förvaring av skjutvapen och på målskyttesammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare, och

2. vad som utöver bestämmelserna i 12 kap. ska gälla i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om krav på förvaring och transporter av skjutvapen, m.m. Övervägandena finns i avsnitt 7.2.

Ändringen i *punkten 1* innebär att bemyndigandet utvidgas till att även omfatta vapentillverkare.

Ikraft- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Den som enligt äldre föreskrifter får tillverka skjutvapen får trots 2 kap. 1 § i den nya lydelsen fortsätta tillverkningen utan tillstånd

– till utgången av oktober 2026, eller

– till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt, om ansökan har gjorts före utgången av oktober 2026.

Övervägandena till ikraft- och övergångsbestämmelserna finns i avsnitt 12.

I punkten 1 anges att lagen ska träda i kraft den 1 juli 2026.

Punkten 2 innebär att den som enligt äldre föreskrifter får utföra tillverkning av skjutvapen får – trots 2 kap. 1 § i den nya lydelsen – fortsätta tillverkningen utan tillstånd till utgången av oktober 2026. Detta gäller både tillverkning som tidigare inte krävt tillstånd och tillverkning som tidigare krävt tillstånd enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel och som efter ikraftträdandet i stället kommer att kräva tillstånd enligt vapenlagen. Bestämmelsen innebär att den som tillverkar skjutvapen, som det krävs tillstånd för, måste ansöka om sådant tillstånd senast under oktober 2026. Har en sådan ansökan gjorts får tillverkning ske utan tillstånd till dess att ansökan prövats slutligt, dvs. till dess att ett avgörande i tillstandsfrågan har fått laga kraft.

Sammanfattning av betänkandet Ett modernt och anpassat regelverk för krigsmateriel (SOU 2024:77)

2023 års krigsmaterielutredning har haft i uppdrag att se över regelverket för tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel, inklusive riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan, i ljuset av ett svenskt medlemskap i Nordatlantiska fördragsorganisationen (Nato), samt i ett förändrat säkerhetspolitiskt läge. Uppdraget har även innefattat att se över vissa andra frågor i syfte att åstadkomma ett modernt, effektivt och ändamålsenligt regelverk för exportkontroll av krigsmateriel.

I uppdraget har bl.a. ingått att:

- analysera riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan i ljuset av Sveriges anslutning till Nato och lämna förslag på ändringar som omhändertar Sveriges åtaganden enligt artikel 3 och artikel 5 i det nordatlantiska fördraget,
- föreslå en reglering för underleverantörer som innebär att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) fortsatt kan ha en god överblick över försvarsföretagen utan att underleverantörer behöver inneha egna tillstånd för tillverkning och tillhandahållande,
- kartlägga hur relevanta samarbetsländer hanterar export till tredjeland och analysera möjligheterna, och identifiera potentiella hinder, för svenska försvarsföretag att ingå i internationella materielsamarbeten. Uppdraget innefattar även att lämna förslag, som inte innebär någon ändring av riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan, som möjliggör för svenska företag att ingå i sådana samarbeten,
- föreslå en ändamålsenlig ordning för hur tillstånd för tillverkning, tillhandahållande och utförsel av civila skjutvapen kan införas i krigsmateriellagstiftningen, samt bl.a. ta ställning till om tillverkning av civila skjutvapen helt eller delvis bör regleras i vapenlagstiftningen.
- analysera hur straffskalorna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel (krigsmateriellagen) och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd (PDA-lagen) bör förhålla sig till straffskalorna i vapenlagen (1996:67), lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor (LBE) och lagen (2000:1225) om straff för smuggling (smugglingslagen), samt bedöma om krigsmateriel bör läggas till som en egen brottstyp i smugglingslagen,
- analysera indelningen mellan krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel och bedöma hur indelningen bör se ut,
- analysera om bestämmelserna i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL) innebär tillräckligt skydd för uppgifter som omfattas av kontroll enligt krigsmateriellagen och PDA-lagen, samt lämna eventuella förslag om att stärka skyddet ytterligare,
- föreslå hur ordningen för underrättelser om anbud och ingående av avtal, med utgångspunkt i dagens hantering, kan bli mer ändamålsenlig.

- bedöma om det är lämpligt att ändra tidpunkten för redovisning av företagens marknadsföring till ISP samt föreslå en ändamålsenlig reglering av s.k. nolldeklarationer, och
- analysera om det behöver göras ändringar i sanktionsavgifternas struktur och storlek i krigsmateriellagen för att göra avgifterna mer rättvisa, samt vid behov lämna nödvändiga förslag.

Anpassningar av riktlinjerna för utförsel och annan utlandssamverkan i ljuset av ett svenskt Natomedlemskap

Kärnan i det nordatlantiska fördraget utgörs av de kollektiva försvarsförpliktelserna i artikel 5 i fördraget. I händelse av att en eller flera av alliansens medlemmar blir utsatt för ett väpnat angrepp har Sverige en skyldighet att utan dröjsmål, individuellt eller kollektivt med andra medlemmar, hjälpa det land som blivit angripet genom att vidta de åtgärder som anses nödvändiga. Vilken hjälp Sverige kan komma att bidra med är ett nationellt beslut, men skulle kunna innebära att regeringen fattar beslut om att stödja den angripna allierade staten med krigsmateriel. Som medlem i Nato utgör de kollektiva försvarsförpliktelserna i artikel 5 i fördraget en central del av den svenska säkerhets- och försvarspolitik. Därtill tillkommer åtaganden enligt artikel 3 i fördraget om att även i fredstid bistå andra medlemsstater med att utveckla förmågan att möta ett väpnat angrepp. För att omhänderta de åtaganden som följer av Natomedlemskapet föreslår utredningen vissa anpassningar av riktlinjerna.

Utredningen föreslår att det ska framgå av riktlinjerna att tillstånd till utförsel eller samverkan bör kunna medges om det behövs för att tillgodose en allierad stats behov av materiel eller kunnande. Genom förslaget möjliggörs för nya och oetablerade försvarsföretag att kunna beviljas tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel eller tekniskt bistånd för en allierad stats räkning utan att det föreligger motsvarande intresse från det svenska försvaret eller svenska myndigheter.

Utredningen föreslår vidare att det ska tydliggöras i riktlinjerna att samverkan med allierade stater i princip får anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhets- och försvarspolitik. Vid prövningen av ett tillståndsärende som avser en allierad stat ska en helhetsbedömning göras i varje enskilt fall med beaktande av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter utifrån försvars-, säkerhets- och utrikespolitiska överväganden enligt riktlinjernas grundläggande principer. I händelse av väpnat angrepp mot en allierad stat bör Sveriges åtaganden enligt artikel 5 i nordatlantiska fördraget ha företräde vid tillståndsprövningen. Det innebär bl.a. att omständigheten att mottagarlandet befinner sig väpnad konflikt inte bör anses utgöra ett hinder mot utförsel till eller samverkan med den allierade staten.

Utredningen föreslår vidare att hänvisningen till neutralitetsrätten i riktlinjerna som ett ovillkorligt hinder mot att bevilja export ska tas bort som en följd av att Sverige blivit medlem i Nato.

Utredningen föreslår även att det ska framgå av riktlinjerna att det är möjligt att avstå från att återkalla tillstånd till en mottagande stat som

kommer i väpnad konflikt med en annan stat om det bedöms vara förenligt med Sveriges säkerhetspolitik. Det innebär bl.a. att det är möjligt att avstå från att återkalla tillstånd i de fall en allierad stat blivit angripen.

En ändamålsenlig reglering för underleverantörer

Det krävs tillstånd enligt krigsmateriellagen för att bl.a. tillverka och tillhandahålla krigsmateriel. Efter att vissa undantag från tillståndskraven för underleverantörer avskaffats år 2018 har antalet tillståndshavare ökat från cirka 175 till närmare 400. Ökningen har till stor del utgjorts av underleverantörer utan egen export.

Utredningen föreslår att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillverkningstillstånd enligt 3 § krigsmateriellagen för tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågavarande krigsmateriel. Regeringen föreslås föreskriva att tillverkning av s.k. komponenter som endast sker på uppdrag av den som har tillstånd att tillverka ifrågavarande krigsmateriel ska undantas från tillståndskrav, med vissa undantag för särskilda komponenter.

Utredningen föreslår vidare att regeringen ska få meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillhandahållandetillstånd enligt 4 § krigsmateriellagen för tillhandahållande som endast sker till följd av sådant uppdrag.

Utredningen föreslår att den tillståndshavare som ger sådant uppdrag i sin årliga deklaration enligt 19 § krigsmateriellagen också ska lämna uppgifter om uppdragstagare, vilket slags krigsmateriel uppdragen har avsett och uppdragens fakturerade värde.

Internationella materielsamarbeten på likvärdiga villkor

Deltagande i internationella materielsamarbeten är av väsentlig försvars och säkerhetspolitisk betydelse för Sverige. Svensk försvarsindustri har i dag etablerade och djupa samarbeten på materielområdet med framför allt USA, Frankrike, Tyskland och Storbritannien samt övriga länder inom det s.k. sexnationerssamarbetet (Spanien och Italien). Samarbetet med USA är särskilt omfattande och har haft stor betydelse för Sveriges materiel och teknikförsörjning. En utveckling på europeisk nivå för att stärka den gemensamma försvarsindustriella basen bör därför ske parallellt med att bibehålla möjligheterna för att upprätthålla och utveckla relationerna med USA på materielområdet.

I utredningens uppdrag att kartlägga hur relevanta samarbetsländer hanterar export till tredjeland har det framkommit att det framför allt föreligger skillnader mellan hur Sverige och andra stora försvarsindustriländer i Europa hanterar frågor om tredjelandsexport när inhemsk försvarsindustri agerar underleverantör till systemtillverkare i ett samarbetsland. En bidragande orsak till skillnaden är att Frankrike och Tyskland år 2019 ingick ett nytt avtal om exportkontroll (Agreement Concerning Export Controls in the Field of Defence) och därmed antog en harmoniserad

hantering i frågor om tredjelandsexport i gemensamma projekt. År 2021 anslöt sig Spanien till avtalet. Även övriga länder inom sexnationers-samarbetet (Storbritannien och Italien), samt Nederländerna, har för avsikt att ansluta sig till avtalet. Sverige har gjort en viljeyttring om att tillträda avtalet men någon formell ansökningsprocess är inte inledd.

I avtalet har länderna kommit överens om under vilka förutsättningar ett deltagande lands exportkontrollregelverk ska ha företräde framför övriga deltagande länders regelverk i olika typer av samarbeten; mellanstatliga avtal, industrisamarbeten och underleverantörskap utan mellanstatligt avtal. Avtalet utgår ifrån en fördragsbaserad skyldighet att bevilja överföringar, export och vidareexport för samarbeten som faller inom avtalets tillämpningsområde, utom i undantagsfall när exporten riskerar att skada direkta nationella intressen eller nationell säkerhet.

För att möjliggöra för svenska företag att ingå i materielsamarbeten på likvärdiga villkor som företag i de stora försvarsindustriländerna i Europa föreslår utredningen att Sverige bör ansöka om att tillträda avtalet. En utveckling där Sverige som enda land i sexnationerssamarbetet står utanför 2019 års avtal om exportkontroll riskerar att försvåra fördjupade samarbeten mellan Sverige och de aktuella länderna. Förslaget motiveras av de viktiga försvars- och säkerhetspolitiska intressen som utredningen bedömer att avtalet skulle främja. I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget har betydelsen av att Sveriges samarbetar på materielområdet med länder inom Europa och Nato ökat. Samarbete med länder som Sverige har ett nära säkerhetspolitiskt samarbete med är också nödvändigt för att trygga försörjningen av materiel och för att säkra konkurrenskraft inom försvarsområdet. Avtalet, som underlättar överföringar av materiel och teknik mellan länderna, är därtill strategiskt viktigt för att stärka den europeiska försvarsindustriella basen och för att kunna öka produktionskapaciteten i gemensamma materielprojekt, bl.a. till stöd för Ukraina.

Genom att de deltagande länderna i samarbetet i viss utsträckning redan samordnar sin exportkontrollpolitik och gemensamt har ställt upp miniminormer för när export inte ska beviljas har det land som gör den slutliga exportkontrollbedömningen åtagit sig att tillse att exporten till tredjeland hanteras i enlighet med EU:s gemensamma ståndpunkt (2008/944/Gusp) och andra internationella åtaganden på exportkontrollområdet, såsom FN:s vapenhandelsfördrag (Arms Trade Treaty, ATT). På så vis säkerställs att svenska system och komponenter som integrerats i produkter i de anslutna länderna, och som kan komma att exporteras till mottagarländer som Sverige inte beviljar direkt export till, exporteras med respekt för Sveriges internationella skyldigheter och åtaganden på exportkontrollområdet.

Tillstånd för tillverkning, tillhandahållande och utförsel av civila skjutvapen

Krigsmateriellagstiftningen vilar på försvars- och säkerhetspolitisk grund och är inte tänkt att hantera bl.a. illegal tillverkning av skjutvapen, som blir allt vanligare i kriminella miljöer. Tillverkning av skjutvapen regleras för närvarande inte alls i vapenlagen, till skillnad från annan hantering av

skjutvapen, och tillverkning av skjutvapen utan tillstånd utgör inte vapenbrott utan brott mot krigsmateriellagen. Viss tillverkning av skjutvapen – t.ex. tillverkning av enstaka handeldvapen som inte är helautomatiska – kräver för närvarande inte alls tillstånd.

Krigsmateriellagstiftningen är också mindre väl anpassad för att omhänderta tillstånd som avser skjutvapen med ett huvudsakligen civilt användningsområde. Detta kommer bl.a. till uttryck genom att det enligt 1 § andra stycket krigsmateriellagen krävs försvars- eller säkerhetspolitiska skäl för att tillstånd enligt krigsmateriellagen ska meddelas. För civila skjutvapen finns det sällan eller aldrig försvars- eller säkerhetspolitiska skäl för tillstånd. Att det inte finns försvars- eller säkerhetspolitiska skäl mot tillstånd är inte tillräckligt för att tillstånd ska kunna meddelas. Därför saknas oftast förutsättningar för att bevilja tillstånd för tillverkning, tillhandahållande och utförelse av civila skjutvapen.

Utredningen har fått i uppdrag att föreslå en ändamålsenlig ordning för hur tillstånd för tillverkning, tillhandahållande och utförelse av civila skjutvapen kan införas i krigsmateriellagstiftningen. Utredningen ska vidare ta ställning till om tillverkning av civila skjutvapen och vapendelar helt eller delvis bör regleras i vapenlagstiftningen och föreslå en reglering som på ett ändamålsenligt och effektivt sätt motverkar olovlig tillverkning.

Utredningen föreslår att tillverkning av skjutvapen (inbegripet t.ex. sådana vapendelar som avses i 1 kap. 7 § vapenlagen) som utgångspunkt ska kräva ett särskilt tillverkningstillstånd enligt vapenlagen. Kraven för att få tillstånd för tillverkning enligt vapenlagen ska i huvudsak motsvara kraven på tillstånd att bedriva handel med skjutvapen enligt samma lag. Tillstånd enligt vapenlagen ska inte behövas för den som har tillstånd enligt krigsmateriellagen. Regeringen ska bemyndigas att meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt 3 § första stycket krigsmateriellagen i fråga om sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen, och bör förslagsvis utnyttja bemyndigandet till att undanta tillverkning av handeldvapen från kravet på tillstånd enligt krigsmateriellagen. Däremot ska undantaget från krav på tillstånd enligt krigsmateriellagen för tillverkning av enstaka skjutvapen och för ändring och ombyggnad av skjutvapen tas bort. Sammanfattningsvis innebär detta en reglering och avgränsning som motsvarar vad som gäller för handel med skjutvapen. Tillverkning av handeldvapen kräver då inte tillstånd enligt krigsmateriellagen, och kommer därför alltid att kräva tillstånd enligt vapenlagen. Tillverkning av andra skjutvapen kommer alltså att kräva tillstånd enligt krigsmateriellagen. Den som har tillstånd enligt krigsmateriellagen kommer inte att behöva tillstånd enligt vapenlagen.

Tillverkning utan tillstånd föreslås utgöra vapenbrott, med de straffskalor och gradindelningar som följer av 9 kap. vapenlagen. Det innebär också att illegal tillverkning av skjutvapen blir kriminaliserat på förstadiet.

Den tillståndsmyndighet som handlägger andra tillstånd som rör skjutvapen enligt vapenlagen bör enligt utredningen även hantera vapentillverkartillstånd enligt samma lag. För närvarande är den myndigheten Polismyndigheten. Utredningen föreslår därför att Polismyndigheten ska besluta om tillverkningstillstånd enligt vapenlagen och utöva tillsyn över tillståndshavare. Polismyndigheten ska även föra register över vapentillverkare enligt vapenlagen.

I fråga om tillstånd enligt krigsmateriellagen som rör civila skjutvapen föreslår utredningen att regeringen bemyndigas att i fråga om skjutvapen som inte är helautomatiska och ljuddämpare till sådana vapen, vapenmagasin till sådana vapen och ammunition till sådana vapen meddela undantag i fråga om kravet på att det för tillstånd enligt krigsmateriellagen krävs att det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det.

Straff för brott mot exportkontrollregelverket

Utredningen har i uppdrag att göra en översyn av straffskalorna för brott mot exportkontrollregelverket. Denna översyn ska enligt direktiven omfatta en analys av hur straffskalorna i krigsmateriellagen och PDA-lagen bör förhålla sig till straffskalorna i vapenlagen, LBE och smugglingslagen. Utredningen har även i uppdrag att bedöma om krigsmateriel bör läggas till som en egen brottstyp i smugglingslagen.

Utredningen bedömer att straffskalorna för brott mot krigsmateriellagen och brott mot PDA lagen inte bör motsvara straffskalorna för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten avseende explosiva varor, som skärpts av andra hänsyn än som gör sig gällande på exportkontrollområdet. Straffskalan för olovlig utförsel av krigsmateriel bör inte heller motsvara straffskalorna för vapensmuggling och smuggling av explosiva varor. Utredningen bedömer att krigsmateriel inte behöver läggas till som en egen brottstyp i smugglingslagen utan alltjämt kan omfattas av den allmänna bestämmelsen om straff för smuggling.

Utredningen föreslår dock att straffet för grovt brott mot krigsmaterielagen ska höjas från fängelse i fyra år till fängelse i sex år. Detta bedöms vara motiverat dels för att omhänderta det skärpta allvaret för de grävsta brotten, dels för att uppnå likvärdighet i förhållande till straffskalorna som avser brott mot PDA-lagen (där maxstraffet för grovt brott redan är fängelse i sex år) och smuggling (dito).

Översyn av indelningen av krigsmateriel

Vad som utgör krigsmateriel definieras i bilagan till förordningen (1992:1303) om krigsmateriel (krigsmaterielförordningen), den s.k. krigsmaterielförteckningen. Förteckningen motsvarar, med vissa nationella tillägg, EU:s gemensamma militära förteckning. I bilagan finns även en nationell förteckning som delar in krigsmateriel i krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel. Förteckningen över vad som utgör krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel har inte uppdaterats sedan EU:s gemensamma militära förteckning införlivades i svensk rätt år 2012, och har inte heller anpassats efter ändringar som gjorts i de nationella tilläggen. Det har medfört att det uppstått felaktiga hänvisningar i förteckningen vilket föranlett att produkter som tidigare utgjorde krigsmateriel för strid i stället utgör övrig krigsmateriel trots att det inte varit lagstiftares avsikt. Utredningen föreslår att dessa hänvisningar korrigeras så att de motsvarar de ändringar som skett i krigsmaterielförteckningen efter bl.a. införlivandet av EU:s militära förteckning.

Utredningen föreslår vidare ett större utrymme för bedömningar i det enskilda fallet huruvida fartyg enligt ML9 a) 1 utgör krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel.

Utredningen föreslår även att flerskottsanordningar eller komponenter som syftar till att uppnå samma effekt som ett helautomatiskt vapen enligt ML1 a) ska anses utgöra krigsmateriel för strid.

Sekretess för exportkontrollerade uppgifter

Exportkontrollregelverket är inte bara tillämpligt på fysiska varor utan även immateriella produkter såsom programvara och teknik. Uppgifter som i sig utgör sådan programvara eller teknik, t.ex. ritningar på vapensystem, förekommer i dag i allmänna handlingar hos svenska myndigheter. Dessa uppgifter kan därmed begäras ut och kan då riskera att spridas i strid med exportkontrollregelverket.

Uppgifter som i sig är sådana att de är föremål för kontroll enligt exportkontrollregelverket kan omfattas av sekretess enligt befintliga bestämmelser i OSL, men det är inte givet att så alltid är fallet. I de fall uppgifterna omfattas av sekretess är den i regel tidsbegränsad.

Utredningen har i uppdrag att analysera om bestämmelserna i OSL ger ett tillräckligt skydd för uppgifter om teknik och programvara som omfattas av exportkontrollregelverket.

Det är fråga om uppgifter som inte är tänkta att kunna spridas okontrollerat, givet att de i sig är föremål för exportkontroll. Utredningen bedömer att det finns en risk att ett utlämnande av uppgifterna i vissa fall kan innebära att de sprids i strid med exportkontrollregelverket eller används för t.ex. illegal tillverkning eller för att kunna använda krigsmateriel på ett brottsligt sätt, t.ex. i våldsanvändning. Utredningen bedömer därför att det behövs ett mer uttryckligt sekretesskydd för uppgifterna, så länge som de är föremål för kontroll enligt exportkontrollregelverket. Sekretess föreslås därför gälla för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt krigsmateriellagen, PDA-lagen eller PDA-förordningen (EU) 2021/821, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden (PDA) eller tekniskt bistånd kommer till brottslig användning. Tystnadsplikten som följer av den föreslagna sekretessbestämmelsen föreslås ha företräde framför rätten att meddela och offentliggöra uppgifter. Sekretessen ska inte vara begränsad i tid.

Ändamålsenliga regler för underrättelser om anbud eller ingående av avtal

Enligt krigsmateriellagen ska den som har tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel underrätta ISP fyra veckor innan anbud lämnas, eller avtal ingås, med någon i utlandet om tillhandahållande, upplåtelse, tillverkning, eller utveckling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd. Syftet med anbudsunderrättelsen är att, tillsammans med de regelbundna marknadsföringsredovisningarna från företagen, ge till-

ståndsmyndigheten kännedom om industrins marknadsföring och verksamheter i utlandet. Genom ISP:s möjlighet i krigsmateriellagen att förbjuda att ett visst anbud lämnas, eller avtal ingås, kan tillståndsmyndigheten i ett tidigt stadium hindra att företag fortskrider med affärer med en mottagare i ett land som inte skulle godkännas som mottagare av svensk krigsmateriel.

Systemet med anbudsuppmaningar har över tid ansetts fungera väl. Det förekommer dock vissa ottydligheter i regelverket som enligt ISP ger upphov till ett antal tillämpningsproblem. Utredningen föreslår därför vissa förtydliganden i krigsmaterielregelverket för att undanröja dessa ottydligheter.

I enlighet med den hantering av anbudsuppmaningar som tillämpas av ISP i dag föreslår utredningen att anbudsuppmaningarna inte längre ska vara en helt ”tyst procedur”. I stället ska en inlämnad uppmaning, om det inte finns skäl att besluta om förbud, resultera i ett besked från ISP inom fyra veckor om att uppmaningen lämnas utan åtgärd. Med utgångspunkt i nuvarande hantering föreslår utredningen även att rätten att lämna anbud eller ingå ett avtal med stöd av en uppmaning ska begränsas i tid om ett år. Det medför att tillståndshavare förhindras att lämna anbud eller ingå avtal med köpare i utlandet med stöd av en uppmaning som lämnades in till ISP flera år tillbaka i tiden.

Därutöver föreslår utredningen vissa administrativa lättnader. Utredningen föreslår att kravet på att lämna uppmaning om anbud enbart ska gälla vid försäljning, upplåtelse eller förmedling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet. Vidare föreslår utredningen att tillståndspliktiga avtal enligt 7 eller 8 § krigsmateriellagen inte längre ska omfattas av kravet på uppmaning. Den som lämnat en anbudsuppmaning ska inte heller behöva inkomma med en ny uppmaning i de fall enbart mindre justeringar har gjorts i anbudet i förhållande till den tidigare inlämnade uppmaningen. Utredningen föreslår att en tillståndshavare ska få lämna anbud eller ingå avtal utan att en ny uppmaning behöver lämnas in under förutsättning att anbudet justerats så att mängden eller det uppskattade värdet inte överskrider det som angetts i den tidigare uppmaningen med mer än 20 procent.

Utredningen föreslår vidare att undantaget i 18 § första stycket krigsmaterieförordningen ska förtydligas. Utredningen föreslår att det ska tydliggöras att någon uppmaning inte behöver lämnas in om anbudet eller avtalet enbart avser reservdelar, komponenter eller utrustning till krigsmateriel som behövs för att upprätthålla funktionen, göra översyn eller utföra renovering av krigsmateriel. En förutsättning för att undantaget ska bli tillämpligt är att den ursprungliga materielen eller det tekniska biståndet ska ha förts ut med tillstånd till den slutliga mottagare som utförseln avser.

Redovisnings- och deklarationsskyldighet

Den som innehar tillstånd att tillverka eller tillhandahålla krigsmateriel enligt 3 eller 4 § krigsmateriellagen är skyldig att inkomma med diverse uppmaningar, uppgifter, redovisningar och deklarationer till ISP. Som

utgångspunkt ska dessa vara ISP tillhanda senast den 31 januari varje år, dvs. årligen. Redovisning enligt 11 § krigsmateriellagen, s.k. marknadsföringsredovisning, ska dock som huvudregel ske kvartalsvis. ISP fattar regelbundet beslut om att även sådan redovisning ska lämnas årligen. Utredningen har i uppdrag att se över om en omvänd ordning, där huvudregeln är att även marknadsföring redovisas årligen, är mer ändamålsenlig.

Utredningen ska även analysera och vid behov föreslå en ändamålsenlig reglering för skyldigheten att lämna en deklaration, redovisning eller uppgifter när det inte finns något att rapportera (s.k. nolldeklaration).

Utredningen föreslår att marknadsföringsredovisning som utgångspunkt ska ges in till ISP årligen senast den 31 januari och avse tillståndshavarens marknadsföring föregående år. ISP bör dock ha möjlighet att i det enskilda fallet besluta att redovisning ska avse en kortare tid, och att den ska lämnas vid en annan tidpunkt. Förslaget innebär en huvudregel som bättre återspeglar vad som redan gäller för de allra flesta tillståndshavarna.

I fråga om nolldeklarationer noterar utredningen att det redan finns stöd i praxis för att sådana ska lämnas i vart fall avseende avgifts- och leveransdeklaration. För att uppnå tydlighet, och för att det ska bli lättare att omedelbart konstatera om tillståndshavarens uppgiftsskyldighet har uppfyllts vid den för uppgiftslämnande föreskrivna tidpunkten, anser utredningen att det i författningstext bör klargöras att uppgifter ska lämnas även vid nolldeklaration. Detta gäller inte bara leverans- och avgiftsdeklaration, utan även marknadsföringsredovisning, avtalsredovisning och uppgifter om utländskt ägande.

Sanktionsavgifter

Av 31 § krigsmateriellagen framgår att en sanktionsavgift ska tas ut av den som inte fullgör ovan nämnd skyldighet att inkomma med underrättelse, uppgifter, redovisningar och deklaration. En sanktionsavgift ska enligt 33 § andra stycket krigsmateriellagen vara lägst 3 000 kronor och högst 200 000 kronor. Avgiften beräknas på uppgifter om s.k. fakturerat värde (29 a § krigsmaterielförordningen). Det högsta beloppet för en sanktionsavgift, dvs. 200 000 kronor, uppnås vid ett fakturerat värde av cirka 6,67 miljoner kronor.

Utredningen har i uppdrag att analysera om det behöver göras ändringar i sanktionsavgifternas struktur och storlek för att göra avgifterna mer rättvisa.

Utredningen bedömer att nuvarande system har flera fördelar och att grunddragen i regelverket bör kvarstå. Utgångspunkten bör därför alltså vara att avgiften bestäms till ett belopp som motsvarar en procentandel av det fakturerade värdet, med ett angivet lägsta och högsta belopp och med en möjlighet att jämka avgiften beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Nuvarande system innebär dock att det uppstår vissa mindre välavvägda tröskeffekter, att avgifterna riskerar att utgöra en alltför stor andel av fakturerat värde för många tillståndshavare men en försvinnande liten andel av densamma för de största tillståndshavarna, och att utrymmet för jämkning vid mer ringa överträdelser framstår som något begränsat.

Utredningen föreslår därför att avgiften som utgångspunkt ska betalas med 3 000 kronor om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som inte överstiger 300 000 kronor (i stället för 250 000 kronor), och en procent av fakturerat värde (i stället för tre procent), dock högst 1 000 000 kronor (i stället för 200 000 kronor) om den avgiftsskyldige har ett fakturerat värde som överstiger 300 000 kronor. Vidare föreslår utredningen att jämningsbestämmelsen i 32 § krigsmateriellagen får en utformning som gör utrymmet för att sätta ned sanktionsavgiften vid ringa överträdelser något större. Bilaga 1

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1300) om krigsmateriel

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1992:1300) om krigsmateriel att 1, 3, 4, 12, 26, 32 och 33 §§ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Denna lag gäller dels materiel som är utformad för militärt bruk och som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel, dels tekniskt stöd avseende krigsmateriel som enligt regeringens föreskrifter utgör tekniskt bistånd.

Tillstånd enligt denna lag får lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för tillstånd som avser skjutvapen som inte är helautomatiska eller ljuddämpare, vapenmagasin och ammunition till sådana vapen.

3 §²

Krigsmateriel får inte tillverkas här i landet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från detta tillståndskrav för

1. *ändring eller ombyggnad* av skjutvapen i de fall som avses i 4 kap. 1 § vapenlagen (1996:67),

2. tillverkning av *enstaka skjutvapen och av ammunition* för tillverkarens eget bruk,

3. årlig tillverkning av medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel.

1. sådan tillverkning av skjutvapen som regleras i vapenlagen (1996:67),

2. tillverkning av *ammunition* för tillverkarens eget bruk,

3. årlig tillverkning av medicinska eller farmaceutiska ändamål eller för forskningsändamål av högst 100 gram kemiska produkter som klassificeras som krigsmateriel, *eller*

4. *tillverkning av delar av krigsmateriel som sker på uppdrag*

¹ Senaste lydelse 2018:135.

² Senaste lydelse 2018:135.

4 §³

Verksamhet som avser tillhandahållande av krigsmateriel, uppfinningar rörande krigsmateriel och metoder för framställning av sådan materiel samt verksamhet som avser tillhandahållande av tekniskt bistånd till någon i utlandet får inte bedrivas här i landet utan tillstånd.

Svenska myndigheter, svenska företag samt den som är bosatt eller stadigvarande vistas här får inte heller utom landet bedriva sådan verksamhet utan tillstånd.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena i fråga om sådan handel med skjutvapen eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (1996:67) eller sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från tillståndskravet enligt första och andra styckena för

1. sådan handel med skjutvapen eller yrkesmässig förmedling av skjutvapen eller ammunition som regleras i vapenlagen (1996:67),

2. sådan hantering av ammunition eller annan explosiv vara som regleras i lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, eller

3. tillhandahållande som sker endast till följd av sådant uppdrag som avses i 3 § andra stycket 4.

12 §⁴

Den som har tillstånd enligt 3 eller 4 § ska underrätta Inspektionen för strategiska produkter innan anbud lämnas eller, där anbudsförfarande inte förekommer, innan avtal ingås om

1. tillhandahållande av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet,

2. upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrätt som avses i 7 §, eller

3. tillverkning, tillhandahållande av tekniskt bistånd eller utveckling av krigsmateriel eller metod för framställning av krigsmateriel som avses i 8 §.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspek-

försäljning, upplåtelse eller förmedling av krigsmateriel eller tekniskt bistånd till någon i utlandet.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om senaste tidpunkt för underrättelse och om undantag från underrättelseskyldigheten. Inspek-

³ Senaste lydelse 2023:371.

⁴ Senaste lydelse 2018:135.

tionen för strategiska produkter får i enskilda fall medge undantag från underrättelseskyldighet.

Inspektionen får i det enskilda fallet förbjuda att sådant anbud lämnas eller avtal ingås som avses i första stycket.

tionen får i enskilda fall medge undantag från underrättelseskyldighet.

Inspektionen får i det enskilda fallet förbjuda att sådant anbud lämnas eller avtal ingås som avses i första stycket. *Förbud får meddelas oberoende av om underrättelse inkommit.*

26 §

Om brott enligt 25 § har begåtts uppsåtligen och *det är att bedöma* som grovt, *skall dömas* till fängelse i lägst sex månader och högst *fyra* år.

Vid *bedömning* om brottet är grovt *skall* särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art.

Om brott enligt 25 § har begåtts uppsåtligen är grovt, *döms* till fängelse i lägst sex månader och högst *sex* år.

Vid *bedömningen* av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet avsett betydande värde, om brottet varit av stor omfattning eller varaktighet eller om gärningen annars varit av särskilt allvarlig art.

32 §⁵

Den avgiftsskyldige får helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om det är oskäligt att ta ut avgiften med fullt belopp. *Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas*

1. om överträdelsen berott på en omständighet som den avgiftsskyldige varken förutsåg eller borde ha förutsett eller inte kunnat påverka,

2. vad den avgiftsskyldige har gjort för att undvika överträdelsen, eller

3. om avgiften inte står i rimlig proportion till överträdelsen.

Den avgiftsskyldige får helt eller delvis befrias från sanktionsavgift om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om det annars med hänsyn till omständigheterna skulle vara oskäligt att ta ut sanktionsavgiften med fullt belopp.

33 §⁶

Regeringen får meddela ytterligare föreskrifter om sådana sanktionsavgifter som ska tas ut enligt 31 §.

Av föreskrifterna ska det framgå hur sanktionsavgiften ska beräknas, så att avgiftens storlek kan fastställas med direkt ledning av den

Av föreskrifterna ska det framgå hur sanktionsavgiften ska beräknas, så att avgiftens storlek kan fastställas med direkt ledning av den

⁵ Senaste lydelse 2018:135.

⁶ Senaste lydelse 2018:135.

angivna beräkningsgrunden. Avgiften ska vara lägst 3 000 kronor och högst 200 000 kronor.

angivna beräkningsgrunden. Avgiften ska vara lägst 3 000 kronor och högst 1 000 000 kronor.

Bilaga 2

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre föreskrifter om sanktionsavgifter gäller för överträdelser som inträffat före ikraftträdandet, om inte en tillämpning av de nya föreskrifterna leder till befrielse från sanktionsavgift eller till en lägre sanktionsavgift

Förslag till lag om ändring i vapenlagen (1996:67)

Härigenom föreskrivs i fråga om vapenlagen (1996:67) att 1 a kap. 7 §, 2 kap. 1, 10–10 b och 10 d §§, 2 a kap. 1 §, 4 kap. 1 och 3 §, 6 kap. 3 §, 9 kap. 1 och 1 a §, 11 kap. 2 § och rubriken närmast för 2 kap. 10 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a kap.

7 §¹

Polismyndigheten ska med hjälp av automatiserad behandling föra separata register över

1. personer och organisationer som enligt denna lag har meddelats tillstånd att inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin eller tillstånd att låna skjutvapen samt personer som tillhör hemvärnets personal och som av Försvarsmakten har tilldelats skjutvapen för förvaring i bostaden (vapeninnehavarregistret),

2. de skjutvapen för vilka tillstånd till innehav har meddelats enligt denna lag samt skjutvapen som upphittats eller anmälts stulna eller försvunna (vapenregistret),

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva sådan handel eller förmedling, personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation (vapenhandlarregistret och vapenmäklarregistret), och

4. sammanslutningar som har auktoriserats enligt denna lag (registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte).

Av vapeninnehavarregistret får det inte framgå vilka vapen som Försvarsmakten har tilldelat någon som tillhör hemvärnets personal. Registret får inte användas för att göra automatiserade sammanställningar över personer som tillhör hemvärnets personal.

3. personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition, fysiska personer som har ett betydande inflytande över en juridisk person som har tillstånd att driva sådan handel eller förmedling, personer som har godkänts att som föreståndare eller ersättare svara för sådan verksamhet samt personer och organisationer som har meddelats tillstånd enligt denna lag att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation (vapenhandlarregistret och vapenmäklarregistret), och

Tillstånd krävs för att

- a) inneha skjutvapen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin,
- b) *tillverka skjutvapen*,
- b) driva handel med skjutvapen,
- c) driva handel med skjutvapen,
- c) yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition,
- d) yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition,
- d) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, eller
- e) yrkesmässigt ta emot skjutvapen för reparation eller översyn, eller
- e) föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige.
- f) föra in skjutvapen, ammunition eller ljuddämpare till Sverige.

Tillstånd krävs inte för den som har fyllt arton år om vapnet har en begränsad effekt i förhållande till andra jämförbara skjutvapen (effektbegränsade vapen) och vapnet är

- 1. ett kolsyre-, luft- eller fjädervapen eller ett vapen med ett annat liknande utskjutningsmedel och är avsett för målskjutning, eller
- 2. ett harpunvapen.

Tillstånd krävs inte heller om innehavaren har lånat vapnet enligt bestämmelserna i 3 kap. 1 a eller 7 §.

Tillstånd krävs inte heller för verksamhet som omfattas av tillstånd enligt 3 eller 4 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel.

Tillstånd till handel eller yrkesmässig förmedling

Tillstånd till *tillverkning*, handel eller yrkesmässig förmedling

Tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition får endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Tillstånd får meddelas endast för handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

Tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition får endast meddelas den som med hänsyn till kunskap, laglydnad och övriga omständigheter är lämplig att driva sådan verksamhet. Tillstånd får meddelas endast för *tillverkning* eller handel som ska bedrivas yrkesmässigt.

I fråga om en juridisk person ska prövningen enligt första stycket, utom när det gäller kravet på kunskap, dessutom avse de fysiska personer som har ett betydande inflytande över den juridiska personen.

Om det sker en förändring av vem som har ett betydande inflytande över en juridisk person, ska tillståndshavaren snarast möjligt anmäla förändringen till Polismyndigheten.

² Senaste lydelse 2023:372.

³ Senaste lydelse 2023:372.

En juridisk person med tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Föreståndaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

En juridisk person med tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska ha en föreståndare som ansvarar för verksamheten.

Om den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Om föreståndaren för en juridisk person som har tillstånd att yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition är förhindrad att ansvara för verksamheten, får han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

Ersättaren ska ha godkänts av Polismyndigheten.

Om den som har tillstånd att *tillverka skjutvapen* eller driva handel med skjutvapen eller, i fråga om en juridisk person, föreståndaren för sådan verksamhet är förhindrad att ansvara för verksamheten ska han eller hon sätta en ersättare i sitt ställe.

I ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Tillståndet ger dock inte rätt att inneha andra helautomatiska skjutvapen än sådana som har tagits in en för en viss köpare.

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin.

I ett tillstånd att *tillverka skjutvapen eller* driva handel med skjutvapen ska det anges vilka typer av skjutvapen och vilket antal av varje typ av skjutvapen tillståndet avser. Tillståndet ger rätt att inneha de skjutvapen som anges där. Tillståndet får förenas med villkor om hur skjutvapnen ska förvaras.

Ett tillstånd att *tillverka skjutvapen* eller driva handel med skjutvapen ger rätt att inneha ljuddämpare och vapenmagasin.

2 a kap.

Med tillverkning förstås i denna lag framställning av *sådana vapen och vapendelar som anges i 2 och*

Med tillverkning förstås i denna lag framställning av *skjutvapen*. Med tillverkning förstås även sådan

⁴ Senaste lydelse 2023:372.

⁵ Senaste lydelse 2023:372.

⁶ Senaste lydelse 2023:372.

⁷ Senaste lydelse 2011:467.

3 §§. Med tillverkning förstås även ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

ändring eller ombyggnad av ett vapen som medför att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen.

4 kap.

1 §

Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Detta gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att driva handel med skjutvapen och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet.

Ett tillstånd att inneha ett skjutvapen upphör att gälla, om vapnet ändras så att det till funktions- eller verkningsgrad blir ett väsentligt annorlunda vapen. Detta gäller dock inte om innehavaren har tillstånd att *tillverka skjutvapen* eller driva handel med skjutvapen och även det ändrade vapnet omfattas av tillståndet.

3 §⁸

För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får driva handel med sådana skjutvapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

För reparation eller översyn får skjutvapen lämnas till och tillfälligt innehas av den som får *tillverka eller* driva handel med sådana skjutvapen eller den som har tillstånd att ta emot vapen för sådana åtgärder. För reparation eller översyn får ett vapen också lämnas till den som skulle ha rätt att låna och självständigt handha vapnet.

6 kap.

3 §⁹

Ett tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska återkallas av Polismyndigheten om

Ett tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition ska återkallas av Polismyndigheten om

- a) tillståndshavaren inte längre driver verksamheten yrkesmässigt,
- b) förutsättningarna för tillståndet inte längre finns, eller
- c) det annars finns någon skälig anledning att återkalla tillståndet.

Tillståndet får också återkallas om tillståndshavaren har åsidosatt en bestämmelse i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen.

Första och andra styckena gäller på motsvarande sätt i fråga om tillstånd att ta emot skjutvapen för reparation eller översyn.

⁸ Senaste lydelse 2006:386.

⁹ Senaste lydelse 2023:372.

9 kap.**1 §¹⁰**

Den som uppsåtligen innehar ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år.

Den som uppsåtligen innehar *eller tillverkar* ett skjutvapen utan att ha rätt till det eller överlåter, yrkesmässigt förmedlar eller lånar ut ett skjutvapen till någon som inte har rätt att inneha vapnet döms för vapenbrott till fängelse i högst fem år.

Om gärningen har begåtts av oaktsamhet eller om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

1 a §¹¹

Om brott som avses i 1 § första stycket är grovt, döms för grovt vapenbrott till fängelse i lägst fyra och högst sju år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om

1. vapnet har innehafts på allmän plats eller på en annan plats där människor brukar samlas eller har samlats eller i ett fordon på en sådan plats,

2. vapnet har varit av särskilt farlig beskaffenhet,

3. innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,

4. vapnet har innehafts i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller

5. gärningen annars har varit av särskilt farlig art.

Om brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

3. innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett flera vapen,

4. vapnet har innehafts *eller tillverkats* i en sådan miljö att det typiskt sett kan befaras komma till brottslig användning, eller

Om brott som avses i 1 § första stycket är synnerligen grovt, döms för synnerligen grovt vapenbrott till fängelse i lägst sex år och högst tio år. Vid bedömningen av om brottet är synnerligen grovt ska det särskilt beaktas om innehavet, *tillverkningen*, överlåtelsen, förmedlingen eller utlåningen har avsett ett stort antal vapen eller flera vapen av särskilt farlig beskaffenhet.

11 kap.**2 §¹²**

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

a) undantag från kravet på tillstånd för att inneha start- eller signalvapen,

¹⁰ Senaste lydelse 2023:872.

¹¹ Senaste lydelse 2023:872.

¹² Senaste lydelse 2023:372.

b) krav på skjutskicklighet, utbildning, ålder och de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd att inneha eller låna skjutvapen,

c) krav på kunskap för att få tillstånd att driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet,

d) vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 4 kap. vid ändring och reparation av skjutvapen,

e) krav på vapenhandlares, museers och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare,

f) de förutsättningar i övrigt som ska vara uppfyllda för tillstånd enligt denna lag,

g) utfärdande av europeiska skjutvapenpass till dem som har tillstånd att inneha skjutvapen i Sverige,

h) förutsättningar för och förfaringssätt vid medgivande att personer bosatta i Sverige ska få tillstånd att förvärva skjutvapen i ett annat land,

i) krav på att den som har förvärvat ett skjutvapen i Sverige och som är bosatt i ett främmande land ska underrätta den staten om förvärvet,

j) krav på vapenhandlare och yrkesmässiga förmedlare att föra förteckningar och anmäla transaktioner,

k) kraven på auktorisation enligt 2 kap. 17 §, och

l) vad som ska iakttas utöver bestämmelserna i 5 kap. i fråga om transport av skjutvapen, ammunition och ljuddämpare.

c) krav på kunskap för att få tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen eller yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition och vad som i övrigt ska gälla vid sådan verksamhet,

e) krav på *vapentillverkares*, vapenhandlares och sammanslutningars förvaring av andra vapen än effektbegränsade vapen och på sammanslutningars förvaring av ammunition eller ljuddämpare,

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2. Den som enligt äldre föreskrifter får utföra viss tillverkning av skjutvapen vid ikraftträdandet får utföra sådan tillverkning utan tillstånd enligt 2 kap. 1 § i den nya lydelsen till utgången av oktober 2026 eller, om ansökan om tillstånd har gjorts dessförinnan, till dess ansökan om tillstånd prövats slutligt.

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

dels att 18 kap. 16 och 19 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 18 kap. 12 c §, och närmast före 18 kap. 12 c § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 kap.

Krigsmateriel m.m.

12 c §

Sekretess gäller för uppgift om programvara, teknik eller tekniskt bistånd som är föremål för kontroll enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel, lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd eller Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/821, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att krigsmateriel, produkter med dubbla användningsområden eller tekniskt bistånd kan komma till brottslig användning.

16 §¹

Sekretess gäller för uppgift som hänför sig till vapenregister enligt vapenlagen (1996:67), om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att skjutvapen enligt vapenlagen, ammunition, ljuddämpare eller vapenmagasin kommer till brottslig användning.

Sekretess gäller, under motsvarande förutsättning som anges i första stycket, hos

1. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret,

2. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret,

3. en länsstyrelse för uppgift som hänför sig till register över verksamheter för livsmedelskontroll, och

4. Polismyndigheten för uppgift som hänför sig till registret över Bilaga 2
uppdragstagare inom Nationella viltolycksrådet.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgifter i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

Sekretessen enligt första stycket gäller inte för uppgift i vapenregister om namn och adress för den som har tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller ta emot skjutvapen för översyn eller reparation eller för uppgifter i registret över auktoriserade sammanslutningar för jakt- eller målskytte. Sekretess gäller inte heller för uppgifter i vapenregister om vilka typer av vapen som omfattas av ett tillstånd att *tillverka skjutvapen*, driva handel med skjutvapen, yrkesmässigt förmedla skjutvapen eller ammunition eller att ta emot skjutvapen för översyn eller reparation.

19 §²

Den tystnadsplikt som följer av 5–7, 8, 9, och 10 §§, 11 § första stycket, 12, 12 a och 13 §§ inskränker rätten att enligt 1 kap. 1 och 7 §§ tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 1 och 10 §§ yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter.

Den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare eller inhämtning av uppgifter enligt lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet.

Den tystnadsplikt som följer av 17 § inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter, när det är fråga om uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation, hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, hemlig kameraövervakning, hemlig rumsavlyssning eller hemlig dataavläsning på grund av beslut av domstol eller åklagare.

² Senaste lydelse 2024:477.

Att den tystnadsplikt som följer av 1–3 §§ i vissa fall inskränker rätten att meddela och offentliggöra uppgifter utöver det som anges i andra stycket följer av 7 kap. 10 §, 12–18 §§, 20 § 3 och 22 § första stycket 1 och andra stycket tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § och 4 § första stycket 1 och andra stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Efter remiss har yttranden kommit in från Brottsförebyggande rådet (Brå), Försvarets materielverk (FMV), Förvarshögskolan, Förvarsmakten, GKN Aerospace, Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar, IF Metall, Inspektionen för strategiska produkter (ISP), Integritetsskyddsmyndigheten (IMY), Journalistförbundet, Jägarnas riksförbund, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (numera Myndigheten för civilt försvar), Patent- och registreringsverket (PRV), Polismyndigheten, Regelrådet, SAAB AB, SME-D, Stockholms universitet, Strålsäkerhetsmyndigheten (SSM), Svea hovrätt, Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen (Svenska Freds), Svenska jägareförbundet, Svenska Röda Korset, Sveriges advokatsamfund, Sveriges Exportkontrollförening, Sveriges kristna råd, Säkerhets- och försvarsföretagen (SOFF), Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna(TU), Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Tullverket, Vinnova och Åklagarmyndigheten.

Följande remissinstanser har angett att de avstår från att lämna några synpunkter: Domstolsverket, Exportkreditnämnden (EKN), Folke Bernadotteakademin, Försvarets radioanstalt (FRA), Förvaltningsrätten i Stockholm, Justitiekanslern, Kammarrätten i Stockholm, Kustbevakningen, Myndigheten för totalförvarsanalys, Naturvårdsverket, Riksdagens ombudsmän (JO), Rymdstyrelsen, Sida och Säkerhetsbranschen, Uppsala universitet.

Följande remissinstanser har inte svarat: Amnesty International Sverige, BAE Systems Bofors AB, BAE Systems Hägglunds AB, EURENCO Bofors AB, FLIR Systems AB, Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet, Karlskoga kommun, Nammo Sweden AB, Norma AB, Polisförbundet, Scania AB, SSAB, Stockholms Handelskammare, Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, Svensk Exportkredit AB, Svenskt Forum för jakt, skytte och vapenfrågor, Sveriges export- och investeringsråd, Sveriges Vapenhandlareförening, Teknikföretagen, Utrikespolitiska institutet, Volvo AB och Örebro tingsrätt.